

DIALOGORUM
SACRORUM
LIBRI IIII.

Et ad linguam rectè formandam, &
ad vitam sanctè instituendam, Christi-
anæ juventuti apprime utiles.

Autore
SEBASTIANO CASTALIONE.

*Editio novissima, superioribus
longè correctior.*

Protrepticon.
*Sive velis promptè voces proferre Latinas ;
Historias sacras discere sive velis :
En tibi conductum modicâ mercede Magistrum !
Castalioni operam des modo, utrumq; dabit.*

LONDINI,
Excudebat Gai. Wilsonus, sumptibus
Stationariorum. 1657.

SEBAST. CASTALIO

Christianis lectoribus S.

Os Dialogus, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eadem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro seruiimus, sermone facillimo, eoque minus elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quod autem Dei nomen Jehova Hebræum usurpauimus, quod nullum Dei proprium nomen Latine extat, nisi fortè Iupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbitur fortasse durius, tamen usu mollescet: & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit. Valete.

DIA-

ADAMVS. Gen. 3.
ARGVMENTVM.

Serpens, Eva, Adamus, Iehova.

S. Nequaquam moriemini propterea : sed scit Deus , si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, a que ita vos fore tanquam deos, scientes boni atque mali. E. Ità planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu : nescio an sit ità dulcis gustatu ; veruntamen experiar. Vah,quàm dulcis est ! impertie ndum est etiam marito. Mi vir, si scires quàm sapidus sit hic fructus , jamdudum comedisses. Accipe. A. Quando ità vis, faciam. Ah ! flagitium fecimus. E. Quid est ? A. Nónne vides misera, nos esse nudos ? E. Video, & me pudet : sed quid nobis faciendum est ? A. Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. E. Bene mones : & est híc ficus foliis magnis & aptis huic rei. A. Sed O nos infelices ! videor mihi audire vocem. E. Jehova est. Miseram mel vereor me deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. I. Heus, heus, Adame, ubi es ? A. Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum ; & quia nudus eram, abscondi me. I. Vnde didicisti te esse nudum ? Numnam comedisti de arbore de qua præceperam tibi ne comederes ? A. Comedi quidem , sed præbuit mulier, quam tu

adjunxisti mihi. *I.* Quidnam fecisti, mulier? *E.* Decepta serpente comēdi. *I.* Quoniam istud tecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, intēque semen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, femina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota pendcas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comedisti de arbore, cujus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea quæres victum laboriosè dum vives, cū interim ipsa procreabit tibi carduos & sentes. Tu vescēris herbis ē terra nascentibus, & cum sudore vultus tolerabis victum, donec redeas in terram ex qua ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sententia. Ob untus hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Disce, puer, obedientiam.

C A I N U S. Gen. 4.

Argum. Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Iehova, Cainus.

CAine, ubi est Abel frater tuus? *C.* Nescio: nunquid ego sum custos fratris mei? *I.* Quid fecisti? ipse sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra. Quamobrem utēris terrâ infestâ, ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui de tua manu: ea non præbeat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mæ culpa est major quam ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conspectum: ita ut qui proximus invenerit me, interficiat. *I.* Imò verò quicumque interfecerit Cainum, subibit pœnam septuli. Quare apponam tibi hanc notam, nè, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur, palam puniuntur.

L O T U S. Gen. 18, & 19.

Argum. Abrahamus excipit Genios hospitio, & Iehova

prolem promittit, consiliūque suum de Sodoma evertere patefacit: idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara,
Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

V Ideo tres homines adversum me. Non dubium est, quin sint defessi de via, præsertim hoc tanto æstu: quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potiùs divertere, quàm ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem ut recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Jam propero in casam. Sara, sume properè tria sara farinæ filigine, ex qua depsticos facias panes subcinericios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; jam curro ad bovine: volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. S. Fiet. Propterea, Hagar, incende ignem, tepesce aquam ad desendum, dum ego promove farinam. Agè jam, dum aqua tepescit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. A. Macta eum expedirè, puer. Heus Sara. S. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. S. Jam accensus est. A. Impona ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estnè adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imò jam dissectus est. A. Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus; Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentius quàm viatoribus benefacio: & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata, accumbite, & vescimini læto animo: habetis hîc butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinam. S. Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. I. Cum revisam te eadè tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha ha hæc! ridiculum. Ego jam victa

sum; & indulgebo voluptati, scilicet cum meus quoque dominus contenerit? J. Cur tandem ridet Sara, negans posse parere, quia consenuit? estne aliquid quod Iehova non possit efficere? Cum revisam te, inquam, anno vertente, habebit Sara filium. S. Ego non risi. J. Imò verò risisti. G. Sed jam pergamus conficere iter reliquū. A. Ego comirabor vos, nisi molestum est. J. Egone ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecuturæ felicitatem? Nam rectò scio eum præcepturum esse suis liberis, & porro suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præscripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstid Abrahamo quæ promisi ei: profectò non celabo. Abrahame, volo tibi indicare qui sim, et quò eam. Ego sum Iehova. Cum viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire huc, & explorare, utrum sint planè profligari, quemadmodum accepi famæ & auditione, an non sint. G. Nos quidem antecedamus. A. Sed quid? perdesne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignosces illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. J. Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si fortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindes totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros. A. Quid si quadraginta? J. Etiam propter quadraginta abstinerebo. A. Quæso ne agrè feras, Domine, si pergo quærere. Quid si triginta? J. Etiam sic abstinerebo. A. Possum videre audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? J. Etiam eorum causâ non pervertam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam. G. Jam ad vesperascit,

rascit, & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvere, viri præstantissimi. *G.* Salve & tu, vir humanissime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. *G.* Imò pernoctabimus in foro. *L.* At ego non patiar: divertimini ad me: accipiam vos si non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortasse erimus tibi graves. *L.* Jucundi potiùs: nè veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quàm esset accipi à vobis, si istic essem. *G.* Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. *L.* Ergò sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hìc requiescite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, nè quid offendant animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? *V.* Hei mihi! perimus, mi vir. *L.* Quid tandem est mali? *V.* Tota civitas, mi vir, obsidet aedes nostras. Juvenes, senes, deniq; universi circumfident nos. *L.* Valde vereor, quo hæc evasura sint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus Lote, ubi sunt homines isti qui venerunt ad te sub noctem? Produc eos nobis, ut eos cognoscamus. *L.* O flagitium! sed ne trepidate, hospites, exibo ad eos, & obserabo post me januam. Adsum, quid clamaris? *So.* Volumus videre hospites qui diversantur apud te. *L.* Obsecro vos, fratres mei, nè tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ filix, adhuc à viris integræ, eos malo dèdere vestræ libidini, quàm sine re ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium meî tecti. *S.* Recede paulisper istuc, ut consulemus de ista re. Quid faciemus, populares? accipiemusne puellas eâ conditione ut demitramus juvenes? *A.* Non est opus longâ deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostra civitate; & nos reget, si diis placet. *So.* Jam te, Lote, pejus mulctabimus quàm ipsos: nè putes nos velle subjici peregrinis.

grinis: Agite, invadamus eum. G. Recipe te confestim ad nos, Lote. L. O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissimè. S. Effringamus fores, occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. G. Nè trepida, hospes, nunquam irrumpent nobis invitis. L. O inauditam nequitiam! Sic cive hic violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum? G. Seda teiplum. Jam videbis ultionem præsentem. S. Quid est hoc, ò cives? sumne ego cæcus, an obortæ sunt tenebræ densissimæ? Al. Nescio quid accidat aliis; sed ego non magis dispicio oculis, quàm calcibus. Ubi est janua? Al. Cave, cave nè incidas in me. Hei mihi! frangi frontem ad parietem. Al. At ego nescio, terrarum ubi sim, neque possum invenire exitum ex hoc loco, neque ingressum in alium. G. Lote, si quos habes præterea generos, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes in urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi sumus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum. L. Habeo vobis gratiã, qui habeatis rationem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. Vx. Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo: ita consceleratus est hic totus populus. Metuo nè quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, nè inter fratres quidem. L. Jam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum joculari iis, quorum salutem providebam. G. Homines sunt desperati. Pereant, quoniam nolunt servari. Sed jam diluculum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & tuas filias, nè aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam potest nimis maturè vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum tam manè. G. Atqui nos non finemus te perire, quin potius manu eduemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, si tuam vitam amas nè respicias post tergum neve usquam morèris in planitiè. Evade in montes, nè pereas. L. Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, postquam tu pro tua benignitate de vincis me tanto beneficio, ut cu-

stodias mihi vitam. Certè non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hîc propinquum oppidum ad confugiendum, in quo quæso ut liceat mihi evadere, & irâ consulere vitæ meæ: est sanè perparvum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non evertam istud oppidum. Confer te illo; neque enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent. *Deus versatur cum piis, eisque patefacit arcana sua; & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius una cum illis pereat. Major est Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ARGUMENTVM.

Gen. 22. Abrahamus, jussu Dei, filium suum Isaacum vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertium diem iter faciunt, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opperimini unâ cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu, Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hîc quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hîc aram. Rectè est, disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut te colligem mactemq;, quando ità visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ità certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibiq; parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens, cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibiq; macto hanc hostiam, hoc cultro, meâ ipsius dextrâ. G. Abrahame, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave nè afferas manum puero, cave nè lædas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eisque unico. A. Hem! quid hoc rei est? Sed videóne arietem in dumo hærentem cornibus? Salva res est; vivet Isaacus: hæc mactabitur grator Deo víctima.

Sent.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTVM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus, Hettæi, Ephron.

Ego sum peregrinus & advena inter vos, Hettæi: quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua est, ut scitis. *H.* Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis: tuum est eligere è nostris sepulcretis, bi inhumes tuum mortuum. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulcro, quò minus sepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meum defunctum, & auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agaris pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri; & attribuat justo argento, in vestra præsentia, in usum sepulcri. *E.* Ausculta mihi potius, Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium; sepeli tuum mortuum. *A.* Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine attende. Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. *A.* Accipio tanti. Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Hettæi, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici cavernâ; qui ager est è regione Mambræ, id est, Hethronis, unâ cum ipsa caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. *E.* Addico. *H.* Testes erimus.

Sent. Iustitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdiri.

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTVM.

Dispensator Abrahami ducit Rebecam filiam Bathuelis Me-

Mesopotamia in matrimonium Isaaco herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEUS, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tua
 urna. *R.* Imò verò perlibet, vir optime: hem bibi. *Q*uin-
 etiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. *D.* At ego
 te, pro isto beneficio, dono hæc inaure, atque his duabus ar-
 millis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus
 tui patris locus ubi possimus pernoctare. *R.* Equidem sum fi-
 lia Bathuelis quem Melca peperit ex Nachore. Straminis
 autem & pabuli apud nos affatim est, necnon locus ad per-
 noctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc om-
 nia domi ità ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Iehova, quod
 non destituiti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meū
 cultorem tuū: qui me deduxeris per eam viam quâ venirem
 domum cognatorum domini mei. *L.* Ain'tu? *R.* Ita est. *L.*
 Et dono dedit tibi istam inaurem & armillas? *R.* Etiam. *L.*
 Ubi reliquisti? *R.* Ad fontem; ecce cum tibi apud camelos!
L. Precor tibi Iehovam propitium, homo. *D.* Et ego tibi
 vicissim, vir humanissime. *L.* Narravit nobis hæc soror mea
 Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cum primum
 audiui, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis
 stabulum, nè foris maneas. Quamobrem sequere me. *D.* A-
 go tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. *L.* E-
 amus hæc. Hæc sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos
 stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hu-
 jus, & comitum. Bene est, accumbite. *D.* Dabit mihi ve-
 niam. Non capiam cibum quin prius dixerō cujus causâ
 huc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego sum servus Abrahami,
 hominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, caprâ,
 bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis, atque asinis;
 cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse con-
 stituit hæredem ex asse, meque etiam jurejurando astrinxit,
 nè locarem ei nuptam quæ esset ex Chananæis, in quorum
 terra habitaret ipse: sed irem domum paternam, ibique eli-
 gerem uxorem gentilem. Cui cum ego dicerem, Quid si mu-
 lier nolet me sequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem
 vitam parui, tecum mittet nuntium suum, qui tibi secunda-
 bit

bit hoc iter : ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem ; or-
 tamq; ex domo paterna : hac re exsolveris te religione ju-
 risjurandi, quo te astringo, si forte non impetraveris ut mu-
 lier te sequatur. Ita persuasum est mihi ut venirem. Cum-
 que hodie venissem ad fontem, ita cogitabam mecum ; Jeho-
 va, Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere,
 da mihi, ut me nunc hic stante ad fontem, veniat puella hau-
 stura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, at-
 que etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse
 quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogi-
 taram, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in
 humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cum petivil-
 sem potum ex ea, confestim deposita urna affert, & dicit eti-
 am sese adaquaturam camelos. Ego quæsi vi ex ea cujus esset
 filia. Responder, Bethuelis, filii Nachoris ex Melcha. Tum
 ego accommodavi fronti ejus in aurem, & manibus armil-
 las : & summissè adorans Jehovam, Deum heri mei Abra-
 ham, gratias egi quòd deduxisset me in rectam viam ad con-
 ciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his
 argumentis intellexi eam esse. Nunc ergò, si certum est vo-
 bis facere hoc beneficium domino meo, facite ut sciam : sin
 minus, nihilo secius, ut insistam aliam viam. L. Hæc res
 planè ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repug-
 nare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebecca tuo ar-
 bitratu, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum
 est Jehovæ. D. Gratiam habeo Deo primum, qui ita volu-
 erit, deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò, Rebec-
 ca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ
 attuli jussu mei Domini.

Sent. Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.

IDUMVS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esauus vendit Jacobo fratri prerogativam ætatis.

Esauus, Jacobus.

Imperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitu-
 tudine. J. Vende mihi in præsentia prerogativam tuæ æta-
 tis

Dialog. Sacrorum Lib. I.

11

tis. E. En ego jam jamque morior : quò mihi istam prægativam? I. Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurèjurando. E. Confirmo; quid vis? Juro, addico : nihili facio jus istud ætatis prægulio.

Sent. Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usuvenit impiis, qui amore carnalium voluptatam prodigunt bona cælestia.

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTVM.

Iacobus arte maternà prævèrtit à patre felicitatem Esau. Esauus seriùs veniens, frustra lacrymatur.

Rebecca, Iacobus, Isaacus, Esauus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esauum, me audiente, ut afferat ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipse edat, eique bene precetur à Jehova, antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, & inde afferto mihi duos hœdos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maxime delectatur, quod offeres ei ut tibi bene precetur priusquam excedat vità. I. Sed frater villosus est, ego depilis. Quòd si fortè pater me attrectaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi malè, non bene precabitur. R. Istam imprecationem ego præstabo, nate: tu modò gere mihi morèm. Ia. Si ità jubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc rem callidè & prudenter, nè meus maritus deprehendat fallacià. Nam, ut amat rusticum illum Esauum, nunquam cum postponit Iacobo, nisi fraude inductus. Ego verò Iacobum plùs amo, & studeo cum obrepere in felicitatem, quam conciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. I. Rêdeo, mater, affero hœdos. R. Factum bene: agedum, parem cupediam patri tuo, cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Rectè est; parata sunt omnia. Nunc agè, induam te vestimenta pretiosa Esau, quæ habeo penes me. Hic ornatus te cõdecet. I. Quid manus & collum, quòd pilis carent? R. Vestientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem, quem confeci. Abi, vide ut agas prudenter. Ia. Dabo operam, Pater. Is. Quis tu es, fili? Ia. Esauus primogenitus

genitus tuus; executus sum mandatum tuum. Surge, agè, vescere ferinâ, ut mihi bene precêris. *Is.* Quid sibi vult, quòd tam citò nactus es, fili? *Ia.* Ichova Deus ille quem colis, objecit mihi. *Is.* Accede huc, ut te attraçtem, fili, sciamque utrùm sis ipse Esauus, necne. Quid hoc? vox quidem Iacobi est, sed manus Esau. Tunc ergò es ipse natus meus Esauus? *Ia.* Planissimè. *Is.* Accede ad me, ut vescar tuâ ferinâ, fili, tibi que bene precer. Suavis esca sanè: funde vinum. *Ia.* En tibi! *Is.* Nunc agè, amplectere me. Quàm suavis odor venit ad nares meas! Fragas, fili mi, non aliter quàm solet ager lætus munere Ichovæ. Faxit Deus ut terra pinguis, irrigata rore cœlesti, effundat tibi magnâ copiâ segetes & uvas. Tibi serviant nationes, te colant populi, dominus sis fratrum tuorum, teq; reveantur ex eadè matre nati. Qui tibi imprecabitur, esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit, esto fortunatus. *Ia.* Bene gessi meum negotium mater: Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me esse Esauum. *R.* Bene est; sed Esauus jam reversus parat ferinam quam offerat patri. Videamus quid agat: nam multùm fallet eum spes. *E.* Attolle te, mi pater, & vescere meâ ferinâ, ut mihi bene precêris. *Is.* Nam quis tu es? *E.* Rogas? Primogenitus tuus Esauus. *Is.* Totus obstupesco, horreoque. Quis ergo est is, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus comèdi ante tuum adventum, eique fausta omnia sum precatus: quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid causæ est, quòd ego perpetuò perierim? Attamen mihi quoque bene precare, pater. *Is.* Frater tuus rem astu tractavit, abstulitq; faustitatem tuam. *E.* Næ ille probè respondet suo nomini, qui me jambis circumvenerit. Primum enim fraudavit me prærogativâ ætatis: deinde nunc interceptit bonam precationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquam fecisti, quo mihi faustum aliquid precêre? *Is.* Profectò feci eum dominum tuum; statique ut fratres ei servirent; eumque munivi frumento & vinò. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Solumne id habebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu! quid agam miser? *Is.* Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguitudine soli, & à superno rore cœli; & vivens gla-

dio servies fratri, veruntamen erit tempus illud, cum vicissim vinces excutiesque jugum ejus de collo tuo. E. Non procul abest luctus à patre meo. Nam certum est mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum est, & arripienda occasio. Serò plorat Esauus. Serò venit ad colligendum manna post ortum solem, aut die Sabbati. Serò offeruntur falces post messem, cum jam nihil superest nisi spicilegium. Serò pulsant fores fatuæ virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam clausam.*

IACOBUS PROFUGUS: Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Iacobi profugi congressio cum Rachele sobrinâ suâ.

Iacobus, Pastores, Rachel.

FRatres, unde estis? P. Ex Charha. I. Ecquid nôstis Labanem filium Nachoris? P. Maximè. I. Valetne? P. Valet: atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc venientem cum pecudibus! I. Hem! diei multum adhuc est, necdum tempus est cogendi pecoris; quin adequatis pecudes, deinde ituri pastum? P. Non possumus, donec convenerint omnes greges, quò avolvamus saxum ab ore putei, atque ita adequemus. I. Sed venit Rachel agens pecus: quid cesso avolvere saxum, ut hauriam ei aquam, atque hanc primùm ab eâ incam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. R. Abstine tu manum, quis tu es? I. Ego sum Jacobus patruelis tuus, filius Rebeccæ; non contineo lacrymas præ gaudio. R. O felicem adventum! Sed ego cesso ire in urbem, ut annunciem hæc meo patri?

Sent. *Gaudet mutuo congressu consanguineî. Sunt autem pii omnes inter sese divinâ consanguinitate conjuncti.*

LABAN. Gen. 31.

ARGUMENTUM.

Laban, fugientem Iacobum affectus, cum eo jurgatur: deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Iacobus, Rachel.

Qua ratio impulit te, ut, inscio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? cur clam & nesciente me aufugisti, neque fecisti me certior; ut prosequer te voluptate carminum, tympanorum, cithararum? neque permisti mihi ut oscularer meos natos & natas? Stulte sane fecisti, & erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem ne te offenderem ullâ re. Verum esto; profectus sis sane præ desiderio, quod capiebas è domo paternâ: deos vero meos cur furatus es? **Ia.** Illud feci adductus metu, veritus ne tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, si quem penes inveneris eos, per me quidem pleatur capite. Noscita, presentibus necessariis nostris, si quid tui apud me est. **L.** Recte dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. **Ia.** Non recuso quod minus vestiges omnia. **R.** Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirat per omnia tentoria suos deos penates, quos ego furatus sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehendatur, concitavero magnas turbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, & quidem subito; nam meus pater jam aderit hic. Probè inveni viam; obruam eos in hoc stercore camellino, deinde sedebo super; facile eum fallam. **L.** Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Lix, tum duarum ancillarum. Nusquam inveni. Restat tabernaculum Rachelis, in quo si non erunt, mirabor. Hæc omnia sunt mihi perscrutanda. Hic quidem non sunt, neque hic. Quid sub hac culcitra? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. **R.** Noli agrè ferre, domine, quod non possum assurgere tibi; nam sum in menstruis. **L.** Perquisivi omnia diligentissime; sed nusquam comperi meos deos penetrales. **Ia.** Quodnam concepi tantum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic persequerere? scrutatus es omnia mea utensilia; ecquid invenisti de ulla supellestile tuæ domus? Prome huc coram necessariis utriusque nostrum, ut ipsi judicent de utroque nostrum. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcudæ; non comédi arietes tuæ oviaræ; nihil ad te retuli ereptum à feris; ipse semper præstiti damnum; tu mihi semper imputasti; si quid

per furtum amissum est tum interdiu quàm noctu, meo periculo amissum est. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æstu, & de nocte gelu; & interea somnus abesset ab oculis meis. Jam hîc mihi vigesimus annus agitur, cum sum domi tuæ. Servivi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro ovibus & capris, cum tu interea mutavisti mihi mercedem decies. Quod nisi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Isaaci, affuisset, tu quidem dimisisses me vacuum. Sed respexit ille misérias & labores quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. *L.* Mæ sunt hæ filix, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hîc vides, meum est. Et nunc quo pacto optimè consulam meis his filiabus & filiis, quos pepererunt? Opinor si ego & tu feriemus fædus, quod sit testimonio utrique nostrum. *Ia.* Optimè. Ego hîc erigam cippum ex hoc saxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum super hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumulus, erit medius testis inter me & te. *Ia.* Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. *L.* Aut etiam Mîspa; ut significet Deum aspecturum quid fiet à me & te, cum discefferimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus, aut si duces alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde sunt, atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei, testis esto Deus utrique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transitutum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriusque patrius, sunt nostri vindices. *Ia.* Ego conjuro per terrorem mei patris Isaaci. Atque, ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. *L.* Concedimus.

Sent. Deus suos tuetur ab adversariis.

IACOBUS REDUX.

ARGUMENTVM.

Iacobus ex Mesopotamia rediens, Esauum fratrem donis pacat.

Esauus, Iacobus.

B

Q

O Salve multum, mi frater charissime, *J.* Salve & tu plurimum, Germane mihi optatissime. *E.* Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! *Ja.* Et mihi profecto jam diu nihil fuit jucundius, quam nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. *E.* Nec ego possum non flere, ita totus lætitiâ gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? *Ja.* Vxores sunt & liberi; quibus me Deus, quæ sua est liberalitas, ditavit. *E.* Quid autem sibi vult totus ille grex quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *Ja.* Ne repudia me, quæso; si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum. Nam quod vidi faciem tuam, videor mihi vidisse Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæso ut accipias à me munusculum quod ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat: agè eamus; ego ibo unâ tecum. *Ja.* Scis pueros esse teneros, ovêsq; & capras & boves prægnantes: quod si fatigentur vel unum diem, actum est de ovibus & capris omnibus; interibunt. Sed amabo, i præ, ego pergam clementer & placidè, prout postulant ea quæ præ me duco, ipsique parari, donec veniam ad te in Seir. *E.* Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

Sent. Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.
ARGUMENTUM.

Josephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Ismaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas. Mercatores.

Ecce vobis Somniator ille! Agite, occidamus eum, de jicemusque corpus ejus in aliquam speciem. *E.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus, quorsum evadant ejus somnia. *R.* Impium sit maculare manus sanguine pueri, idque fratris. Deducimini

mini ab istâ mente. Nihil potestis gravius consulere in nos aut in patrem nostrum. *S.* Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis porrendit, nos omnes, ipsosque adeo parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somniatum apud inferos? *R.* Frater, si ita futurum est, quâ caveas? sin minus, quid times? usque ad eone indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit? Quid potest esse culpæ in somniis? Postremo, si adeo obfirmâstis animum, neque potestis avocari ab isto consilio, est hîc puteus sine aqua: saltem abstinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquantò minor. *S.* Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. *Jo.* Plurimâ salute vos impertio, fratres amantissimi. *L.* At nos te malo maximo impertimus, qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agitè, discindamus vestem hanc versicolore, quâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *J.* Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah! ne facite. *S.* Stat sententia. *Jo.* O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor; quid feci? quid est meum scelus? quæ mala mens vos agit? *S.* Frustra rogas. *Jo.* Fratrem vestrum? *S.* Certum est. *Jo.* Ah! vester sum, vester sum frater. *S.* Surdo canis: demittite. *R.* At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. *Io.* Heu me miserum! quò detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quàm tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! Juda, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. *L.* Sedeamus hic meditaturi. *Ju.* Video mercatores quosdam venientes: vultis auscultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris nostri? Vendamus eum potius Ismaelitæ, quos videtis venientes. Nè afferamus hostiles manus fratri: abstinemus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, sinite vos exorari. *L.* Rectè ait. *S.* Sed ne forte— *Iu.* Frater, ne merue, amictes eum venditione, non minus quàm nece. *L.* Ità est: accedit etiam quæstus ex venditione: quem quæstum amitteremus, si eum necaveri-

mus. *S.* Sino, fiat. *Iu.* Heus mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? *M.* Fortasse, fac videamus. *Iu.* Extrahite eum ex puteo: empturi sunt. Nunc quidem mihi pereundum est, video; extrahor ad eandem. *Iu.* Nè trepida: non necaberis, sed vendêris. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? *I.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Iosephus captivus, interpretatur somnia praeussatoris & pistoris Pharaonis.

Iosephus, Praeussator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mœsto? *Pr.* Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *I.* At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in somnis videre ob oculos Vitem, ex qua tres palmites orientur: quæ deinde, quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis maturecebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, easque in id expressi, deinde tradidi ei in manum. *Io.* Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharaon jubebit te produci ex carcere, restituêque in locum muneris pristinum; stabisque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstèsque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum, neque hîc quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. *Pi.* Rectè sane interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo inerant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. *Io.* Accipe conjecturam. Tria canistra, tres dies sunt. Abhinc tres dies jussu Pharaonis securi

ferieri

ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. *Deus piis areana retegìt, idémque viam ad eorum salutem saepe longè antè præparat.*

IOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTVM.

Iosephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eámque causam Pharao præficit eum toti Egypto.

Pharao, Iosephus.

SOmniavi quiddam quod nemo mihi potest interpretatio-
ne explicare : Te autem audio esse conjectorem somnio-
rum, ideoque te accoersivi. *Io.* Equidem is sum, per quem Deus
interpretetur somnium tuum, Pharao. Itaque narra. *P.* Vi-
debar mihi astare ripæ fluminis; atq; ex eo exierunt septem
vaccæ benè habitæ, & pulchræ visu, quæ pascebantur in ca-
recto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, & defor-
mes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in
Egypto; quæ devoraverunt priores : quas cum demississent
in sua viscera, tamen id non apparebat; adeò semper macie
deformes erant, ut priùs. Ego somno solutus sum. Deinde
rursum oppressus somno, videbar videre septem spicas cres-
centes in uno calamo, opimas, & formosas; secundum quas
succrescebant totidem aliæ graciles & tenues, & exesæ ure-
dine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego
indicavi conjectoribus; sed nemo est qui possit mihi explica-
re. *Io.* Somnium tuum unum est, Pharao. Deus præmonet
te eorum quæ facturus est. Septem vaccæ generosæ, sunt
septem anni: septem spicæ opimæ idem volunt: unum idém-
que somnium est. Septem verò vaccæ & spicæ tenues, sep-
tem alii sunt anni quibus fames vigebit. Hoc id ipsum est
quod dixi; Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto:
Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum
terræ, præsertim in Egypto; quos sequentur alteri ità infestæ
penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum sit omnino
consumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ, ut
tantæ rerum abundantix nè vestigium quidè ullum super-
sit, Nam quod bis somniâsti, id ideo factum est, ut intelli-

gas omnino decretum esse Deo ita facere, idque brevi. Quare dispice, Pharao, virum aliquem scientem & peritum, quem praeicias Aegypto. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in Aegypto, cogantque quàm maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Aegyptus defendatur à fame & pernitie altero septennio. *Ph.* O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui aequè spiret numen, atque hic! Ergo, cum Deus indicit tibi, Iosephe, tantas res; non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo, ut sis gubernator domûs meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, solio tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius Aegypti; atque ad confirmationem hujus rei hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis: teque dono hæc veste byssinâ & hoc torque aureo: jubeoque te vehi curru primo secundum meum; & volo proclamari ante te, Congenulare. Ne vivam Pharao, nisi tu unus es in tota Aegypto, cujus injussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Iosephus, sed Saphnathopaneas, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi despondeo Asinatam, filiam Potipheræ pontificis Heliopolitani. *I.* At ego tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris poeniteat.

Sent. Deus pios, post dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod, si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Iosephi, quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum; altera verò, futura. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad honores per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem, per humilitatem; per mortem, ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44. & 45.

ARGUMENTVM,

Filii

Filii Israelis revocati de via jussu Iosephi, furti simulate accusantur: tandem Iosephus se eis aperit.

Praefectus domûs Iosephi, Filii Israelis, Renben, Iudas, Ioseph.

Restate, viri. Heus, vos appello; sistite gressum. Hoccine est humanum factum, aut dignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, quâ herus est solitus potare? An etiam sperabatis eum ignoraturum, qui est divinus? Malè omnino à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas? *P.* Ità vos Deus amet, ut nescitis. *Fi.* Nam quî sciamus? *P.* Suffurati estis pateram heri mei, Scitis nunc? At etiam ut fingunt vulturnum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime: absit procul à nobis istud facinus. Tute scis ut reportaverimus ad te, usque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore saccorum nostrorum: tantum abest, ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ità tecum agemus. Siquem penes deprehensa fuerit patera, ipse moriatur; nos omnes perpetuæ servituti addicamur. *P.* Imò agemus mitius. Qui fuerit convictus furti, mihi servus esto: cæteri liberi discedunto. *Fi.* Placet, deponamus sarcinas ocyûs. Hem scrutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi sarcinâ ad minimi. Hic quidem non est, neq; hîc, sed profectò invenietur. Ubi ubi est, diu celari, non potest. Euge manifestum furtum! Hic est in sacco minimi natus. An etiam nunc potestis negare? deprehendine ego furem manifestarium? *F.* Aperta res est; periurus funditûs. Heu rem miseram & luctuosam! An ulli unquam mortales fuerunt æquè infortunati, atque nos sumus? *Iu.* Equidem nequeo satis mirari. Atque, data nobis sunt verba: redeamus properè omnes ad Saphnothapancam, si ulla superest spes salutis. Ah pater, quam metuo malè nè tibi accidat quod metuebas tantopere! *Io.* Quod facinus fecistis, hospites? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant? *Iu.* Quid dicemus, domine? Quid loquemur? Quam causam afferemus? Deus patefecit peccatum nostrum: ecce nos tibi servos, unâ cum eo apud quem inventa est patera! *Io.* Bona verba. Imo ipse unus mihi serviet; vos redite salvi ad patrem vestrum. *Iu.* Quæso ut lice-

at mihi pauca lequi apud te cum bona veniâ : nam tu quidem es alter Pharaon. Cum primum huc venimus, ut tute scis, frumentandi gratiâ, rogasti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratremq; natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excelsisset vitâ, illum tum solum restare domi cum matre, patriq; esse charissimum : & tu jussisti fratrem illum adduci ad te, quod diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moreretur præ morore. Tum tu interdixisti nobis aditum ad te, nisi minimus natu frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumq; juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum superesse, qui si abduceretur à se, & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unice amat, simulatq; viderit me, morietur: atque ita fuerimus autores miseræ mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego ero vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te ut ego potius serviam servitutem apud te pro puero: ipse redeat domum cum tratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, nè videam mala quibus afflictabitur. *I.* Enimvero jam non contineo me, nec possum amplius dissimulare. Vos exite omnes foras. O fratres mei! Ego sum Iosephus. Obsecro, estne superstes pater? quid obstupuistis? Amplectimini me. Oh! non contineo lacrymas. Ego sum Iosephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Egyptum. Proinde nè angimini, nève dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc antè venirem. Etenim duo anni fame infesti elapsi sunt: superest adhuc quinquenium quo neq; sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quò sciebat vos esse venturos, ut esset qui servaret vos paternamq; domû; itaq; non vos, sed deus misit me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, universis Egyptiis princeps. Quocirca proficiscimini cōtinuò

nuò ad patrem, & narratote ei, me esse & vivum, & magnum, atque gratiosum: Proinde, nè cunctetur commigrare ad me unà cum tota domo & pecoribus, Supellectilem nè moretur: plurimum enim hìc esse. Nam alam vos in terra quadà feraci non procul hinc: ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, ut colloquar vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis, & omnia renunciatis patri. O mi Benjamin! teneòne ego te? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum! Agitè, amplectar vos omnes. Salvete fratres, redditi mihi post longum tempus. *F.* Salve, & tu frater mitissime.

Sent. Deus est mirificus: etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTVM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Moïsis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusq; evasimus clanculum, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer, nè Pharaò resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quòd servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quàm finire necari tam formosum puerum. O crudelem Regem, qui jusserit interfici omnes partus mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ! Quæ est unquam audita tanta immanitas! Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ? O mi fili! ego mater misera cogar exponere te hìc in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menses occultavi, & occultarem adhuc si possem. O rem acerbam! mène parari à tè, sine ulla spe tuì unquam videndi? Quid me futurum est? quid te autem, fili, quem hìc desero? Verum cum non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod neum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, mea delicia, vale mi filiolo. *M.* Mater, ego hìc manebo in occulto, si tu permittes.

permittes, ut videam quid futurum sit. *J.* Permitto, & dormi redeo. *T.* Hic est flumen, quo venimus ad lavandum. Vos pedissequæ hic inambulabitis secundum flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc recessum amœnum et occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, vise quid sit? videtur mihi esse cista. *A.* Et rectè videtur, hera. Equidem est oblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est vagiens; miseret me ejus. Ex pueris Hebræorum est. *M.* Venio in summam spem conservandi pueri. Accedam: Salve domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Vise ne ut accersam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerse. *M.* Iam hic aderit. *T.* Boni auspiciiis huc descendi. Hæbeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia et humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quam elegans est, quàm bene natus! Nonne flagitium est necare tales pueros. *M.* Hic tibi adduco nutricem, domina. *T.* Mulier tu educabis mihi et enutries hunc puerum? Ego tibi solvam mercedem. *I.* Faciam.

Sent. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, at non perire.

DUMUS Exod. 3.

ARGUMENTVM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eumque mittit in Egyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute:

Moſes, Iehova.

DEum immortalem! quid monſtri video? Dumum in ardentem, ut tamen non consumatur? Libet videre quid hoc ſit rei. *I.* Moſes, Moſes. *M.* Quis eſt? *I.* Locustæ hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Iſaaci, Deus Iacobi. Vidi anguſtias populi mei qui eſt in Egypto, gemitumque audivi, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque deſcendi ut eripiam eos è manibus Egyptiorum, abducam eos ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem

laſte & melle: quam incolunt Chananæi, Hettæi, Amor-
 rhæi, Pherezæi, Hevæi, & Iebuſæi. Et nunc volo mittere
 te ad Pharaonem, qui educas populum meum poſteros Iſra-
 elis ex Egypto. *M.* Nam quis ego ſum, ut adeam Pharao-
 nem, educamque Iſraelitas ex Egypto? *I.* Adero ego tibi,
 atque hoc ſigno intelliges te eſſe à me miſſum. Cùm edu-
 eris eos ex Egypto, coſectis Deum in hoc monte. *M.* Agè
 ſane, advero Iſraelitas, dixerò me miſſum à Deo patrum
 ipſorum: Quod eſt, inquier, nomen ejus? Hic quid re-
 ſpondeam? *J.* Sum qui ſum. Dices Iſraelitis, *ERO* miſiſ-
 ſe me ad vos: dices, inquam, miſſum te à Jehova Deo patrum
 ipſorum, Abrahami, Iſaaci, & Iacobi; atque hoc eſſe no-
 men meum immortale, quo nomine volo notus eſſe in ſem-
 piternum. I modo, convocatiſque ſenioribus Iſraelitis, di-
 cito, te à me eſſe miſſum, qui tibi apparuerim, quique ſta-
 tuerim eos reſpicere, liberareque calamitate, quâ oppri-
 muntur per Egyptios; atque avehere in regionem longè
 omnium feraciſſimam. Ubi te audierint (audient enim)
 adibis tu unà cum ſenioribus regem Egypti, quem admone-
 bitis nomine Dei Hebræorum, ut ſinat vos procedere iter
 tridui per deſerta, veſtròque Deo ſacrificare. Nec verò me
 latet, non permiſſurum niſi vi coactum. Quare afflicta-
 bo Egyptum miris modis, ut tandem amittat vos libens.
 Quinetiam nè abeatſis vos vacui, ponam populum in grati-
 am cum Egyptiis, perficiamq; ut mulieres egreſſuræ exorent
 vicinas & hoſpites vaſa aurea & argentèa, & veſtem: quæ
 deinde impoſita veſtris liberis exportabitis, atque ità com-
 pilabitis Egyptum. *M.* At enim non habebunt fidem di-
 ctis meis, negabuntque viſum mihi Iehovam. *J.* Quid i-
 tud eſt quod tenes in manu? *M.* Virga eſt. *J.* Abjice hu-
 ni: quid nunc? quid eſt? *M.* Perii: ſerpens eſt. *J.* Nè
 uge, ſed prehende manu caudam ejus. Vides rurſum virgam
 actam, ut credant tibi viſum eſſe Iehovam. Age, rurſum
 mmitte manum in ſinum tuum. Educ. Vides tam albam
 eprâ, quàm eſt nix. Nunc refer in ſinum. Educ. Vides
 nam eſſe iterum, ut eſt cæterum corpus. Quod ſi primo
 gno non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin
 ne

nè duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit, sumes de aqua fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. *M.* Quæso te, Domine: neque antea eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris, & tarditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego is sum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, tibiq; suggeram quid sis dicturus. *M.* Obsecro, mitte idoneum aliquem. *I.* Enimvero odiosus es. Est tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est, scio. Quin procedet tibi obviam, teque viso, lærabitur animo. Ei tu præbis verbis, quò voles. Ego verò moderabor tuo ori, & ejus: præmonstrabòque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, eritque tibi pro ore, tu illi pro deo. Feres etiam manu istam virgam, quâ edes portenta. Abi sanè.

Sent. Deus voce balborum dejicit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.

VITULVS. *Exod. 32.*

ARGVMENTVM.

Moses pacat Iehovam iratum Israelitis, ob aureum vitulum: ipse pœnas illis irrogat.

Iehova, Moses, Iosua, Aaron, Levita.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populares tui, quos eduxisti ex Egypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntq; sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant; dicuntque deum esse, à quo sint educti ex Egypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrem sine me ut irascat, conficiamque eos, deducamque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irâ in tuos, quos eduxisti ex Egypto, magnâ vi manûque validâ? An ut jactent Egyptii eductos à te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorsusque tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque itâ ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorum posteritatem jurâsti te multiplicaturû ad numerum stellarum, daturumque, illam terram, quam possideat in æternum. *Ie.* Jus oras: hem remitto

mitto. *M.* Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus Tabulis. *Io.* Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. *M.* Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium: sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo; valeant Tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tantò scelere? *A.* Nè irascere, domine. Tûte nôsti hunc populum, quam sit perversus. Cum flagitarent à me, ut facerem sibi deos, qui prærent eis, (sele enim nescire quid accidisset isti Mosi, à quo essent educti ex Egypto) iussi, ut quod quisque haberet ornamentum aurei, detraheret sibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt; id ego misi in ignem, unde effectus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. *M.* Video. Nunc si quis à Iehovâ stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agitè nunc viri fortes, accomodate suum quisque enssem lateri, ite per tota castra: perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Iehova, Deus Israelitarum. *I.* Ità fiet.

Sent. Populus, si absint boni Magistri, facillimè labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus pacari se finit.

CONQUERENTES. Num. II.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias desiderat, fastidiens cœlestem cibum. Et Iehova conquerenti Mosi pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Moses, Iehova.

Utinam nunquam emigrâssemus ex Egypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hic nobis carnem quâ vescamur? Nam cum venit in mentem piscium, quibus immunes vessebamur in Egypto, tum autem cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, alliorum; consenscimus, nihil ante oculos habentes præter nescio quod Manna. *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Iehova! cur mihi ità adversus, ità à me voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi

concepit? Nunquid peperit? ut mihi jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram quam jurasti majoribus ejus? Vnde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quàm pro me. Quòd si isto modo agis tecum, interfice me potius, (si quid apud Te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *I.* Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores, & primarios populi: eosq; adducito ad oraculare tabernaculum, tibi adfuturos tecum. Ego descendam, ibi colloquar tecum, demàmq; de spiritu quo prædictus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum serant partem oneris populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicit: Lustra mini in crastinum, & vescemini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, quam comedatis: et comedetis non uno die, non duobus, non quinque non decem, non viginti; sed ad menstruam diem, dum vobis exeat per nares, et faciat nauseam; quoniam contempto Iehovâ, qui versatur inter vos plorantes apud eum, conquerimini vos exiisse ex Egypto. *M.* Sexcenta sunt millia pedum hujus populi, qui adest tecum; et tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mandabuntur oves, & capræ, & boves, quæ satîs sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis suppetant? *I.* Nunquid debilitata est Iehovæ manus? Iam videbis, even-turâne quæ promiserim, necne.

Sent. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spirituum. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cùm maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.

CALEBUS. Num. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terrâ. Quare iratus Jehova jurat non per-venturos, exceptis duobus qui considerent, videlicet Josuâ & Calebo.

Exploratores, Caleb, Populus, Josua, Moses, Jehova.

VENIMUS in eam terram, Moses & Aaron & Israelitæ, ad
cujus explorationem missi sumus à vobis : & quidem a-
bundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ!
Videtur quanta sit hæc Ulva, quæ in palo portetur à duobus,
Videtur & hæc malogramata & ficus. Sed incolas habet for-
tes, & urbes maximas, easque munitissimas. Enaci quoque
prognatos illic vidimus. Amalechitæ ad austrum incolunt,
Hettæi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis. Chananæi au-
tem accolunt mari & Jordani. *C.* Nè dubitemus eò profi-
cisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. *E.*
Minimè verò: est enim populus ille fortior quàm nos, ter-
ra infausta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non
nisi immani staturâ homines vidimus: Quid, quòd vidimus
Enacinos de genere gigantium, cum quibus comparati vide-
bamur nobis esse locustæ. *P.* Utinam aut in Egypto mortui
essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim addux-
it nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus
nostris & parvulis prædæ futuris? Nónne latius nobis est re-
petere Egyptum? Creemus nobis imperatorem, quo duce re-
vertamur. *Jos.* Cavete Israelitæ, nè quid faciatis, cujus vos
posthac pœniteat. Terra quam explorantes lustravimus,
terra est bona imprimis: si nobisnaverit Jehova, intromitter
nos in eam, camque nobis dabit, terram scatentem lacte &
melle. Cæterum ne rebellare contra Iehovam, & nè illius
terræ incolas timeate, quos nos præfidiis destitutos adjuvan-
te Iehovâ, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, la-
pidentur. *Je.* Quousque tandem irritabit me iste populus,
Moses? quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis
per me editis apud eum? Quin eum peste illatâ excindo, du-
cturus ex te gentem majorem potentiorémque quàm ista est.
M. Ergo cum audient Egyptii (quibus de medio, vi tuâ eri-
pueris hunc populum) cumque audient incolæ istius terræ,
Te, Iehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis
præsens ipsius oculis; te, cujus nubes supra eum steterit, qui
præveris ei interdiu incolumnâ nubis, noctu in columnâ ig-
nis; cum, inquam, audiverint hunc populum à te fundi-
tus

tus esse deletum; dicent te, quia nequiveris intrmittere eos in terram quam eis juraveras, trucidasse eos in disertis. Quare utere excellenti istâ virtute, Domine, de qua loquens ita dicebas; *Iehova, ad iram tardus, ad clementiam propensus, culpam & peccata condonans: in pœna autem irroganda, parentum culpam in natos & nepotes ad tertiam & quartam stirpem persequens*: remitte, quæso, culpam huic populo, ut tua benignitas postulat, utque ab Egypto hucusque remisisti. *Ie.* Remitto, ut postulas. Veruntamen, nè vivam, nisi *Iehovæ* gloria replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam & miracula quæ feci, tum in Egypto, tum in solitudine, & me tamen tentaverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt: eorum, inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram, quam iuravi majoribus eorum. Sed Calebum meum (quoniam, alio animo præditus quàm cæteri, mihi obsecutus est) introducam in terram, quam adivit: eamque possidebit ejus progenies. Cras revertimini in solitudinem versus mare rubrum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in me scelestæ multitudinis Israelitarum maledicta? Renuntia hæc eis: Ne vivam (inquit *Iehova*) nisi, quemadmodum locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto cadent cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quotquot recensiti supra vigesimum annum, murmurastis in me. Non intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me collocaturum vos. Excipio Calebum Iephunes, & Iosua Nunis filium. Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futuros, introducam in terram quam vos renuistis, eaque potentur. Atque interea dum vestra cadavera per deserta labuntur & consumuntur, liberi vestri ibidem pœnas dabunt vestri meritrici per quadraginta annos, quibus vos supplicio afficiamini pro numero dierum per quos dies exploravistis terram: totidem annis ductis pro totidem diebus; sentietisque quid sit, in me esse contumacem. Ego *Iehova*, & dico, & sine dubio efficiam, ut hujus perversæ multitudinis homines, qui contra me coierunt, consumantur, & intereant in hac solitudine.

Sent. *Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quam ferunt promissa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes aversatur atque deserit, confidentes vero juvat. Tantum quisque potest, quantum se divinâ ope posse, credit, si modo ejus fides fundata sit in Dei promissis.*

BALAAAMVS. Num. 22.

ARGVMENTVM.

Afina Balaami ab ipso, quia resisteret, verberata, loquitur: & Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Afina, Genius.

UT te Deus malè perdat, afina, quæ me invicem de via avehis in agrum! At ego te pro isthoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary, ary! quin ergò redis in viam? Nunc sumus inter duas macerías, non licebit tibi ampliùs declinare. Hei mihi! attrivit mihi pedem ad maceriam. Ac dispeream, nisi te malè multo plagis! Ary, ary! quid hoc monstri est? Succumbit; at jam faxo te attollas: alioqui híc te contundam usque fuste. Hem? A. Quid in te commisi, ut me jam tertium cæderes? B. Rogitas improba, quæ me híc ludificaris indignè? Atque utinam mihi esset gladius præ manul nam te hic jam confoderem. A. Nónne ego sum afina tua, cui tu semper hætenus inequitasti? Nunquid tale solita sum facere tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cæcidisti afinam tuam jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversatum, quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam. Afina vèrò, ubi me vidit, declinavit me jam ter: quod nisi fecisset, profectò jam te interfecissem, eam vèrò sissem vivere. B. Pecavi, fateor: sed non videram te mihi obviam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet, revertar. G. Imò eas licet cum istis: veruntamen vide ut ea dènum dicas quæ tibi suggessero.

Sent. *Falsi vates minùs interdum vident quam pœnencia.*

TRANSFORDANINI. Num. 32.

ARGVMENTVM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jordanem.

C

Reubenenses,

Reubenenses, Gadim, Moses.

HÆc regio, quam Israelitæ ceperunt, cæsis, Jehovâ duce, incolis, regio est apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. *M.* Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hîc manebitis oriosi? Cur deterretis animos Israelitarum, nē perveniant in regionem, quam ipsis Ichova dedit? Itā nimirum fecere patres vestri, quando ego eis misi à Cadebarnes speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad fluvium Escole, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israelitarum, nō irent in terram sibi à Deo datam. Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egressi essent Egyptum, qui modò excessissent vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaaco, et Iacobo, eò quod non paruissent sibi; exceptis Calebo et Iosua, qui paruerunt. Ergo iratus eos ductavit ultrò citròque, errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem defuit totum illud genus hominum qui offenderant Ichovam. Ecce autem vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Ichovæ in Israelitas incremento augeatur. Nam si deseratis eos ductabit eos adhuc per deserta, atque itā perdideritis hunc populum. *R.* Aedificabimus hic caulas pecudibus nostris, et urbes parvulis et imbellibus; nos verò in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum, quin prius Israelitæ venerint suæ quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Iordanem, quibus obvenierit cis Iordanem, orientem versus. *M.* Si quidem re præstabitis quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot potestis ferre arma, Ichovâ spectante, Iordanem transmittetis, non redituri nisi deturbatis à Ichova hostibus, terraq; subditā Ichovæ imperiosi inquam itā agetis, revenietis postea purgati et Ichovæ et Israelitis; atq; hac quidem lege possidetote terram, Ichovâ

hovâ volente. Sin. hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Iehovam, vestrumque peccatum in vos recasurum.

Sent. Quibus jam prospectum est, ii debent ceteros, quibus nondum prospectum est, adjuvare.

RACHABA. Josue 2.

ARGUMENTUM.

Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israelitarum, clam demittit per fenestram, passa cum eis de salute sua & suorum.

Ministri regis Hierichuntis, Rachab, Exploratores Hebrai.

Rachaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: proinde vide ut eos producas nobis, R. Ad me quidem venerunt homines quidam, quicujates sint me later. Hi, cum vespere clauderetur porta, exierunt: nec scio quò se receperint. Si voletis consequi velociter, assequimini. Salva res est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos ocului in tecto sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus, heus hospites: dormitis? Ex. Nondum. R. Attendite quæ dicam. Non ignoro, Iehovam dedisse vobis hanc terram, nosque omnes incolæ huius terræ, percussos vestri terrore, abieisse animos: nimirum audivimus, ut exsiccaverit Iehova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; utque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Iordanem habitant; Sicionem dico & Oggum, quos delevistis funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Iehova Deus vester, Deus est tam suprà in cælo, quam infrà in terra. Quocirca iurate nunc mihi per Iehovam, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ: & mihi date certum signum, quòd consulitis saluti, mei patris, & matris, & fratrum, & sororum, & omnium quæ habent, assensisque vitam nostram à morte.

Ex. Fidem damus, nec recusamus mortem (modò nè indice-
tis nos) cùm Iehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos
bonâ fide conservaverimus. *R.* Ergò hâc lege demittam
vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rurs. Rectè
est, evasistis. Nunc contendite in montes, nè incidatis in
eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redeunt, latitate tridu-
um, pòst iter. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cùm
ingressi fuerimus hos fines, u appendes funiculum istum ru-
brum de hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabis-
quæ ad te totam vestram familiam. Quòd, si quis è domo
tuâ foras exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à
culpa. Quæ verò erunt apud te, ea si quis attigerit, nos præ-
stabitur damnum. Quòd si hanc rem palàm feceris, erimus
liberi à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. *R.* Placet con-
ditio. Valet. *Ex.* Et tu.

*Sent. Pro adversus impiorum injuriam abscondere pium est:
& Deus hujusmodi officia remuneratur.*

99. 100. GABAONITÆ *Josue 9.*

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis:

Gabaonitarum Legati, Josua.

Adsimus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, missi
ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis irâ videtur. *J.*
Fortassis habitatis in finibus his; quod si est, non est nobis
fas inire fœdus vobiscum. *L.* Nos quidem parati sumus de-
dere nos in tuam potestatem. *J.* Cujates estis? & unde ade-
stis? *L.* Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti no-
mine Iehovæ Dei vestri. Audivimus enim famam ejus, &
quanta facinora ediderit in Egypto, útque acceperit duos
Amorrhæos reges trans-Jordaninos, Schonem Heseboni-
rum, & Oggum Balanz apud Astarota. Hac de causa man-
daverunt nobis nostri senatores, & universi nostrates, ut
sumpto viatico veniremus obviam vobis, oblaturi vobis ser-
vitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce pa-
nes, quos domi sumpsimus in comitatu, cùm sumus pro-
fecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucueruntque, ut
videtis. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas, vi-
detis

detis ut sint laceræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, &, ut res est, sic loquimur. I. Ergo componemus pacem vobiscum, vosque conservabimus, & id jurejurando confirmabimus.

Sent. Et pii interdum falluntur. Nam quò minus sunt ipsi malitiosi, eò facilius credunt aliis, eis ex stimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.

IOSUA. Josue 24.

ARGUMENTUM.

Iosue concio ad populum, in qua commemorat Iehova erga ipsos beneficia: & populus sese Iehovæ servitutum promittit.

Iosua, Populus.

Audite universi Israelitæ, quamobrem jusserim vos huc convocari, & quid Iehova Deus Israelitarum jusserit me vobis effari. Majores vestri olim incoluerunt trans flumen, videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, colueruntque Deos peregrinos. Iehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit per omnes fines Chananæorum, & auxit progeniem ejus, deditque ei Isaacum; Isaaco autem Iacobum & Esauum; Esauo assignavit Seir montem possidendum. Iacobus ejusque liberi descenderunt in Egyptum. Ibi cum excrevissent in gentem magnam, numerosamque & potentem, divexabantur ab Egyptiis, Sed Deus Egyptios mirè infestavit, tandemque eductos ex Egypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quò Egyptiis & quadrigariis & equitibus persequentibus eos, invocaverunt Iehovam, qui illos arcuit à vobis densâ quadam caligine: immisissôque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cùm autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amoræorum trans Iordaneorum: eosque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedit vobis

vobis possessionem eorum agri. Exitit deinde Balacus, Sēphoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello laceraverat : accersivit que Balaamum filium Phogoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem ejus in faustam precationem, & vos tutatus est à manu illius. Ità, trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem : & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superavistis auxilio Dei ; qui, quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum ; nullo vestro vel ense vel arcu ; vobisque dedit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab aliis quàm à vobis ædificatas, quas incolitis : vineisque & olivetis, quæ non sevisistis, vivitis. Quibus de causis veremini Jehovam, Eumque verè & sincere colite ; & auferte Deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium, & in Egypto. Quod si non placet vobis servire Jehovæ, dispicite hodie utrum servituri sitis diis, quibus servierunt conditores vestri trans flumen ; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea serviemus Iehovæ. *P.* Absit, ut omisso Iehovâ, serviamus aliis diis. Nam Iehova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros, ex Egyptiaca servitute : idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus : fugavitque nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum : est enim Deus noster. *J.* Non poteritis colere Iehovam ; est enim Deus sacrosanctus. Deus rivalis impatiens, non feret vestra delicta & peccata. Quod si eo relicto coletis Deos peregrinos, avertetur ; & vos non minùs multis malis conficiet, quàm antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *J.* Ergo testamini vos deligere vobis Iehovam ad colendum. *P.* Testamur. *J.* Itaque tollite Deos istos Peregrinos, & expiate animos vestros Iehovæ Deo Israelitarum. *P.* Iehovam Deum nostrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. *J.* Igitur consignabo hæc literis, & erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis erit (uptoto quod audiverit omnia Iehovæ ad vos dicta) si fortè fregeritis fidem Deo vestro.

• Sent.

Sent. Deo servatori, bonorumq; datori, serviri debet.

I A E L. Judicum 4.

ARGUMENTUM.

Iael Siferam Chananeorum ducem dolo occidit.

Jael, Sifera, Baracus.

DIverte ad me, Sifera: quid fugis? diverte ad me tutó.
 S. Bene mones. Sed ubi abdes me? J. Bono animo es: sub hoc centone; híc latebis tutissime. S. Amabò, dà mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde sitio. I. Imò lac dabo ex hoc fino, quod melius est aquâ. Hem bibe Nunc quiescito, ubi texero te hâc stragulâ veste. S. Sed sta ad januam case, ut, siquis me quæret, neges me híc esse. I. Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Gestit animus, jubétque audere ulcisci hostem Dei & bonorum. Peristi Sifera; fœmineâ vi, et fœmineâ manu interimeris. B. Quis mihi nunc, quis demonstrat quò fugerit hostis. Quem ego si assecutus fuero, dispeream nisi ei animam eripio malis modis! Sed quo se surripuit: quò fugit? I. O Deum immortalem! quantum facinus feci? quantam laudem invénit Iael? Sed videóne Baracum? Ipse est, sectatur hostem jam jacentem. Barace, huc sis ad me; ut tibi commonstrem hominem quem quæris. B. Obsecro éstne apud te? I. Videbis. B. Proh superi! quid video? Siferam jacentem humi exanimem Quis hoc fecit? I. Mulieris factum vides. B. At non muliebri tamen. Sed quæso, tûne hoc fecisti? I. Ipsa res indicat. B. Video: sed narra, obsecro, quo pacto egeris. I. Vidi fugientem, jussi ut ad me veniret, eúmque operui centone; deinde, cùm jam quiesceret, cepi clavum, quem malleo adegí in tempus ejus. Ille provolutus ab pedes meos, efflavit animam. Baracus. Utinam sic pereant quotquot adversantur Deo.

Sent. Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adversantur. Debiliù manu vincet Deus fortes.

GEDEON TRITURANS. Judicum 6.

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

Adest tibi Jehova, vir fortissime. *G.* Quæso te, Domine, si adest nobis Iehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravere majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Egyptiis; cum nos nunc deseruit & addixit Madianitis? *Gen.* Vade cum tua virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. *G.* Amabò te Domine, quâ tandem re defendam Israelitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ. *G.* Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. *G.* Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te eum esse qui mecum loquere. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præstolabor tibi. *G.* Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxo, & effunde jus. *G.* Hei mihi! ignis contumpsit omnia, Iehovæ Genius est: me miserum, qui viderim Genium Iehovæ! *G.* Salvus es, pone metum; non ideo morière.

Sent. Dei ope quivis quidvis potest.

G E D E O N. Iudicum 7.

ARGUMENTVM.

Gedeon delecta habito, dimissisque domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus aggressus profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara Madianita, aliter Madianata, Milites.

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quòd si cum istis copiis vinceretis hostes, Israelitæ jactarent se victoriam adeptos esse suo Marte: atque ita non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret me & gloriæ. Proindè cura, ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & discedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis & cæteris discessum secundum legem, ut nôsti. *Pr.* Audite, audite milites. Siquis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; nè si in prælio occubuerit, alius eam dedicet. Item, si quis vineam conseruit, neque profanavit,

profanavit, domum repetito; nè si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item, si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item, si quis timidus est & molli animo, domum repetito; nè animi sui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Rectè est, restant decem millia: discesserunt viginti millia. *J.* Sed nè sic quidem satis pauci sunt: nam quò pauciores erunt, eò mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agitè milites, descendite ad aquas. *J.* Da operam ut quicumque lambent aquam linguâ, more canum, hos lecernas ab eis qui ab bibendum procubuerint in genua. *G.* Ità factum est. Superfunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam; reliqui omnes pròni in genua biberunt. *I.* Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gedeò: & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum Israelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquire comineatum & tubas. *J.* Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quòd si solus descendere vereris, descende unâ cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ità confirmeris ad invadenda castra. *G.* Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *P.* Placet. *G.* Cave nè strepitum edas; hic est via. *P.* Tace, tace, here, *G.* Quid est? *P.* Jam non procul absumus à castris. *G.* Sic habet, audio stertentes; hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio quis loquatur. *M.* Scin'tu quid ego somniaverim? *Al.* Sciam si dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum; quod validâ vi impulsus, & labefactum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Ensis est procul dubio Gedeonis, filii Joæ Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas una cum universis castris. *G.* Audisti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc consilium,

consilium. *P.* Non est dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem, & quovis etiam die clariorem! *G.* Adeste viri, expurgiscimini; vicinus. Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter quæ dicam. Distributam vos in tres classes; feretis singuli singulas tubas manu, testasque vacuas, & in testis tedas: sed videte ut imitemini me. Cum venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem; cumque audiretis meam tubam, et eorum qui erunt mecum, vos quoque repente colliditote testas; sumptisque manu lævâ redis, dextrâ tubis, clangitote, & magnum strepitum circum castra editote, simulque proclamatore, *Gladius Iehovæ & Gedeonis.* Auditisne? *M.* Audimus & meminerimus. *G.* Vadamus. Iam ferè media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra: sed excitantur custodes, clangamus properè. *M.* Gladius Iehovæ & Gedeonis. *I.* Pæan. *G.* O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt se mutuus vulneribus. *M.* Ut cadunt crebri! jam bona pars interit, cæteri mandant se fugæ. *G.* Fugiant, instate viri, urgete, consequimini, sectamini; ut è tanto numero nullus evadat.

Sent. *Christianum bellum* (quod in *Gedeonico* adumbratur) à voluntariis, non coactis gerendum est: & præstat esse paucos alacres, quàm multos ignavos. *Stulti duces milites numerant, sapientes ponderant.*

JEPHTHA. Indicum. II.

ARGUMENTVM.

Iephtha persuadent senatores *Israelitarum*, ut se militia ducem præbeat adversus *Madianitas*.

Senatores Israelitarum, Iephtha.

Missi sumus ad te, *Iephtha*, ab *Israelitis*, ut à te postulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra *Ammonitas*. Scimus enim te esse eo corporis & animi robore præditum, eaque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare melius. *I.* Enimvero vos exegistis me domo paternâ præ odio; cur nunc venitis ad me, rebus adversis? Cur non potius retinuistis me, cum non egeretis, ut esset vobis

vobis copia mei, cum egeretis? S. Noli quæso, Ieptha, meminisse injuriæ. Si nos non rectè fecimus, qui te expulserimus; tu rectè facies, si maleficio pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longè plus sit boni, quam quanta fuit injuria. J. Ergo si revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Iehova subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? S. Contestamur Iehovam, nos esse facturos isto modo. J. Persuadistis. Eamus.

Sent. *Præstantes viri, licet eis in præsentia non egeas, retineri debent in casus futuros.*

RUTH A. Ruth 1.

ARGUMENTVM.

Noemim ex Moabitica descendentem in Israeliticam terram, quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

Postquam Deus cepit misericordiam sui populi, (ut accepimus) eumque levavit fame, quæ coegerat me, & meum virum, & liberos confugere huc ad Moabitas; jam nihil est, quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuique in domum patriam, postquam estis privata viris. Iam satis me comitata estis. Ite sanè, secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ usæ estis in mortuos, & in me. Der inquam vobis Iehova, ut nanciscamini quietem, suum utraque apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum. R. Heu nos miseras! siccine disjungemur à te? Ah! non fiet, suavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. M. Nihil opus est, meæ filiolar: an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potius, meæ filiolar; Abite. Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta viro. Sed fingite non abesse spem, meque tradi viro vel in proximam noctem, filiolarque gignere; an estis

estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita, filiolar: parendum est necessitati. Equidem valdè angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. *O.* Vera prædicas; melius est reverti. *N.* Sapis, amplectere me. Vale mea quondam nurus. *N.* Vale & tu mea quondam socrus. *N.* Vides Rutha, ut tu patria reperat patriam, & Deos penates? Quid apud me? *N.* Revertere unà cum ea. *R.* Nè me urge de te relinquendâ. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ege commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum unà moriar, tecum unà humabor; ita omnino statui. Atque ita mihi habeam Iehoyam propitium, ut una mors est me à te separatura. *N.* Postquam ita animum obfirmasti, nolo improbius obistere tuo studio. Eamus sanè, Deo bene fortunante.

Sent. *Beati qui deum Deique populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. Ruth 2.

ARGUMENTVM.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

Boozus, Messor, Curator messis, Rutha.

Adsit vobis Deus, mellores. *M.* Et tibi bene omnia secundet. *B.* Quæ est ista puella, Curator, quam hic video spicas legere? *C.* Moabitæ est, quæ huc secuta est Noëmim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post mellores: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi. *B.* Audi filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas spicas, nève hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas, in quemcunque agrum ibunt messum. Ego vetabo, nè famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex iisdem vasis quibus ipsi hauriunt. *R.* Quidnam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? *B.* Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuam socrum post obitum viri tui; utque relicto utroque parente, terræque patriâ, contuleris te ad populum tibi antè ignotum.

ignotum. Quod factum Iehova Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio, sub cuius quasi alarum præsidium tu te repperis. *R.* Agnosco tuam gratuitam benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

SENTENTIA.

Pii favent piis; eisque benefaciunt.

DISCALCEATUS. *Rutha 4.*

ARGUMENTUM.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemis, Ruthamque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEus tu qui hâc transis, ad esdum, paucis te volo: *P.* Quidnam id est? *B.* Consiste hic paulisper, dum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio: nam seria res est, egetque vestibus. Heus vos senatores, quæso, vos ut accomodetis huc nobis aliquantisper, vestram operam. Non faciemus longius. *S.* Adsumus, dic quid velis. *B.* Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elimelechi, vendat Noemis, reversa ex agro Moabitarum. Hanc rem visum est mihi ut tibi significarem; ut, si emprurus es, emas in præsentia senatus nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior te, secundum quem ego sum. *P.* Ego verò emam. *B.* Sed cum fundum emes à Noemi & à Rutha Moabitide uxore demortui, emes eâ conditione, ut ipsam Rutham ducas in matrimonium, ut suscites nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, nè corruptam patrimonium meum. Eme tu, si vis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei testimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita testor me cedere tibi meum jus in hac re. *B.* Vos senes & populares, hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi vendicem in matrimonium Rutham

Rutham Moabitidem conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patria. Vos hodie testes nuncupo. S. Testabimur. Faxit Jehova, ut mulier ista quæ intratura est tuam domum, tam sit fecunda quàm fuerunt Rachel & Lia, quæ dux prole instruxerunt domum Isaac-liticam: utque egregium quid facias in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlehema: fiatque domus tua similis domui Pharis, quem Judas sustulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova datâ ex puella.

SENTENTIA.

Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.

Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.

SAMSON. Iudicum 15.

ARGUMENTVM.

Samson vincens, ad Palestinos deductus, abruptis vinculis, occidit maxilla asini mille viros.

Iudai, Samson, Palestini.

AN nescis Palestinos habere imperium in nos? S. Scio. I. Cur ergo incendiisti segetes eorum, magno nostro malo? S. Par pari retuli. J. Atque huc venimus, ut te vincem dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licet. J. Fidem damus. S. Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis. P. Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Samson; hic tibi finis adest vitæ. S. Agite verò, siquid animi habetis, aggredimini vincum: experiar tamen si quid habeo solitarium virium. Euge. P. Perimus, abrupta vincula: sed invadamus undique; non evadet: præstemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ. Pugnatæ viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi, qui primus me lacestis, primus perito. Et vos qui hîc tam dense conglobati estis, sentire quæ sint vires Sampsonis, qui vincit incermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quid fugitis?

putat hominis. Peccantes natos non iunire, grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed nè quid iniuste, immodicè fiat.

S A U L U S. I Regum 9.

A R G U M E N T U M.

Saulus querens asinas patris; it consultum Samuelem vatem, & ab eo discit se futurum Regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimverò, satis jam diu conquisivimus asinas, neq; invenimus. Revertamur domum, puer; nè pater meus, omissis asellis, sit sollicitus de nobis. *Puer.* Non censeo redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quendam & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dicit futurum, evenit. Conveniamus cum, si fortè indicet nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, et ire vacuos religio est. *Puer.* Tace; est mihi in præsentia quadrans sicii argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim inter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad Videntem: nam qui hodiè dicitur vates, olim vocabatur Videns. *Saul.* Re etè mones, camus. Ingressendum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatum; adeamus eas. Heus puellæ, an non hic est vates quidam? *Puel.* Est: & quidem incidetis in eum, si pergetis: properate modò: nam hodie venit in oppidum, quia populus facturum est rem divinam in sacello. Simulac introeritis in oppidum, offendetis eum, antequam ascendat in sacellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventum ejus; quoniam ejus est consecrare sacrificium: postea epulabuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, quin inventuri sitis eum. *S.* Habemus gratiam: ascendamus in oppidum. *Sam.* Video adolescentem huc venientem unà cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctione creem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab injuria

ria Palæstinorum. S. Amabò te, indica nobis domum var-
tis. Sam. Ego sum ille; contendite ante me hunc collem;
hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, &
indicabo vobis quicquid cogitatis cum animis vestris.
Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nè
esto anxius de eis; repertæ sunt. Sed quorsum de asellis?
Ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnam totius
nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tu-
aque domo paternâ. S. Quid ais? In mène, qui genus re-
fero ad Jeminem, ortus ex obscurissima familia Benjamita-
rum, quæ tribus est minima Israelitarum? Sam. Conceda-
mus modò in hospitium. Deus providebit cætera.

Sent. Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum
perducit.

SAMUEL. 1 Regum 12.

ARGUMENTVM.

*Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitas
beneficia commemorat: eorûmque peccatum reprehendit, qui
regem sibi depoposcerint, & imperato divinitus tonitru eos ad
obedientiam cohortatur.*

Samuel, Israelita.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, dein-
ceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam se-
nem esse, indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, &
ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hic adsum, respon-
dere mihi coram Jehovah, & coram ejus uncto; si cujus bo-
vem aut asinum iustuli; si cui injurius, aut violentus fui; si
à quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem;
paratus sum vobis reddere. I. Neque injurius in nos, aut im-
portunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti? S. Testis
est hodie apud vos, & lehova & lehovæ unctus, nihil ha-
bere vos, quod me acculeris. I. Planè. S. Adeste igitur; pla-
cet vobiscum disputare, quanta lehova, & Moïsis & Aaro-
nis creator, & majorum vestrorum ex Egypto reditus
autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia
contulerit. Cùm migrasset Jacobus in Egyptum, invoca-
tus à majoribus vestris lehova, Moïsem misit &

D

Aaronem

Aaronem qui illos ex Egypto eductos in hoc loco collocarunt. Postea ipsius oblitus emancipavit. Siseræ duci exercitus Hæloris, tum palæstinis, & Moabitarum regi, à quibus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Iehovam, peccatumque confitentibus, quòd eo relicto Baalim & Astarotum coluissent; & auxilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pollicentibus: misit Ierobaalem; & Bedanem, & Iephtham, & Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis. Vos verò, cum videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege invadi, postulastis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis regeretur, cum Iehovam Deum vestrū regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & efflagitastis: regem vobis præficit Iehova. Si Iehovam Deum vestrum reverebimini ei que servietis, & dicto audientes sine contumacia unā cum rege vestro parebitis, benè vobiscum agetur; sin minus, & vos, & regem vestrū Iehovæ manus impetet. Iam verò agite, videte quantam rem Iehova jam nunc in oculis vestris faciat. Triticī messis nunc est, quo tempore tonare aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Iehovam exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Iehovam gravem culpam commisisse, qui regem vobis poposceritis. Iehova cæli terrarumque Deus, emitte nunc tonitrua & nimbū, ut hic populus suū peccatum agnoscant.

I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Supplica pro nobis Iehovæ Deo tuo, nè pereamus; qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis peteremus.

S. Bono animo este. Vos quidem istā re graviter peccastis; verum tamen nolite à Iehova deficere, sed cum toto pectore colite: nevé deseciscite ad vana ista, quæ neque juvare possunt, neque defendere; sunt enim vanissima. Neque enim destituet Iehova populum suū, propter sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum habere. Ego quoque, absit, ut Iehovam offendam, aut pro vobis supplicare, vósque decente & rectā viā deducere, intermittam. Tantū Iehovam metuite, cumque verè & totā mente colite; videte enim quantam rem apud

pud vos fecerit. Quòd si peccatis indulgebitis, & vos, & rex vester peribit s.

Sent. Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui inclementi regi serviant, quando clementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces iustorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.

SORTILEGIUM. I Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gestatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

Hic adeste omnes populi primates, dispicite & conquiritite, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovah ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capite pœnas daturum. Vos totus populus consistite isthinc, ego & Jonathan consistemus altrinsecus. *P.* Ut libet, facito. *S.* Iehova, Deus Israelitarum, age severe. Ducantur sortes. Atat, nos petit fors: alter nostrum sit oportet. Sortiamur. Ohe Jonathan, fors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. *I.* Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale esse æquum est? *S.* Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. *P.* Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam, per Jehovah immortalem nè pilum quidem amittet, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

Sent. In hac vita unus peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur anime, sui quisque, non alieni peccati pœnas dabit.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jehova praeceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

JEhovam tibi propitium precor. Feci jussum Iehovæ. *Sam.* Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves sunt, & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinuere milites, ut Iehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. *Sam.* Licetne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi significare quid mihi Iehova hâc nocte dixerit? *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cum vel te iudice parvus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Iehova Rex eorum? à quò cum in hanc expeditionem missus sis, jussusque sceleratos Amalechitas exscindere, & bello ad interuersionem persequi, cur ei dicto audiens non fuisti? teque ad prædam, ut ante Iehovâ, convertisti? *Saul.* Imò Iehovæ parui, expeditionemque, ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum, milites de manubiis pecora, bovèsq; devotorum primitias, desumpserunt, quæ Iehovæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. *Sam.* Quasi verò Iehovæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quàm ejus dicto audientem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperacionem adipe arietum. Nam non parendi peccatum, perinde est ac magia: & contumacem esse, eadem in culpa ponitur, ac simulacri-colam esse: & quia Iehovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regno exiget. *Saul.* Pecavi, qui contra Iehovæ jussu, contrâque tua dicta fecerim, milites veritus, eisque obsecutus. Sed da mihi, quæso, hanc veniam, ut mecum revertare; ut Iehovam adorem. *Sam.* Non revertar tecum, qui Iehovæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicatus regno Israelitarum. Vale. *Saul.* At non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: & Iehova hodie Israelitarum regnum à te abruptum, idque alte-

ri te meliori tradit. Neque verò fallat Israelitarum triumphator, neque factum mutabit: non enim homo est, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Iehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Agè, agè,: præi, sequar.

Sent. Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium est, etiam si bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire: non suo, sed illius arbitrio.

GOLIATHVS. 1 Regum. 17.

ARGVMENTVM.

David, à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedo aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, alius Israelita, Nuntius, Saulus.

S Alve, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidissime. Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deo; méque misit ut viserem quid ageretur, vobisque afferrem placentiam & decem panes, & tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? *G.* Quid opus est vos exire ad prælio dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conferat manus mecum: qui si superaverit me prælio, & interemerit, nos serviemus vobis: sin ego vicero, vos nobis servietis. Quanta ego hodie ignominia afficio instructos in aciem Israelitas! Date mihi virum quicum contendam singulari certamine. *D.* Quis est importunus iste, & turgidus Gygis, qui tantopere despicit nos præ se? Cujus vocem & aspectum contremiscunt omnes & refugiunt? *Is.* Nescio quis est, natus in nostram perniciem & dedecus; cum quo nemo audeat conferre manum: adeò ingens est, & terribilis. *D.* Quid ergò præmii feret, qui sustulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probum Israelitarum? Nam quis est impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam notam ignominie castris Dei immortalis?

Is. Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam suam; donabitque immunitate perpetuâ domum ejus paternam. *E.* Cur venisti huc, improbe puer? Aut cur deseruisti pauculas illas oviculas in saltu? Ego novi temeritatem, audaciamque tuam. Mirum, ni venisti spectatum prælium. *D.* Quid ego commisi? An non erat causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmio afficiet rex vim, qui occiderit immanem illum Palæstinum? *Is.* Maximo. *D.* Quonam? *Is.* Ornabit eum maximis divitiis & opibus, committetque ei natam suam uxorem, & liberabit domum ejus patriam in perpetuum. *D.* Condignum sanè præmium & regale. Equidem ausim aggredi hominem: nescio quomodo gestit animus, indignaturque tantum licere cuiquam in populum Dei. Hæccine ut patiar? Impunè ergò nefanda illa probra evomuerit in sacram gentè? Mori me malim. *N.* Adolescentule, jubet rex ut venias ad se. *D.* Nihil est quod faciam libentiùs. Eamus. O si fiat mihi potestas pugnandi cum eo, quantum bellum confectero! vel potiùs quantum bellum confecerit D E U S, uno occiso! *N.* Adduco tibi hic adolescentulum, Rex, quem jussisti accersi. *Saul.* Quid audio, David? tunc dixisti te audere in Palæstinum illum portentosum, qui perterrefacit totas nostras acies? *D.* Bono animos es, ô rex: nè despondeat quisquam animum: vos spectabitis; ego ipse subibo hoc certamen, & congregiar cum Palæstino. *S.* Vide quid dicas, David. Non possis pugnare cum eo, adolescentulus & rudis belli cum viro robustissimo & in armis exercitatissimo jam à puero. *D.* Nihil facio neque vires, neque usum armorum ejus: habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cum aliquando pascere oves patris mei, leo unâ cum urso invasit gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus cæcidi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruere; ego verò prehensum rostro ad terram affligere, & cadere. Atque ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quin idem exitus maneat nefarium hunc & deterrimū hostem qui audeat proscindere convitiis exercitum Dei immortalis. Iehova qui defendit me à leone & urso,

idem

idem defendet etiam à Palæstino isto. *Saul*. Quando tantâ fiducia es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Veruntamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. *D*. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica valde me gravat, cassis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplo majores quàm pro meis pedibus: nec ensis admodum decet meum latus; videorque magis alligatus ensi, quàm ensis mihi. Vah! non possum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico, & fundam, unà cum his quinque laxibus sili-
cibus, quos geram in sacculo. Bene spera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferocissimi. *S*. Ità faxit Deus. *G*. Videone ego hominem venire ad me? Tandem habeo quicum certem. Sed quæ, malum, intemper-
riæ agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem rubicundum; Heus puer, mène putas canem, qui cogites pugnare pedo: ut te diu deæque omnes, quantum est, perdant. Accede ad me sodes, ut jam propinem te dilanandum & comedendum volucris & bestiis. *D*. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & hastili, & scuto; ego verò aggredior te, armatus solo nomine Iehovæ armipotentis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus conclusit te in manum meam, ut te dejiciam, abscindamque tuum caput, & pascam volucres & feras non tantum tuo cadavere, sed etiam omnium qui militant in vestro exercitu, ut sciant omnes mortales, cum demum esse Deum, quem Israelitæ agnoscunt & reverentur: discatque omnis hæc manus spectatrix, Iehovam non adhibere ensiem aut hastam in vincendo, cujus sit unius gerere bella, quique tradiderit vos nobis in manus. *G*. Proh Iupiter! egone ut hodie hæc audiverim, idque à pifero? At me Deus perdat, nisi te jam discerpo his unguibus. *D*. Quin agè, si quid potes; interim excipe hunc lapidem rectâ in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò stabas tam firmè? At ego te contundam usquè hoc pedo. Hem tibi. Nunc ist-
hîc jaces prostratus manu pueri, qui modò solo aspectu vi-

ros & cœlum armis territabas. Hic te puer jugular tuo ipsius gladio, caputque tuum horrendum præfigit tuæ hastæ, quod ostenter exercitui.

Sent. Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur abs quovis, adverso Deo; vel tam puer, quin facile vincat quemvis, propitio Deo. Dei est victoria: & credenti nihil arduum.

JONATHAN. I Reg. 20.

ARGUMENTVM.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere David queat quis sit Sauli ergo ipsum animus: & fœdus inter sese in perpetuum pasciscuntur.

David, Jonathan.

QUodnam esse potest meum tantû in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem verò? Non est credibile, nam tanta me res non lateret; quippe, cûm meus pater nullam rem tantam, tantulâmve faciat, quam non mecum communicet, nedûm ut hoc me celet. Non est itâ. *D.* At scit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortasse celat, nè aggrè feras. Crede mihi, nil tam certum est, quàm me in summo vitæ discrimine versari. *J.* Ecquid ergò me tibi hac in re commodare posse arbitraris? *D.* Cras, ut tute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Rure latebo, te sciente, usque ad vespèrum tertii abhinc diei. Quòd si me requireret, dicēs, tuo permissu, excurrissē Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium Gentilitium, quod universi anniversarium factitamus. Si laudabit, salvus sum; sin succensebit, scito eum nunquam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religiosissimo fœdere in familiaritatem recepisti, ut, si commerui, tu me interficias potiùs quàm tuo patri dedas. *J.* Deus meliora. Imò si sensero eum obstinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. *D.* Sed quis mihi referet utrûm tibi asperiùs respòderit. *J.* Exeamus sub dium. Itâ mihi benefaciat Jehova Deus Israelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bène esse in te anima-

tum

rum, mittam qui faciat te certiore: sin autem tibi malum cogitare; id quoque tibi indicabo, ut me autore abeas sal-
vus, adsitque tibi Iehova, ut adsuit meo patri. Hæc ego me
facturum, testor Deum. Quòd si fallam, tum Jonathani
numen iratum sit. Quòd si tum, cum tui hostes omnes Dei
nutu fuerint è medio sublatis, ego jam non ero in vivis, ut
tuâ misericordia salutem meam invicem custodire possis:
at certè meæ in posterum familiæ & generi eam non dene-
gabis. Itaque nunc iterum in eo fœdus, non solum tecum
meo nomine, sed etiam cum tuâ domo nomine posterorum:
tibi que juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me
ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium cele-
bratur, tu desideraberis: nam tua sessio vacabit. Descendes
autem ad summum ter, tribus diebus, in locum ubi com-
modè lateas, quocunque die negotium hoc fiet: erisque
post saxum Olelem. Ego, re facta, veniam eò, & ad lapi-
dis latus tres sagittas jaculabor, collimans ad scopum.
Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si dixerò eas
esse citra ipsum, venias licebit, tua res erit in tuto, testor
Deum immortalem: sin autem, ultra; abito sanè, Deo vo-
lente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Iehova esto
eorum testis certissimus.

*Sent. Bonorum indivulsa est amicitia: estque æstior virtutis
quàm sanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. I Reg. 20.

ARGUMENTUM.

*Sauls filium suum Jonathanem propter ejus cum Davide
amicitiam, jaculo transigere conatur.*

Sauls, Jonathan.

CUr non venit Isai filius ad cibum capiendum, neque
heri, neque hodie? Jo. Petiit à me veniam concedendi
Bethlehemam: futurum enim sacrificium Gentilitium in
eo oppido, ad quod adesse jussus esset à fratre suo. Itaque
magnopere orare, ut si sibi vellem gratissimum facere, face-
rem eò se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hæc
causa est quamobrem ad regiam mensam non venerit. S.
O improba & contumacis feminae progenies! quasi ego
nesciam

nesciam te Isæi nati percupidum esse, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivet in terris Isæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cûra ut ad me sistatur; nam morte dignus est. *J.* Cur ita tandem? Quid commisit? *S.* Dôcebo te hoc jaculo quid commiserit. *J.* At ego hinc effugiam. *O* rem indignam! actum est de Davide, nisi aufugerit.

Sent. Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius justitia.

ACHIMELECHUS. I Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelech sacerdote panem ensẽque impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos, David.

Quid est quod solus sis, nullo comitatu? *D.* Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium nẽ quis omnino mortalium resciseret, nẽve quod mitteret, præcepit. Eam ob rem famulis certum quẽdam locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A.* Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modò tui famuli à mulieribus abstinuerint. *D.* Cum mulieribus nihil nobis res fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus sum, sũntque corpora meorum famulorum casta. Quod si fortẽ tum; cũ profecti sunt, tuerant cum uxoribus, atque ita corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. *A.* Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos apposititios panes, è conspectu Jehovæ sublato, summissis statim in eorum locum recentibus. *D.* Habesne hinc præterea ullam hastam aut ensẽ? nam neq; hastam neq; ensẽ cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic est ensis Goliathi Palæstini, à te in valle quercũs occisi, involutus panno post Ephodum. Eum tu si vis, capias licet; nam alius pullus est. *D.* Nullus est isto melior: trade cum mihi.

Sent. In periculis interdum simulãrunt sancti homines.

Lex

Lex est facta propter hominem, non homo propter legem: David urgente necessitate panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vefci per legem liceret.

DOEGVS. 1 Regum. 21.

ARGVMENTVM.

Saulus injustè curat occidendos Iehovæ sacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

Audi Achitobi nate. *A.* Adsum domine. *S.* Cur in me conjurasti, cum Isæi nato: cui & cibaria & ensen dedisti, & pro quo Deum consuluisti? Quæ insidiæ mihi manifesto parantur. *A.* Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus atque David? Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primum Dei oraculum ejus nomine sum percontatus? Absit à me omne scelus: cave nè mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimen imponas: nam istius totius negotii sum planè ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, unâ cum tota tua paternâ familia. Agite mei cursores, circumdate, & occidite hos Iehovæ sacerdotes: nam Davidis partes tuentur, sciebântque profugum esse, neque me certiozem fecerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non paretis? Age Doëge, circumveni eos tu, & interfice. *D.* Fiet.

Sent. Impius princeps sanguinarius est, & suspitione iræque suæ magis credit & obsequitur, quàm veritati. Miserum est cum judice negotium habere, qui veram causâ dictionem non admittit.

DAVID LATITANS. 1 Regum. 24.

ARGVMENTVM.

David Saulum solum nactus in antro, ejus penula oram obsecindit: Deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

Atat desceat Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advēnit, David, quo die tibi Iehova promissit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut co-

utaris

utaris ad tuum arbitrium. D. Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. C. Quid facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subitò oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat! D. Ah, toto animo commoveor, posteaquam oram ejus penulæ abscidi. Avertat Iehova, ut hoc ejus unctio domino meo faciam, & ei manus asseram: vel hoc solo nomine, quòd Iehovæ unctus est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus non ità cunctanter. D. Nolite Dei munus usurpare; regem non fecistis, regem nè delere. Ejusdem est abolere, qui creavit. Sinite eum. Iam exit, ego cum subsequar. Heus domine rex. S. Ecquis me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides professò oculis tuis, ut hodie Iehova, in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, meque negavi manus allaturum Domino meo, qui esset unctus Iehovæ. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cum absciderim, neque te interfecerim, cognosce & intellige, nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quamobrem meæ vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Iehova causam, teque mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est proverbium, A scelerato prodibit scelus. Te quidem meâ manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem, Iehovam precor ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, meâque partes defendens tuas in me injuria persequatur. S. Tuâmne ego vocem audio, David fili? He mihi! tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Iehova concluderat) mortem non intuleris. Nam quotusquisque est, qui hostem suum nactus indemnem dimittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto, Iehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare jura mihi per Iehovam, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meiq; nominis memoriam de mea familia deleturum. D. Iuro.

Sent

Sent. Injusti calumniatoribus facillimè credunt. Injusti malum pro bono; justi contrà, bonum pro malo reddunt: & Deus utrosque tandem pro meritis remuneratur.

ABIGAIL. 1. Regum. 25.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Davidi obviàm ferre properat; & ei obviàm facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

David Isæi filius te, Nabal, tuàmque domum tuâque omnia plurimâ salute impertit. Is, quia audivit ut tonsuram ovium facias, misit nos ad te rogatum, ut (si cum tuis pastoribus non solum sine ullò maleficio aut injuria, verùm etiam cum magno beneficio sumus versati, ità ut eos ab omni jactura tutos præstiterimus quâdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benignè nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: & quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis, (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. *N.* Quis est iste David? Quis est iste Isæi filius? Isne est ad quem hodie servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum potionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tonsores, dem hominibus mihi prorsus ignotis? *F.* Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video. *R.* Redeamus ad Davidem. *P.* Meus dominus consuluit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tua est opus prudentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum est? *P.* Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo sunt; & tamen illos experti sumus viros planè probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diesque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domino nostro & tota

tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, hominem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. *A.* Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ imposita asinis feretis ante. Ego jam subsequar. Huc mihi properè asinum. Quàm male metuo, nè mei viri stultiti-
am luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habue-
rit, cum hominem in se irritare, à quo maximè potest
et juvari amico, et lædi infenso! Sed video ipsum Davi-
dem adverso colle descendente. Nescio quid iratus loqui-
tur cum suis. *D.* Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet
iste in desertis, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit: &
reddidit mihi malum pro bono? At ita perdat Deus hostes
Davidis, ut ei ante crastinum manè nihil prorsum reliqui
faciam. *A.* Obsecro te, Domine, tibi ad pedes suppliciter
jacens, ut bonâ me veniâ audias. Vide, mi David, nè ho-
minem despiciatissimum Nabalem dignum judices, in quem
iram vertas: qui sicut nomine, ita te ipsâ stultus est. Nam
ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes
non videram, neque enim sivillem abire vacuos: sed vides
profectò, vir clarissime, (neque enim dubitati potest)
te à Deo immortali absterri à sanguine faciendo in tuis
inimicis per temetipsum persequendis: cum ipsius Naba-
lis insania ejusmodi sit ipsa per te supplicium, ut non aliud
tuis hostibus & invidis impreandum esse videatur. Quare
æquo animo paterè hoc munusculum, quod tibi hîc assero,
juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc
noxam remitte. Si tuas tibi fortunas, bella divina gerenti
in tuto constituat Deus; & te in omni vita omni malo pro-
hibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus existat,
precor Deum ut te semper incolumi, & fortissimè consisten-
te, tuus hostis variis jactatus procellis dispareat. Iam verò
cum præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fu-
eris constitutus, tanta tua felicitas, nullâ quasi labefactabi-
tur labe conscientia, qua necesse esset tuam lætitiâ conta-
minari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob priva-
tam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora; meminerisq;
aliquando meî. *D.* Gratias ago Ichovæ, Deo Israelitarum,
qui

qui te mihi hodie miserit obviâ : nec non tibi , quæ me tuâ oratione à cæde & vindicta injuriæ in me commissæ avocâris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properavisses, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus evertissem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuâque munera grato animo accipio. Abi sanè domum salva.

Sent. Irritare potentiorẽ , vesania est : bonum malo pensare, scelus. Iratum potentiorẽ muneribus verbisque pacare, sapientia est.

ABISÆUS. I Reg. 26.

ARGUMENTUM.

David noctu clam in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invehens : & ille iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

Uter vestrũ descendet. mecum in castra ad Saulum ?
 A. Ego. D. Eamus sensim & perdetentim per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissimo somno. A. David, David. D. Quid est? A. Hic stertit Saulus in tentorio, hâsta humi ad caput ejus defixâ. Abner & reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis protestatem. Vis ergò ut eum ego hastâ configam adterram uno ictu, non repetendo? D. Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione creavit regem, quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitus avertat Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus. Abis. Deus bone, ut altè sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. D. Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, & ei ostendere me non minùs fidum, quàm quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, nè repentinò eorum adventu possimus opprimi.

Heus.

Heus Saule, heus stipatores Sauli, heus Abner; non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. *Abn.* Quis tu es qui clamas regem? *D.* Næ tu es vir eximius, & dignus qui inter Israelitas principatum teneas. Itane verò regem dominum custodis, ut ad eum necandum miles quidam modò introierit tentorium? Haud egregium sanè istud fecisti. Per Deum immortalem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam malè custodiatis dominum vestrum, regem à Deo constitutum. Quæso, vide ubi sit hasta, & matella regis, quæ erat prope caput ejus. *S.* Estne ista tua vox, fili David? *D.* Mea, O mi Rex, & domine. Sed cur tandem persequeris servum suum? aut quid feci, aut commisi? Veruntamen ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: si homines sunt, execrabiles sunt in conspectu Iehovæ, de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum est in ipsis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non finet Iehova terram meo sanguine funestari, quamvis Israelitarum Rex occupatus sit in persequendo pulice (ut ità dicam) ut si perdicem per montes persequatur. *S.* Peccavi, revertere, David fili. Iam enim tibi non male faciam, qui ità abstinueriste meâ nece. Erravi nimis quàm imprudenter, fateor. *D.* Hic depono hastam tuam, eam petito aliquis juvenum: cæterum Deus remuneretur quemque ut dignus meritisque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergò quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic ille habiturus est meam meque hostili manu liberaturus. *S.* Macte virtute David fili, haud dubiè conata perficies.

Sent. Et iusti iustè, & iniusti iniustè facere perseverant. Calumniatores, tametsi utrisque nocent, tamen revera perniciosiores sunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis quos calumniantur.

PHOEBAS. I Regum 28.

ARGUMENTVM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futurum exitum suum cognoscit.

Saulus,

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

P Hæbas, redde mihi oratulum Phœbi, & excie quem dicam tibi. *P.* At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Iehovam Deum immortalem iuro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis tibi excitem? *Saul.* Samuelem. *P.* Fiet: heu me miseram! desperii; tu Saulus es, & me indignè decepisti. *Saul.* Nè formida. Sed quid vides? *P.* Video augustam quandam & planæ divinam personam è terra ascendentem. *Saul.* Quâ est specie? *P.* Vir est senex, indutus pallium. *Saul.* Samuel est; præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule? *Saul.* Magnis premor angustiis: Palæstini me bello petunt; Deus averlatur, nec jam respondet, neque per vates, neque per somnia: hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi sit faciendum. *Sam.* Cur ergò me consulis, si ipse Iehova tibi non modò non faver, sed etiam adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce meâ; tibi que extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperâsti ei in ulciscendis Amalechitis, quibus infensus erat; eam ob rem ità sine dubio te accipiet. Quinetiam addicet tecum Israelitas Palæstinis; & cras tu tuique liberi eritis unâ mecum: castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. *Saul.* Eheu! *P.* Perii misera, corruit. Saule, Saule, quæso te, obsequere mihi, cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata, & caput meum summo periculo objecerim, ut exsequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *F.* Quare? Imò verò odes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactò vitulum altilem quem habeo domi, subigòque farinam ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. Qui Deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo. Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorruerant, diabolum; à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur,

nisi suum exitium. Et sanè æquum est, ut, qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS. 1 Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis, Gethæ rex, admonitu procerum suorum, Davidem (qui ad ipsam confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palestini, Achis rex, David.

Quoniam sunt Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? **A.** David est, Sauli Israelitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. **P.** Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfecisti; nè, si nobiscum descenderit in certamen, in nos se convertat. Nam quâ tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Saulus mille, decem concidit millia David.* **A.** David, Jehovam ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari: nèque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primum te contulisti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, nè Palestinos proceres offendas. **D.** Nam quid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non profisciscar? **A.** Scio equidem te mihi tam placere, quam si divinus esses Genius. Sed verant latrapæ Palestini, te prælium secum inire. Quamobrem, manè ubi diluxerit profisciscere sanè unâ cum tui domini servis, qui tecum venerunt. **D.** Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.

AMALECHITA. 2 Regum 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cujus necis autorem ipse se esse dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David.

David, Amalechita;

Video quendam huc venientem scissâ veste, & capite insperso pulvere. Haud temerè est, nimirum aliquem finitimum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Israelitarum evasi. *D.* Quid actum est? *E.* loquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt; Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* Qui scis Saulum & Jonathanem occubuisse? *A.* Cum fortè venissem in Gelboem montem, video Saulum innixum hastæ, cui currus & equitatus jam jamque imminebant; respexit ille, & me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille, Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. Nam magno dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem casum; itaque interemi, abstulique ebronam de capite ejus & armillam de brachio; quæ tibi offero, ut vides. *D.* Heu calamitosa clades! heu lugubre prælium! ô facinus audax! cujus es? *A.* Filius sum adventæ cujusdam Amalechitæ. *D.* Tene ergo non esse veritum istâ impurâ manu perdere unctum Iehovæ? Tu juvenis invade hominem, neca. Merito moreris, & tuo iudicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem letam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuntios avversarentur, minus quiderent assinatores.

NATHAN. 2 Regum 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, jussu Jehovæ, scissâ ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidijque arguit, ut ipse David contra semet ipsum ferat sententiam.

Nathan, David.

David, duo hominès erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobisque abundabat; pauper unam omnino habebat oviculam, à se exptam & altam, quæ adoleverat unâ cum ipso & liberis ejus, vescēbatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiescebat

in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus, præteritis peccatoribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. *D.* Per Jehovam immortalem, dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certè quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, teque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempro ejus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis objectum, indignissimè trucidasti, ejusque uxorem, nullâ Jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit elades. Nam Deus constabit tibi malum domesticum; tuasque uxores, te vidente, alteri traderet, qui cum eis luce palàm congregietur. Tu quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id morieris: Sed quia istâ re inimicis Jehovæ occasionem maledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nuntiare, jussit Deus.

Sens. Callide reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia commiserit. Nihil est tam testum, quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA. 2 Regum 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana femina à Joabo subornata, oratione testâ atque figuratâ impetrat à Davide revocationem Absalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana, David, Ioab.

F Idem tuam, O rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier sum deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo filii: hi càm ruri fortè inter se contenderent, nec esset qui inter dirimeret, cecidit alter alterum, eumque morte mactavit. Nunc universa me familia urget, poscens ad necem eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiensque

perdere unicum hæredem parentum : & quod mihi miseræ lucis superest (quod certè est perexiguum) extinguere, meq; viri nomen memoriâq; prorsus è rerum natura tollere. *D.* Recipe te domum tuam: ista mihi curæ res erit. *M.* Verùm interim periculum est, nè, te tuisque nescientibus, pona mihi & meis irrogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deserto ad me: nã ille, faxo, nunquam postea te tanget. *M.* Sed meminèris, per Deum immortalem, multos esse occisi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuedum sit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me provisorum nè tuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, si te liberiùs jam alloquar? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum) ratio inducit, ut cum te mihi mulieri vilissimæ tam facilem præbeas, populo toti, eique præstantissimo, ita sis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minùs est cupidus quàm ego sum mei nati? præsertim cum in eo non minùs fortasse tui generis propogandi spes posita sit, quàm mei in meo. Neque enim potes habere exploratum, te alium regni successorem esse præcreaturum. Nam moriendum certè est, idque incertum an hæc ipsa horâ : & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat : non magis quàm aqua semel effusa recolligi non potest: quò magis nobis habenda ratio est, ut in nostri generis propagatione quodammodo immortales reddamur. Quòd si supplicii æquitatem prætendis, vide nè non æquitatem, legi patendo, sed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, sequi videare. Neque enim ille continuo fontes perdit, id quod tu minimè omnium ignoras; sed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab eo sunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas; equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de re adirem. Nam quòd videbam populum ipsum tam parùm apud te valere, nè ipsa nihil possem valde metuebam. Et eam ob rem, quò callidiùs te inducerem, sic mecum ipsa cogitavi; Hem, regem adibo, & cum eo, quasi meum sit negotium, sic agam. Quòd si obtinero, ut me contra eorum odium tueri velis, qui me, unà cum filio meo, fortunioribus vitæq; ipsa

evertere properent: tum ab eo contendam, ut, si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositum habeat, tam multis clausam esse non pateatur. Quam me rem impetratam esse, O Rex, non diffidebam. Cùm enim præclare scirem, te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quâdam & planè divinâ semper fuisse prudentiâ præditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. D. Nè me cela quod te rogabo. M. Roga sanè, D. Nonne istud totum fecisti, impulsore Joabo? M. Ità tibi secunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum quæquam ulla ex parte autorem habeo, præter Ioabum: ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi; ejus instinctu rem omnem involueris, figurarum texi: quam tu pro tua divina sapientia, quâ omnia quæ in mundo constant tenes, facile intellexisti. D. Impetrâsti, Ioabe. I sanè reductum adolescentem Absalomum, Io. Ago tibi gratias immortales, O Rex: nunc demum intelligo; me apud te, valere gratiâ, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. In aliena causa facilius judicant homines quàm in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per Similitudinem deducere, prudentia est.

S E M E I S. 2 Reg. 16.

A R G V M E N T V M.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abiseus, David,

P Rodi, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetit à te Iehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâsti, quod Iehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hic lapidibus obruam. A. Nonne indignum est, canem istum mortuum regi convitari? Visne ut eum adoriar, eique caput decutiam? D. Quid rum postea, fili Sarvix, si convitiatur; & si ei Iehova mandavit, ut Davidi malediceret; quis eo facti rationem reposcat? En meus ipse

Dialog. Sacrorum, Lib. II.

ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur; quid faciet Iemine natus? Sinite eum maledicere: nam Iehovæ jussu facit. Fortasse respiciet Iehova meam miseriam, mihiq; bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. *S.* Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cædes ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extirpasti, qui hominem optimum, ejus uxore constupratâ, crudelissimè occidisti, & ejus neci plurimos te meliores addidisti, adulteriûmque homicidio cumulasti; homo perfidiose & impure, quid potest in te satis graviter dici? Quem ego hîc saxis jam mastabo, & unius justissimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. Maledicta constanter ferre, magni est animi; non ferre, effeminati.

ACHITOPHEL. 2 Regum 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Absalomo, prudens, sed impium consilium dat, de opprimendo Absalomi patre Davide. Verum Chuseus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chuseus.

Absalome, censeo, ut ego nunc, lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte persequar; eumque perterritum & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fugâ dilapsis, solum interficiam: deinde cæteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa deduci solet ad sponsum. Itâ fiet, ut cum tu unius mortem expectas, cæterorum omnium salutem consultum sit. *Ab.* Perplacet quidem tuum consilium: sed vocetur huc etiam Chuseus Archita, ut audiamus quid ipse quoque dicat. Chuseus suadet Achitopheli, ut regem hâc nocte invadamus, perterritumq; & à suis destitutum salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? Sequemurne ejus consilium, an non sequemur? *A.* Achitopheli consilium, hominis alicui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu scis, ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines sint strenui & urâ agresti pullis orbiati,

ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quòd si quis principio de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse eadem Absalomorum; illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelitæ patrem tuum esse virum fortissimum, nec non ejus milites. Verum, meum consilium est, ut convenient ad te omnes Israelitæ à Dâne ad Bersabam, qui futuri sunt arenâ numerosiores; utque tu ipse inter eos præsens incedas. Tum cum adorti, ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comitum vel unus, evadat. Quòd si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut nè calculus quidem relictus sit. *Ab.* Melius est istud consilium, quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsis etiam impiis utile. Minus enim graves pœnas Deo dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMVS. 2 Regum 18, & 19.

ARGVMENTVM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus audita nece, David sese afflicat, & à Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David, Quidam.
Cum persequeretur fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi cesarie pendentem de quercu. *Io.* Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti? Nam mez partes fuissent, decem te argenteis nummis & baltheo remunerari. *M.* Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sum manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Absolvoque, & Ettao, ut adolescenti Absalomo caveretis; nedum ut ego tam perfidiose, tanto cum vitæ mez periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum ventum est:

est; tu ipse vide quid tibi agendum putes. *Io.* Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tria tela de mea manu, rectâ in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occidite. Tu præco, confectum bellum est, cane receptui, ut à persequendo revocentur milites. *A.* Visne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Jehovam de ejus hostibus sumpsisse supplicium? *I.* Tu verò nè feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, propterea quod regius filius est mortuus. Tu Chusi, i ad renuntiandum regi quod vides. *C.* Libenter, & quidem cursim. *A.* Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? *I.* Cur consequaris, fili? Non es obtenturus evangelium. *A.* Sed quid si consequar? *I.* Per me licet. *A.* Curro: facilè Chusim antevertam. *I.* Nos verò hoc Deo hominibûsque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulatè exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. *D.* Si quidem solus est, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiâ solum. *D.* Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Ex cursu priorem conjicere videor Achimaam esse Sadoci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve Rex: & simul agendas Iehovæ grâtiâs existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc mitteret Ioab: cæterùm quid sit nescio. *D.* Recede, consiste isthic. *C.* Regem plurimâ salute & lætitiâ impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *C.* Utinam sic sint omnes tui hostes, O rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Absalome, fili mi, utinam ego pro te sim mortuus, Absalome fili, fili! heu me miserum! *C.* Luctum attuli, non lætitiâ; nec solum regi, qui, audito interitu filii, se coniecit in eonaculum portæ, ubi in luctu sit, & se afflicter; sed etiam populo

populo universo, cuius lætitiā audita regis tristitia in moerorem converteret. sed video Iobabum huc advenientem : stormachatur. *I.* O lepidum regem, & dignum cuius adhuc vivat filius ! ubinam est ? *Q.* Sursum est. *I.* Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum ! Itāne verò David ? Siccine tuos omnes hodie dedecoras ? Et eorum honestissimam victoriam in fœdissimum luctum convertis ; qui te, tuosque liberos, & uxores, tum justas, tum concubinas, à crudelissima morte vindicaverunt ? At non oportet (quod tu facis) itā amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facilè ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomī salutem nostrā omnium morte velle redemptam. Verūm age, prodi, & tuos affare leniter : nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant : quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evēnit.

Sent. Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vitā, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infamī morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem nē summa quidem injuria extinguit.

BERZELÆUS. 2 Regum 19.

ARGUMENTVM.

Berzeleum pro ejus in se meritis vult David in aulam ducere. Sed, illo propter senectū recusante, abducit ejus loca Chamaamum.

Berzeleus, David.

SAlve nobis tandem reddite Israelitarum Rex, D. O salve multum, Berzelæ, homo de me multum bene merite. Trajicies tu mecum Iordanem: ego te apud me aliam Hierosolymis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum. Poterōne bonum à malo discernere? poterōne cibo & portione delectari? Aut fidicinum fidicinarumve cantus audire? Quid opus est ut tibi ampliùs sim oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Iordanē progressio, (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat inquam reverti, & in mea patria finire vitā inque

inque meorum parentum sepulchro humari. Cæterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu uteris, ut tibi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris: tibi que omnia præstabo, quæ à me expetiveris.

Sent. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3 Regum. I.

ARGUMENTVM.

Bethsaba, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Hagithæ filium regem creatum esse, in scio domino nostro Davide? Agè, dabo tibi consilium, quo tu & tuique filii Solomonis vitæ consulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quære qui fiat, ut cum Solomoni filio tuo regnum post se, soliumque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. B. Bene consulis, adeo eum. Salve Rex. D. Quid vis? B. Domine, tu mihi per Iehovam Deum tuum jurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui Adonias, te nesciente, regnum invasit, bovèsq; & altilia, ovèsq; & capras magnâ copiâ immolavit, ad quas epulas cum regios omnes, Abiatharémq; pontificem, & exercitûs ducem Ioabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessimè agetur. N. Salve Rex Israelitarum: iussistine Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidè hodie rus descendit, pecorâq; multa mactavit, & eò regios omnes natos, exercitûsque duces, & Abiatharém pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniâmq; regem salutant: me verò, & Sadocum pontificem, & Banaïam Ioiadæ filium, & Solomonem tuum, non invitavit. Velim ex te scire, an hæc res te autore fiat, neq; tu mihi signi-

significaveris, equis sit in tuo solio post te sessurus. D. Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jehovah immortalem, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovah Deum Israelitarum juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. B. Vitam regi Davidi precor sempiternam. D. Convocentur huc Sadoceus pontifex, & Nathan vates, & Benaias Ioiadae filius. N. Adsumus. D. Adhibere vestros conservos, & Solomonem filium meum, Mulæ, quam habeo, impositum, deducite Gehonem; cumque ibi tu, Sadoce, & tu Nathan; regem Israelitarum ungitote: tum tubâ clangitote, & Solomonem regem salutatote. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarum tum Iudzorum imperatorem esse jubeo. N. Faxit Iehova Deus tuus Domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

Sent. Sapientioris consilium sequi, sapientia est.

SOLOMON. 3 Regum 3;

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum, litem de oppresso per somnum alterius Infante contendentium, dirimit Solomon divinâ sapientia.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

Tulam fidem imploro, O Rex: audi me paulisper. S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo agimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post me: cumque domi essemus, neque quisquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaque mediâ nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, supposuit sibi; suum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infanti datura, video mortuum. Hic ego, cum jam diluxisset, dum cum diligenter contemplor animadverti non esse eum quem pepereram. A. Non ita est: quin meus est qui vivit, tuus qui interiit. M. Imo verò tuus mortuus est, meus vivit. A. Mentiris. M. Non enim verò mentior, sed dico

dico quod res est. S. Vtraque suum esse affirmat eum qui vivit, demortuumque repudiat. Cedo huc mihi tu cultum : partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. M. Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quam intereat. A. Nec meus esto nec tuus, placet dividi medium. S. Eum ad judico priori, quæ perimi vetat: nam ea mater est.

Sent. Ad plerâsque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Iudici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.

ROBOAMVS. 3 Regum 12.

ARGVMENTVM.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur de opprimendo majori insuper servitute populo, quam ipsius pater Solomon oppresserat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

Petit à me universum Israelitarum vulgus, ut quoniam meus pater iugo eos pressisset, ego illius servitutis gravitatem levarem: se enim ita demum mihi obedituros. Nunc ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis ut eis respondeam super hac re. S. Si hodie populo obsecutus fueris, ei que obtemperans humanè responderis, habebis eum semper obtemperantem. R. Audio. Nunc exite paulisper foras. Introducantur juvenes, æquales mei, mecumque educati. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam, petenti ut sibi à gravitate servitutis, quâ sunt à patre meo oppressi, relaxem aliquid? J. Tu verò respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quam tui parentis medium corporis truncum: Quod si ille eos gravi iugo pressit, te pressurum graviore; si eos scuticis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probé. Vestrum mihi consilium magis probatur, quam senum: itaque id sequar.

Sent. Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stulti stultorum consiliis libenter obsequuntur.

SAREPTHANA. 3 Regum. 17.

ARGVMENTVM.

*Elias missus à Jehova, Sarephthanam mulierculam, perpetua-
iâ ejus farina, & oleo, à fame tuetur.*

Elias, Sarephthana mulier.

HEus mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in aliquo
vasculo, quod mihi bibendum des. S. Ego verò & per-
libenter. E. Sed heus, afferto tecum & frustum panis. S. Ego
verò (Iehovam Deum tuum immortalem testor) coctum
non habeo; sed tantum farinæ pugillum in cado, & olei
pusillum quid, in ampulla. Nunc colligo paululum ligni,
ad id, quod habeo, mihi meisque liberis parandum: quo
consumpto superest ut fame pereamus. E. Bono es animo,
I factum, ut dixisti. Sed mihi prius despositum inde confe-
ctum afferto, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam hoc
tibi à Iehova Israelitarum Deo confirmo, non prius farinæ
cadum & olei ampullam exhaustum iri, quam Iehova ter-
ram pluviâ irrigaverit. S. Faciam, ut jubes.

*Sent. Tenuēs & famelicos respicit Deus. Tenuēs & fame-
licī multò facilius credunt Deo quàm potentes & saturi. Pri-
mitia debentur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat,
qui Deo primas tribuunt. Feliciter habet, qui Deo habet quan-
tulumcunque habet.*

ELIAS. 3 Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cùm latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spa-
tio non pluerat, inventus ab Abdia venit ad regem Achabum,
& convocatis Baalis Lucanisque vatibus, constituo inter
ipsos & Eliam certamine de litatione, cùm illi litare Baali
non potuissent, ipse Iehovæ litat. Deinde vates illos necan-
dos curat. Postremo, conscenso monte Carmelo, pluviâ impe-
trat à Iehovâ.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Elia.

Misit me Rex ad quærendam totâ regione equam, si for-
tè gramen invenire possimus, quo toleremus equos
& mulos, nè jumentis privemur. Ipse rex aliâ viâ, ejusdem
rei gratiâ, profectus est. Jam enim tres annos & amplius
nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec usquam vi-
riditas ulla potest inveniri. O Elia, tunc preces nobis in-

vixerunt hanc siccitatem, quæ non nisi tuis ejusdem precibus finire potest, sicut ipse minatus es: Quod nisi pateris inveniri te, actum est, perimus. Sed video venientem hunc hominẽ hirsutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo. Fallor ne? An is est ipse Elias? Certe videtur. Heus, tunc es dominus Elias? *E.* Sum; I nunciatum domino tuo, adesse Eliam. *A.* Nunciatum vero? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum objicias? Jehovaham ego immortalem juro Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum esse, quod dominus meus non dimiserit qui te conquirent. Cum quæ negarent adesse te, ille regna & gentes obtestabatur, ut dicerent an tu illic esses, quod te nusquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adesse Eliam? Qui postquam à te digressus fuero, auferet te Jehovah spiritus nescio quò. Ego interea qui hoc Achabo nuntiatum ivero, cum illè te non invenerit, interficiat ab eo. Et tamen Jehovah reverens fui à pueritia: nisi fortè tibi relatum non est, quid ego, Iezabele vates occidente, fecerim; ut eorum centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in utraque quinquaginta; & eos pane & aqua aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino utco, adesse Eliam, quod me interficiat. *E.* Sic vivat armipotens Jehovah, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo ostendam hodie. *Ab.* Postquam istud mihi ita confirmas, ibo. Salve rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem? *Ab.* Ita. *Ac.* Eliam tu invenisti? *Ab.* Eum ipsum. *Ac.* Quæsorte, adest Elias vates? *Ab.* Adest Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuo. *Ab.* Eamus hac, inveniemus. Atque Ecce tibi obviam. *Ac.* Tunc is es qui perturbas Israelitas? *E.* Non ego Israelitas perturbo, sed tu tuaque paterna familia; qui, missis Jehovah præceptis, Basilis sequimini: quæ causa fuerit, ut Jehovah vobis istos ardores immiserit. Verum cura mihi convocandos omnes Israelitas in montem carmelum, Basilisque vates quadringentos quinquaginta, & Lucanos vates quadringentos, Iezabelis convictores. *Ac.* Fiet ita. Adsumt vos jussisti, Elia. *E.* Audite verò, Israelitæ! Quousque in terraque eris claudicatis? Si Jehovah Deus est, hunc sequimini

mini: sin Baal Deus est, Baalem sequimini. Nihilne respondetis? Ego unus Jehovah vates supersum, cum Baalenses vates sint quadringenti quinquaginta, lucorumque vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi sibi deligant, dissecantque, & lignis imponant, neque ignem subjiciant: alterum ego immolabo, superque lignis collocabo, nec ignem supponam. Tum vos dei vestri nomen appellate: Ego Jehovah nomen appellabo. Ac, qui Deus igne de cœlo demisso annuerit, seque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. *R.* Placet verò, atque ita fiat. *E.* Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam plures estis; deique vestri nomen invokeate, nullo igne subjecto lignis sacrificialibus. *V.* Accipimus conditionem, Maestemus taurum, imponamus frustra lignis. *O Baal*, exaudi nos; *O Baal*, demitte ignem de cœlo, quo te Deum esse ostendas; *Baal*, *Baal*; *O Baal*, *O Baal* præpotens Deus; *Baal*, *O Baal* deus noster: noli committere, ut unus Jehovah vates plus possit apud Deum suum, quam nos octingenti quinquaginta apud te. Effice, *Baal*, ut quoniam te plures colunt quam Jehovah, majores etiam vires habere videaris. *O Baal*, *Baal*, *Baal*. *O Baal*, non audis nos? Non te ritè colimus hactenus? Quid in te commisimus? Non vis tuas vires ostendere? Quò plures habes cultores, nonne æquum est eò te magis exorari? *Baal*, *O Baal*, nisi nos exaudis, actum est de te, deque tuo populo. Unus hic Jehovah vates tuum cultum abolebit. Quis te colet, *O Baal*? Quis te deinceps adorare volet, *O Baal*? *Baal*, *O Baal*, quis non contemnet, & pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine non exaudiveris? In quem verò magis necessarium be usum reservabis tuam potentiam? nos te invocamus, & aram tuam prætergredimur, & jam meridies est, neque respondes, aut exoraris. *O Baal*, *Baal*; *O Baal*, noli perdere nos. *E.* Clamate majore voce. Certè enim Deus est: si forsitan aliquid altius contemplatur, & animo agitat, quàm ut possit istas tam exiles voces audire: aut occupatus est, ut iter habet, nisi fortè dormit, ut sit expergefaciendus.

V. Heus Baal Deus noster, quid amplius tibi faciemus? **O** Baal, ô Baal, ô Baal. **E.** Euge, rectè, secate vos isto modo gladiis & cultellis, ut à vobis ipsis cruentati, misericordiam Baalis exciteris. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo canitis. Agitè jam omnis populus, accedite ad me. Instauramus aram Jehovæ quæ diruta est, & saxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his saxis aram Jehovæ nomine construamus, & circum eam ducamus profundam scrobem. Agitè, componatur strues lignorum, mactetur taurus & superimponatur. Rectè est. Replete quatuor amphoras aquâ, & eam in hostiam, inque struem effundite. Iterate idem; tertiate. Bene est. Redundat aqua circum aram, ipsamque scrobem replevit; nè quid fraudis subesse putetis. Nunc, O Jehova Deus Abrahami, Isaac, & Israelis, effice ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisti. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut sciat hic populus te Jehovam esse Deum, qui eorum animos retrò flexeris. **Po.** O rem miram! Ignis delapsus à Jehova, & hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis aquam lambit. Jehova Deus est, Jehova Deus est. **E.** Si igitur Jehovam esse Deum agnoscitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno vestro malo avocârunt. Cavete nè quis omnino evadat. Agitè, ducamus eos ad Cisonem fluvium, jugulentur hic vates omnes Baalis, nè quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite populi, quis deceptores, corruptores, atque pestes, & dignas præstigiis vestris poenas date: ut deinceps adoretur, & in honore assequatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur neque pluviz. Ego ascendam in verticem Carmeli. Sequere me si perdes. **Pu.** Faciam, here. **E.** Agè jam puer, dum ego hic in summo Carmeli jugo manco, I spectatum mare versus: & ar, quæ mihi quod videris, renuntiatur venito. **Pu.** Libenter, here. **E.** Revertere eodem sepatus effeci, here: neque quicquam vidi. **E.** Revertere eodem sepaciendus es. **P.** Parebitur, jam iterum venio, jam tertio, jam quarto,

Jam sexto; Superest ut septimò speculatum eam. Here, vidi nubeculam instar palmæ hominis ex mari efferri. E; Instat pluvia; I nuntiatum Achabo, ut junctis jugalibus in urbem descendat, nè à pluvia opprimatur. Pu, Eo, E. Ego succinctis lateribus ei leurol præcurram. Pu, Salve rex. Labet Elias ut properè jungas equos, & te in urbem recipias, nè te pluvia opprimat. Ac, Agitè mei, festinemus; ingruit pluvia, nigrescit cælum nubibus atque ventos; properemus; vix evademus, quin madefiamus.

Sent, Iustorum preces incredibila; diu quantum polleant apud Deum. Injusti justos accusant, eorum malorum quorum sunt ipsi met autores. Presente Eliâ, nihil possunt Baalenses. Presente Iehovâ, torpet Baal. Ut nax diei, sic veritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia; piorum exiguus est numerus. Sepe magis uni credendum quàm mille; nam paucorum est sapientia. O cæcum genus hominum! quando tandem hac videbitis? aut quæ tandem lux penetrabis istos oculos? Nunquàmne nisi serò sapietis? Utinam, adsit aliquis ignee spiritus, igneâque oratione Elias, qui charitatis ignem de cælo devocet, quò nostrarum precum sacrificia exardescant, ut deinceps solus Iehova extollatur.

M I C H A E A S, Regum 22.

A R G V M E N T U M.

Achabo Israelitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramotha Galaaditicam urbem bello adorianur: fore enim, ut eâ potiantur. At Michæas vates contrarium prædicis, eamque ob causam conjicitur in vincula.

Achabus Israelitarum rex, Iosaphatus Iudeorum rex, Vates; Nuntius, Sedecias, Michæas.

Adfunt hic vates, Iosaphate, plus minus quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem consulti accersendos. I. Video: superest ut eos interroges. A. Quid mihi autores estis, vates? Censetisne ut bello Ramotha adorian, an ab incepto desistam? H. Nos verò consensimus ut adorianis, nam victoriam tibi annuit Domipua. I. Nunquid præterea hic est Iehova vates, ex quo sollicitemur?

A. Est

A. Est item unus, sed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, vaticinatur. Is est Michæas, filius Imlæ. *I.* Non decet regem ità loqui: sed jube eum acciri. *A.* Tu siste huc nobis properè Michæam. *N.* Ità faciam. *S.* Vidésne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego ferò? Hòc tu modo quasi cornu petes & fundes Syros ad interuersionem: ità tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ità prorsus fiet. Aggredere sanè Ramotha; feliciter pugnabis, càmque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea solum dicturum, quæ mihi divinitus inspirata fuerint. *A.* Michæa, quæ est tua sententia? Armâne in Ramotho inferemus, an non? *M.* Quid ni inferas? Nam tibi victoriam annuit Iehova. *A.* Quousque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Iehovæ, nè mihi quicquam nisi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in montibus, sicut oves sine pastore solent. Atque Iehova, Non habent isti dominos, inquit: redeant suam quisque domum cum bona pace. *A.* Dixine ego tibi, cum nihil mihi nisi infaustum prædicturum? *M.* Igitur audi certissimum oraculum. Vidi Iehovam in solio suo sedentem, omni cælesti exercitu dextrâ lævaque stipatum, atque ità dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quò Ramotha, ibi casurus, invadat? Cùmque alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Iehova; Quonam modo? Tum ille; Aspirabo falsa omnibus ejus vatibus, qui dicant, Probè, inquit Iehova, succedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritu afflatos; & Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam quâ ratione divinum numen, cujus tu instinctu te loqui simulas, à me emigravit, ut te docuerit? *M.* Tū scies, cùm trepidus te in intima penetralia penitus abdes. *A.* Corripe Michæam, & eum deduc ad Amone prætorè urbanum, & Joam regium filium; & jube mecum

in carcerem concludi, ibi pane atro & aquâ parcè ac dūriter pasci, donec salvus redeam. *M.* Siquidem salvus redibis, nihil causæ est quo minùs dicar mentitus oraculum: atque equidem hoc clarissimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent *Falsi vates* (quorum ingens est numerus) dicere solent quæ placeant hominibus, & imprimis assentari principibus. *Veri vates* (qui pauci esse solent) assentari nesciunt, & improbis s'p'per dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent, fit p'erumque ut veritatis præmium vincula sint. & neces. Nam Obsequium amicos, veritas odium parit. O mundi potentes, utinam hæc in animos vestros demittatis.

SUNAMITIS. 4 Regum. 4.

ARGUMENTVM.

Elisæus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Elisæus, Gehezi, Sunamitis.

ECce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gihezi, eurre ei obviâ, rogaturus utrûm valeat ipsa, & vir & puer ejus. *G.* Faciam. Salve mulier, latissine salva es? & tuus maritus, & puer, valentne? *S.* Valent: sed sine me pervenire quò volo. *G.* Quonâm properas? *S.* Ad tuum herum. *G.* Nescio quid novi videtur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier, tunc audes pedes vatis complecti? Apage. *E.* Sine eam: animo ejus malè est, quod me Iehova celavit. *S.* Petierârne à te filium? An non admonueram, nè mihi imponeres? *E.* Accingere, Gehezi, & cape meum baculum, atqui abi: si quem offenderis, nè salutato; salutat, nè resalutato. Vbi eò perveneris, bacillum faciei pueri imposito. *G.* Eo. *S.* At ego profectò nunquam te omitam, quin unâ tecum venias. *E.* Agè sanè, tuæ voluntati obsequar: præi, jam te sequar. *G.* Here, feci ut jufferas: sed puer neq' te vocem edit, neque audit; neque potuit omnino experg'fieri. *E.* Nè trepida mulier, introeamus cubiculum. Hic quidem planè mortuus jacet in meo lectulo. Exite foras, & me hic relinquitte solum cum solo, clausâ januâ. *G.* Nescio quid magnum exspecto

specto: non abs re sese conclusit intus. S. Faxit Deus ut natum recipiam. G. Hospita. S. Quid novæ rei est? G. Salva es: visus sum audire sternutantem puerum. S. Revixi, si verum prædicas. E. Heus Gehezi. G. Me vocat: quid est, here? E. Accerse huc mihi istam sceminam. G. Te vocat. S. Adeo. E. Recipe jam tuum filium incolumem. S. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? E. Deo hoc totum acceptum ferendum est, mulier; non mihi, qui per me possum nihil.

Sent. Fides est omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.

N A A M A N. 4 Regum 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrius ab Elisæo à lepra sanatus, ei gratias agit, & dona offert: sed quæ Elisæus non accipit. Deinde digressum Naamanem consecutus Gibezi Elisæi famulus, ab eo pecuniam & vestes aufert per mendacium, eamque ob causam ab Elisæo reprehensus, fit leprosus.

Naaman, Elisæus, Gehezi, Ministri Naamanis.

R Evertor ad te, Elisæe: & mecum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. E. Quidnam peccasti? N. Cum tu me per ministrum tuum jussisses corpus in Jordane septies immergere, si à lepra (cujus depellendæ causâ veneram) sanus esse vellem, primum indignatus sanus sum, & me tibi despiciatui esse ratus, quod tantum ministrum ad me misisses. Nam speraveram te ipsum exiturum, & invocato dei nomine, manum loco admoturum, & ita morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, ut, cum Abana, aut Parphar: fluvii Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam irâ plenus. Quod nisi mei famuli fuissent me sapientiores, equidem medicinam repudiâsem. Sed cum illi dicerent absurdum esse, me, qui rem quamlibet magnam salutis causâ facturum essem, à tam parva refuge-
re: tentavi quid possent aquæ Israelitarum, & me septies in Iordanem immersi: quo facto ita sum (ut vides)

sanatus: us non sit pueri corpus nitidius aut integrus. Quapropter intelligo jam & confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quaeso te, ut à me munusculum hoc accipias. *E.* Apagésis: ego ut munus accipiam? *N.* At nè me repudiato: non equidem id facio, quò tibi tantum meritum remetiar, quod neque fieri potest: sed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Istum gratum animum apud te habeto, dona nè addito. *N.* Atqui. *E.* Nè urge tantopere. Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem juro, cui ego appareo atque administro, me nihil à te accepturum. *N.* Si ità decrevisti, nolo improbius instare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præterquam uni Jehovæ adolère, aut sacrificare. *E.* Laudo, asportato sanè. *N.* Præterea est aliud, super quo te velim consulere: Solet meus dominus, quandocunque in ædem Remmonis adorationis gratiâ comeat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante se, non possum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoscer, opinor. *E.* Ità. Abi cum bona pace. *G.* Hem, par sit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera? At, mihi ità sit Jehova propitius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio? Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videòne ejus famulum huc cursu contendentem? ipse est, quantum ex incessu conjicio. *G.* E curru desiluit, & mihi procedit obviam. *N.* Salvane omnia, puer? *G.* Pax; te tribus verbis volo. Modò ad herum meum venerunt duo de vaturn genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de causa rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendoribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque vinam plura voluisses; libenter dedissem. *G.* Non est opus. *N.* Nè dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligite hoc argentum in duobus fiscois: addite has duas vestes. Vos duo præferte ei hasce sarcinas. Jubeto herum ruum meo nomine salvere plurimum. *G.* Faciam. Vale.

N. Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hæc juvenes; sequimini me per hoc obscurum ostium; deponite hæc sarcinas; jam mihi nihil opus est vestra opera. Quod reliquum est, ipse facile per me perficiam. Abite. *M.* Vale ergo. *G.* Valetet vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est, abscondam hic hunc thesaurum, ubi cum nemo præter me sciat. Sed jam, nè meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, offeram me ei. *E.* Unde noster Gehezi? *G.* Nusquam equidem ivi. *E.* An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non tunà animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviam. Hòc tunc tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, qua liberatus est Naaman, in te & in tua progenie in posterum hærebit.

Sent. Bona spiritualia plerunque aspernari mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Nè sanctorum quidem consilium contemnendum est. Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Dona spiritualia non emuntur pretio carnalis. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam præcipitat. Dei spiritum latere frustra coneris.

H A Z A E L Regni 8.

A R G U M E N T U M.

Hazael percontanti prædicit Elifæus mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hazaelis regnum & servitium in Israelitis.

Hazael, Elifæus.

Benadadus Syriae rex, qui nunc æger est, misit me ad te, Elifæe, ad percontandum de salute tua. *E.* Renuntiato ei, eo morbo levatum iri, & tamen Jehova mihi interitum significavit. Heu! *N.* Quid sibi voluit ista suspiria, quæ fixo vultu ita alacris trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantam tu vastitatem sis Israeli- tis allaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides, tu gravidas mulieres discerpes. *N.* Egone vilissimus homineus, tanta facinora poteris? *E.* Ostendit mihi Jehova, te fore regem Syro- rum.

Sent. Pius dolet populi Dei calamitas, quamvis merito & divinitus illata.

JEHUS. 4 Regum 4.

ARGUMENTVM.

Iehus, ab Elisai puero unctus rex Israelitarum, Ioramum Israelitarum, & Ochoziam Iudaeorum regem, & Iezabelem Iorami matrem occidit.

Puer Elisai, Iehus, Duces, Speculator, Ioramus Israelitarum rex, Nuntius, Alter Nuntius, Iezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Ie.* Quem nostrum appellas? *P.* Teipsum, dux: secedamus intrò. *Iehova te, Iehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum, jubetque ut Achabi domini tui stirpem truces. Statuit enim suorum omnium tum vatum, tum reliquorum sanguinem à Iezabele expetere, universamque Achabi domum perdere, & ejus memoriam genusque stirpis ex Israelitis tollere; eamque eò redigere, quò redacta domus est Ieroboami Nabati filii, & Baalæ Ahiz filii; Iezabelem autem comedent canes in agro Iesraelensi insepultam. Sed ego hinc fugà me proripio. D.* Quomodo se res habet, *Iehu*? *Quorsum venit ad te lymphatus iste? Ie.* Hominem nostris, ejusque orationem. *D.* Minimè verò. *Doce nos quidnam dixerit. Ie.* Unxit me regem Israelitarum de *Iehovæ* mandato, cui certum est Achabum Achabique domum per me ulcisci. *D.* Supponamus propere regi vestes nostras, socii, eumque collocemus in editissimo graduum. *Tu* praeo proclama tubà, regem esse *Iehum*. *Ie.* Nunc, duces, si vobis ità videtur, cavete nè quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuntium Iesraelem perferat. Nos conscendamus equos, & eò festinemus ire. Nam illic decumbit *Ioramus*, sanandorum vulnere gratià, quæ in prælio contra regem *Hazaelem* à Syris accepit: eodemque venit *Ochozias* Iudææ rex ad eum visendum. *S.* Video quendam hominum globum. *I.* Tu conscende equum, & ei cursu profectus obviàm, quære ut valeat. *N.* Fict. *I.* Accurrit huc eques quidam. *N.* Rogat Rex ut, valeas, *Iehu, Ie.* Quid, ut valeam? recede ponè me. *S.* Pervenit nuntius

nuntius ad eos, neque revertitur. Io. Heus tu, conscende equum, & eodem curre. N. Fiet. Ie. Accurrit huc alter. N. Regat Rex, Iehu, an valeas? Ie. Quid, an valeam? Recede ponè me. S. Pervenit ad eos nuntius, sed non revertitur. Incessus autem ferocitas declarat esse Iehum Namasis filium. Junge currum equis, auriga: exeamus homini obviam, Ochozia. Ie. Tandem veniunt ipsi reges opportunè. Io. Valésne Iehu? Ie. Quid, valésne! Durantibus tot matris tuæ Iezabelis stupris, & maleficiis. Io. Fugiamus Ochozia: circumvenimur. Ie. Siquidem potestis effugere. Experiar tamen, an meus arcus possit de regis corpore sanguinem elicere. Hem tibi, hic moriturus eris. Tu Baderer triumvir, abjice cum in fundum Nabothi Iezraelensis. Nam memini, cum aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in eodem curru sequeremur, ei oraculo dictum esse. Iehovam sanguinem Nabothi, ejusque natorum pridie ejus diei respexisse: cumque in agro ejusdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quate sume hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt Iehovæ dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum pe-racta ultio est. Superest totius mali fons Iezabel, quam jam videre videor de fenestra prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut morti placeat. Iex. Nunquid bene accidit Zambri qui dominum suum interfecit? Ie. Equis istic à me est. Rectè: vos ejus eunuchi præcipitate eam. Peri sceminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

Sent. Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. *Æquum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversus eum consurgant ipsius servi.*

IOAS. 4 Regum 13.

ARGUMENTUM.

Ioas Israelitarum regi se ægrotum visenti prædicat Eliseus victorias, quas se de Syris reportaturus.

Jonas rex Israelitarum, Eliseus.

Heu pater patriæ, heu columen Israelitarum, Tu quidem nunc æger jaces. *E.* Non est ejulandi tempus, Cape arcum & sagittas. *J.* En cepi: quorsum? *E.* Impone manum arcui. *I.* Feci. *E.* Aperi fenestram obversam Orienti. *I.* Aperui. *E.* Jaculare. *I.* Hem; sic volo. *E.* Collimâsti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porro, cape sagittas. *J.* Cepi: quid tum? *F.* Feri terram. O factum malè! si quinquies percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditis. Nunc eos ter tantum superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

Sent. In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.

JONAS. Jone I.

ARGUMENTVM.

Vexati tempestate nauta, invocatis frustra diis, fastiæque jasturâ, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat. Deinde, sorte jastâ, ut eum santem & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita pacatur tempestas.

Nauclerus, Nauta, Jonas.

Pro Iupiter, quanta sævit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant! Dicis Neptunum, & Æolum, omnésque adeò Deos in nostram conjuravisse perniciem. Nè sævitantoperè aquarum præpotens Neptune; nè eos perde, qui se tuæ fidei mandârunt. Túque, ò Æole, cui potestatem in ventos dedit Iupiter, cohibe tam effrænatum eorum impetum. *Naut.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine venisse nos, ut tam misère periremus? Parcite, quæsumus, parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, tempestates, mactabimus: tantum liceat hinc salvis evadere. *Al.* Ledæ proles Castor & Pollux, amica nautæ sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam cœli serenitatem. *Naut.* Nihil agimus, video; tam surdi sunt dii quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid superest?

pereſt? *Naut.* Ut jaſturam faciamus. *Naut.* Durum. *Naut.* Sed neceſſarium: extremo autem malo extremum adhibendum eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat. Feſtinate, ejiciamus has merces. Præſtat rem perdere, ſpem aliquam retinentes, quàm cum re certum exitum expectare. Vos O cœli marisque potentes dii, eſte ſaltem contenti hæc noſtrâ miſeriâ: quid mortem inſuper minamini? Hei mihi magis magisque furiunt venti, ingraveſcit tempeſtas. Irri-
 tantur ſuperi, non placantur noſtris votis & precibus. Quò jam? Quò me vertam? Erat hic neſcio quis peregrinus, ubi nunc eſt? *Naut.* Dormit ad inſimum navis latus. *Naut.* O ſupinam ſecuritatem! Heus, heus, peregrine; quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere ſomno? Quin tu ſurgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? ſi quis forte ſuperum exiſtat, qui hoc à nobis malum avertat, & præſens auxilium ferat. *Naut.* Fruſtrâ laboramus: cauſa tanti mali perſcrutanda eſt. Oportet aliquem hic aſſe, qui ſe nefario aliquo ſcelere obſtrinxerit, propter quem tantopere iralcantur dii. Sortiendum eſt quis ſit in cauſa. *N.* Placet; ducantur ſortes. Euge, ſors hunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, ac-
 culari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, quod vitæ genus ſequaris, unde & quò eas, cujas ſis, & quâ gente natus. *I.* Jamjam nullum ſuperèſt effugium: teneor manifeſto. O inevitabilem Dei potentiam! Ego ſum Hebræus, Iehovæ cœleſtis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus eſt. Iam me Ninivem ire juſſerat, ut eum populum, otio & luxu diſſluentem & perditum, meâ admonitione ad meliorem frugem & ſaniorẽ vitæ rationem deducerem. Cujus ego muneris triſtitiã deſugiens ſtatu-
 eram Tarſum in Ciliciã me conferre, & ejus conſpectum evitare cujus oculis omnia ſint ſubjecta. *N.* Perimus funditus. Inſcitè prorſus, homo, & malè abs te factum. Sed poſtquam factum quod eſt, inſectum fieri non poteſt: quid tibi nunc cenſes faciamus, ut plaga-
 tiore mari utamur, quod vehementius ſemper agitati vides? *I.* Vos verò me in mare decurbatis, ſi id ſeda-
 tum

edatum vultis : nam certò scio ego, meâ unius causâ vos hâc tam vehementi tempestate affligari. *N.* Avertant superi, ut tuâ morte salutem nostrâ consulamus. Non faciemus. Agitè viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia, adhibete summas vires ; eia, rumpamus hos fluctus. O rem miseram ! crescit assidue malum, nullâ ratione terram possumus attingere. *I.* Frustrâ sudatis invito Deo. *N.* Quid ergò est ? tene nos in mare ? *I.* Nisi mavultis mecum unâ perire. *N.* O desperatissimum periculum ! sed tamen satius est te solum quàm nobiscum interire. Faciendum est, loci : nulla alia ad evadendum via est, video. Effertur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jehova, nè pereamus ob hujus viri mortem, nève à nobis pœnas sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impulsos facere, et tu omnia tuo arbitratu moderaris : jaciatur. O rem admirabilem ! Videtis ut subito sedata sit tempestas, eo dejecto ? Videtis mare sic tranquillum, ut nunquàm tranquillius ? Agnosco, agnosco ego Jehovæ potestatem immensam : is nimirum Deus est, ceteri nequicquam precibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia : uni itaque sacra vota que faciamus.

Sent. Frustrâ implorantur falsa numina, saviente vero Numine. Deum effugere nec terrâ, nec mari possis. Cum sentibus navigare, hoc est, versari, noxium est. Manente causâ pœna, manente pœna.

R A B S A C E S. 4 Reg. 18.

A R G V M E N T U M.

Rabsaces, ab *Assyria* rege *Senacheribo* missus, *Hierosolymitanos* qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem facere ; & in *Iehovam* ejusque populum petulantissimè invaditur nemine quicquam respondente.

Rabsaces, *Eliacimus*.

VOS hæc nomine regis magni, id est, regis *Assyriorum* *Ezechiz* nuntiate. Quâ tandem fiducia nitatur ? Verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogiter ? Quâ tandem spe fretus ab eo defecerit ? An videlicet confidit
confractis

confractio isti culmeo baculo, id est, Egyptiis; cui si quis inuitatur, ei manum perforet? Talis est Egyptiorum rex Pharaon in omnes qui ei confidunt. Quod si mihi dicetis, Vos Iehovæ Deo vestro confidete; annon is est, cujus Ezechias sacella arasque sustulit, iussitque Iudæis & Hierosolymitanis, ut Hierosolymæ ad certam quandam aram Deo supplicarent? Agè Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni tu non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tunc ausis vultum subire vel unius prætoris, minimi fervorum domini mei? Et fides iam tibi collocas in Egyptiorum curribus & equitibus? An porro sine Iehovâ ad hunc locum vastandum ascendi? Iehova ipse me iussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. E. Quæsumus te, ut nos Syriacè (scimus enim) alloquaris, non Iudaicè, in auribus hominum qui sunt in mœnibus. R. Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & mercedem suam comedant, & urinam bibant. Audite Iudæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Nè vobis imponat Ezechias, neque enim poterit vos ab ejus manibus defendere: neve ab eo persuaderi vobis sinite, ut Iehovæ fidatis, quasi vos defensoro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechiz credere, sed potiùs Assyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut secum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestræ similem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hæc ratione vestræ saluti prospiciatur: neve Ezechiz fidem habeatis; fallit enim vos inani fiducia defensionis Iehovæ. An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab Assyriæ rege defenderunt? Vbi sunt dii Hemathæ & Arphadi? Vbi Sepharvaimi? Vbi Henæ? Vbi Avæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Iehovæ

va Hierosolymam defensurus esse videatur? E. Obmutescamus, neve ei quicquam respondeamus. Ità enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

*Sent. Res secunda insolentes saepe reddunt homines, & in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi adscribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis ri-
uandum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS. Esaia 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus rex Iudeorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia vate denuntiata mors, precibus à Iehova impetrat vite prorogationem.

Esaia, Ezechias.

Impera domo, Ezechia: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuntium! O sancte Deus, memineris quàm fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remuneraris? Mene nunc in medio ætatis cursu in eas angustias esse redactum ut subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar communi hoc celo? celo ego non fruar, ejus amcenâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam; Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vitâ discedo & emigro tanquam è pastoraliturgijolo, fatali xvi stamine & filo ante diem amputato. Paulatim aeteror, & consumor in horas: neque quicquam propius exspecto quàm ut jam jamque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnino diro cruciatu dilaniari sentiens, mortem in vesperum exspecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlûmque suspiciens, consumptis lacrymis, ipsa oculorum tabe intollerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, ais mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit, quid possim tuum animum ad id quod volo flectere? Meam

vitz brevitatem miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profectò naturale vivendi spatium quàm quantulum à te mihi conceditur. Haccine mihi ætate tam immaturâ spiritus reddendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire parat, ut postea in vitam revoces? Aut cujus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet, jam letho absumptum, è purido busto vindicabis? Et cujus vitam egrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis usu rursus donabis; peccatis (quorum de fonte mors scaturit) quasi post tergum rejectis, & æterna oblivione oblitteratis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis? ane sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende mea saluti, Iehova; & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in æde tua modulabimur. E. Ades animo, Rex: jubentur tibi nuntiare. Iehova, Deus Davidis autoris generis tui, tuam precationem audivit, tuasque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, & tercio abhinc die ascensurum in fanum. Quinimo addet tux vitæ quinquaginta annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum, unumque hanc urbem, cujus se defensorem præbebit, propter seipsum, tum etiam propter Davidem suum cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam ulceri ejus impone-
tis, ut convalescat. Ex. Sed quo signo intelligam me in salutem restitui, & tertio die venturum in ædem? Es. Fides hoc Achazi solarium? Ex. Video. Es. Optio tibi datur, utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. Ex. Facile est umbram progredi: potius retrocedat. O rem miraculosam! nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

Sent. Piis precibus usquè adeò flectitur Deus, ut interdum suum decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles sanat Deus, tamen natura

lia remedia non semper repudiat. Non medicina, sed Deo tribuenda est sanatio & tamen utendum est medicinâ.

JEREMIAS. Ier. 26.

ARGUMENTVM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob causam comprehenditur à sacerdotibus & viribus ad necandum Sed facto ad tumultum concursu, procures & senatores & Abichamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Votes, Procures, Senatores, Abichamus.

Audite omnes omnium Iudeæ urbium homines, quotquot hoc templum, in cuius ego sto vestibulo, intratis adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ voce vobis effatur: Nisi cum audietis, & ex lege quam vobis præscripsit viveris: tum autem dicta vatum, ejus cultorum, quod ipse ad vos mittit, per quos vos maturè admonere nunquam intermittit, ea, inquam, nisi audietis hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in quem Silonem redegit, & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. *S.* Quid sibi vult clamorosus iste? Omnibus minatur exitium. *S.* At sibi non minatur, se constat maximum malum. Quin invadimus hominem? Atque ita opus est. *S.* Comprehendite eum, viri; cavere ne effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis denuntias, ea te in te metipsum excitavisse. Itaque verò hoc templo Silonis ruinam, & urbi vastam eversionem solitudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impune proferis! Morte poenas lues. *V.* Meruit certe. *P.* Unde tantus iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? *S.* Hic homo dignus est, qui capite det supplicium, qui quidem tanti horrenæ cladis huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos audivistis. *I.* Audite me, si placet, & vos omnes populi audite me. Jehovæ ego optimi maximi instinctu huius veni, ea in fasum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestræ admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque

quod in vos cogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen sic habetote, si me interfeceritis, vos, urbemque, & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certè enim Jehova misit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jehovæ Dei nostri affatus est. Se. Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michæas Morastita, vates fuit tempore Ezechie regis Judæorum, qui Jehovæ optimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in agrum redactam, aratum iri, Hierosolymamque in rudera collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ & precatione sibi placaverunt, malumque, quod ab illo jam jamque imminebat, depulerunt? Et nos tam immani scelere animos nostros obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeie, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jehova est vaticinatus, quæ modò Jeremias. Quod cum Joacimus rex audivisset, necnon ejus milites & proceres, eum quæsiit ad necem, id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Egyptum. Sed eò misit rex Elathanem, & quosdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebesorum sepulcretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videris. Nunc dispicite, utram nefarium hujus facinus, an consideratam illius prudentiam malitis imitari. Ah! profectò nunquam sinam vos manus Jeremiæ sanguine commaculare.

Sent. Veritas odium, periculumque parit. *Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapiunt, & plus æquitatis habent inevaditi, quàm doctores. Pœnam si vis effugere, fuge culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immittiora declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.
ARGUMENTUM.

G

Ananias,

Anania Judeis liberationem ad biennium falso uaticinatur. Jeremias contra graviores insuper captivitatē pradicat, & ipse Anania mortem à Jehova denunciat.

Anania, Jeremias.

Audi tu, Jeremia, una cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jehova Optimus Maximus, Israelitarum Deus) jam rupam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabuchodonosor hinc ablata Babylonem deportavit: Jeconiamque filium Joatani Iudeæ regis, omnesque captivos Iudeos, qui sunt abducti Babylonem, huc redcam, fracto Babylonis imperio. I. Utinam irâ faciat Iehova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivosque omnes à Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiabat, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac uaticinatione futurum certo scio, male te rei exitu confutari, quam meâ oratione irritari. *A.* Cedo mihi istum torquem: audite verò omnes, qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ita Iehovam scitote perfracturum dominationem Nabuchodonosoris post biennium. I. Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: nē trepidate Iudei, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bonq; animo este. I. Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me irâ renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania; sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quod serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditianem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi Anania, non est, quod incitationem & permotionem divinam

divinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neq; enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuntio, neque hoc anno vitâ defuncturum confirmo: quoniam tuis verbis deficiendi ab ea causa es.

Sent. *Mali doctores solent improbis fausta dicere, & quæ placeant. Boni, contrâ. Hinc fit, ut boni inuisi sint, mali amentur, & autoritate possint. Veris vaticiniis raro creditur, ante eventum; præsertim si adsint falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, reipsa exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.*

SEDECIA S. Ier. 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedeciam Iudææ regem monet, ut se dedat Chaldeis; alioquin venturum & ipsum, & urbem, in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias,

VOlo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. I. Rem omnem tibi aperiam: sed eâ conditione, nè me interimas, nève consilium meum repudies. S. Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te: neq; tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. I. Satius habeo: accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorumq; vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus; & urbs Chaldæis dedita igni cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. At enim valde metuo, nè me Chaldæi Iudæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. I. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi sum datus, si te ipsum amas tuæque salutis provides. Quod si te dedere renuiss, hoc tibi divinitus denuntio; Omnes mulieres, quæ supersunt in regia,eductæ ad principes Chaldæos, te in os indignissimè irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis necessariis, & in ipso cœno perfidè destitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum,

venies, qui hanc quoq; urbem incendet. S. Vide nè quis hæc resciscat, nè tu pereas. Quòd si proceres audierint nostram congregationem, tèque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaveris, dices, te à me precibus petivisse, nè committam ut domum Jonathanis reducaris ad miserabilem mortem.

Sent. Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquid malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eum incitat ad graviore.

DIALOGORUM SACRORUM
LIBER TERTIUS.

TOBIAS. *Tob. 4, & 5.*

ARGVMENTVM.

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se depositam. Tobias Genium, qui se hominem simulabat, nactus, cum eo proficiscitur.

Tobias pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

Cum ex hac vita discessero, nate, sepelito me honorifico.
Tum autem matrem tuam honorato, neve eam donec
viveret deserito, neve ei parum morigerando vitam reddas a-
cerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeſſa ſit propter te,
cum eſſes in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit, eam me-
cum honeſte ſepelito in eodem ſepulcro. Ac per omnem vi-
tam memento Creatoris tui, neve eum offende, ejusve prae-
cepta omittis. Quantumcunque tibi Jehova largitus erit, de
eo ne parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumana
nos ne te aggregaveris. A reſpicendis egentibus Iſraelitis ne
abhorrueris, ne Jehova viciffim tuis temporibus adverſis
te reſpiciendo abhorreat. Quod ſi tuae facultates non feren-
tur largè id facias; at pro eo quantum id erit quod ſupple-
dit, tibi, ne parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi

& argenti aurique thesauros in beneficentia repositos haberas. Nam thesauri nihil impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat: ac quisquis beneficentiam exercet, Dei conspectum videbit; quemadmodum habet scriptum illud, Ego per beneficentiam conspectum tuum videbo; quam qui exercent, cœlestes habendi sunt. Tu ergo, nate, corpus tuum ab omni lididinis obscœnitate tuere, uxoremque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis; quàm tuorum majorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoriâ repere Abrahamum, Isaacum, Jacobum, qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiati, eoque liberis fortunati fuerunt. Animum intende fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineto noctem unam post eum diem in quem eum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corp. is tuum ab ebrietate abstineto. In nullo nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer; neq; id gravatè: hoc est, verè pane & vino sepulcra justorum perfundere. Audi & attende quemlibet, qui modò verum tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliaque dirigat; neq; enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprensens, alios efferens. Hæc mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infractò animo esto. Nam Jehova tibi auxilio præsidioq; erit, si ei toto animo totòq; pectore studueris. Nunc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabalè, mihi cognatione propinquum, (ea est decem argenti talenta) Rage in Media: nam incertum est quando sim moriturus. Tu fili, si Jehovam metues, tẽq; ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. T. Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, quâ ratione quicquid à Gabale pecuniâ recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neq; quo signo repetâ pecuniâ scio, neq; qui via catur in Mydiam tento. Tob. Quod ad signum per-

tinet hoc dies; Me, cum ille mihi marsupium suum tradi-
 disse, dixisse, Accipe de manu mea; atque ex quo ei argen-
 tum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimum. De
 via autem; quære tibi jam hominem aliquem fidelem, qui te-
 cum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere fili, adhuc
 vivente me, & argentum pete. Iehova te Deus Israelitarum
 in itinere conservet: tibiq; benevolentiam, studium, miseri-
 cordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet, teq;
 nobis sospitem & incolumem, & ducat, & reducat, ante me-
 um interitum. *Tob.* Eo igitur ad conquirendum ducem; &
 fortasse præsto adest qui faciat. Nam video juvenem quen-
 dam in via stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) pa-
 ratum. *Raph.* Adolescens, cujas es? *Tobi.* Domine, possesne
 mecum in Mediam proficisci? *Raph.* Equidem novi vias om-
 nes, sumque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri,
 agentis Rages, in finibus Medix, quæ Rages distat ab Ecba-
 tanis itinere duorum dierum, estque montana: Ecbatana
 autem in campestri loco posita sunt. *Tobi.* Præstolare pau-
 lisper, si placeat, dum hanc rem patri renunciatum eo: nam
 magnopere cupio te comitem habere, tibi que dabo merce-
 dem pro itinere. *Raph.* I properè. Ego hic manebo donec re-
 deas: noli diutius morari. *Tobi.* Nactus sum virum bonum,
 pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. *Tob.* Evo-
 ca cum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus
 sit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Meus, accerseris à patre
 meo. *Raph.* Eo. Salve, vir divine. *Tob.* Si salveo, cur mihi
 hæc usu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus sedeam?
Raph. Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te,
 quia vir bonus es, sanabit. *Tob.* Ità faxit Iehova. Sed ad
 rem. Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater; po-
 terisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. *Raph.* Po-
 tero, quippe qui vias omnes noverim, omnemque illam re-
 gionem peragraverim, & montes teneam. *Tob.* Cujas es?
 Cujus generis? Et, qua ex civitate? *Raph.* Quid amplius qua-
 ræ? cum mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex
 tui animi sententia. *Tob.* Frater, nomen tuum scire velim, &
 cujus nationis sis. *Raph.* Ego sum Azarias Hananeelis
 filius

Filius de familia Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tob.* Quod salutare faustumque sit. Sed noli agere ferre, frater, quod voluerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, egregia & nobili ortus familiarum. Nimirum nostri Hannaelem & Nathanem duos Solomithi filios, qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israeliticam terram incoleremus, mecumque ibi adorabant, neque unquam ad Deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, desierunt: quod ceteri gentiles nostri fecerunt. Quare vade frater feliciter cum filio meo: & redire feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod si vos Deus opt. max. salvos reduxerit, istud tibi præmiū augebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, salvus cum salvo, & libo, & redibo. *Tob.* Compata tibi, Tobia fili, quæ ad profectiōem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu genii sui prosperet. *Tobi.* Valere mei parentes observandi. *Tob.* Valere & ambula prospere. *A.* Oh, oh, oh, oh. *Tob.* Quid res? *A.* Rogas? nihilne vereris puerum ab te amittere, qui in oculis nostris obversando, nostram senectutem redderet leviorē? Quasi verò non nos sine illo argento alicuius esset Deus noster? *Tob.* Ne time soror. Nam & prospere ibit, & incolumiter ad nos reversum tu ipsa tuis oculis aspicies. Deus ei noster genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, cūque saluum reducat. *A.* Eheu!

Sent. Parentum est, filios docere pietatem. *Piorum curam* mandavit Deus genis suis.

ASMODEUS. Tob. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum *Tobia* de ducenda in matrimonium *Sara Raguelis* filia. Deinde, ubi ad *Raguel* pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

*I*am tandem pervenimus *Ecbatana*, *Tobia* frater. Hæc nonne divertemur ad *Raguel*em. Is senex quidam est, qui filiam habet unicam, formæ præstantem, nomine *Saram*.

Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium: Est bonâ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. *V.* Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicaturus, neque eam contra legem Moïsis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, quæ antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter nè me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi causam exitus præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. *Raph.* Verere modò Jehovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hac nocte in matrimonium esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerasti: & ex eo sub ejus pallam suffutum facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cùm autem tibi cum ea congregi libebit, surgitote de lecto geniali, Jehovamque oratote & obsecratote, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæque mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Iehova à dæmone vindicaturus est. *T.* Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Iam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve. *Ra.* Salvete & vos. Appice huc Ednâ, quàm hic adolescens formâ referat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde estis, fratres? *Rap.* Ex captivis qui sunt Ninivæ ex Nephtalina tribu. *E.* Nostilne Tobæum fratrem nostrum? *Rap.* Novimus. *E.* Valétne? *Rap.* Vallet. *T.* Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. *Rag.* O faustum diem! Libet te complecti. Iehovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo

probiſſimo natus es. Agè uxor, ſi quid eſt lautius, appare-
tur ecena: placet arietem maſtari. Volo ego hos hoſpites ac-
cipi liberaliter. Succedite noſtro teſto: præſtemus nos hi-
lares. T. Iam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio
mentionem injicias. Rag. Memini. Q. oniam filiam habes
jam nubilem, Raguel, & hic eſt adoleſcens, & æqualis illi,
& tribulis, petebat ut eam ſibi nuptum locares. Rag. Non
me præterit, ſatius eſſe eam tibi quàm alteri tradi. Sed
verum tibi dicam: Eam jam ſeptem viris locavi (ut tu ſcias)
qui omnes ante ejus congreſſum mortui ſunt. Verùm ede
& bibe, & iſtam rem omitte. T. Nihil agis: neque cibum
ego neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matri-
monium conceſſeris. Rag. Poſtquam ità infixum in animo
habes, obtineto ſané. Et quia conſanguinei eſtis, ego jam
nunc eam tibi in matrimonium trado, ex inſtituto Molai-
co, & Iſraelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Ie-
hova Deus cœleſtis vos hâc nocte cuſtodiat incolumes,
ſuâque in vos clementiâ utatur.

*Sent. Piorum opera ſunt auctore & duce Deo. Pii voluptati-
bus etiam licitis imperant, non ſerviunt. Pii fugant demonia. In
pios poteſtatem non habet demon.*

RAGUEL. Tob 10.

ARGUMENTVM.

*Tobias Ragueli ſocero ſuo valedicit, ſecum abducens illius
filiam Saram, uxorem ſuam.*

Tobias, Raguel, Sara.

MI ſocer Raguel, tu à me poſtulâſti, ut manerem apud
te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara
ſuaviter viverem; id quod tibi conceſſi. Nunc finita eſt dſes:
itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo,
dies numerant, neque putant hoc loco rem eſſe. R. Doleo me
tam parvū ſpatium à te petiſſe. Sed nihil obſtat, quò minùs
id fiat longius. Mane apud me diutiùs: ego mittam ad tuum
patrem nuntium, qui ei totum negotium renuntiet; nè ſit
de te ſolicitus. T. Quæſo te, noli me remorari: cupio om-
nino ad parentes reverti. R. Quando urges, non remorabor
invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon di-
midium

midium facultatum mearum. Ite feliciter : Deus Jehova , Deus majorum nostrorum , vos fecundet , mihiq; ex vobis liberos mares ostendat, qui divinæ legi dent operam. Agite, deosculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum focerum & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & exemplam præstes inculpatam , & cum bona pace profecta , efficias ut bonam de te famam viventes adhuc lati hilarésq; accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jehova te Deus cælestis salvum perducet, mihiq; ex te, & filia mea Sara, liberos Jehovæ studiosos, eiq; probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua ! noli eam unquam malè tractare. Ite sanè incolumes. S. Valet parentes charissimi : valere cognati, & amici omnes. T. Vale focer : Vale, socrus ; valet omnes. Ego Jehovæ gratias ago, qui melærum reddiderit, & tot beneficiis tam mirifice affecerit.

Sent. Uxor is est sequi virum , & propter eum parentes patriamque relinquere. Est enim matrimonii conjunctio ætior quàm nature.

TOBÆUS. Tob. II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes , & felle piscis oculos patris sanat à cecitate : quòd de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis quàm sollicitum reliqueris utrumq; parentem: quapropter antecedamus ego & tu, uxore tuâ cum famulis, reliquòque nostro comitatu subsequente. *Tobi. Bene mones. R. Præpara fel piscis. A. Atat, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviam. R. Tui patris quem video esse cæcum , oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaq; cum ad eum accesseris, illi nino ejus oculo isto felle, tum ille fellis mordacitatem sentiens, sibi oculo fricabit ; atq; ità, dejectâ albugine , & cœlum & te lætus videbit. A. O gnate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. Tobi. Salvæ mea mater*

Se

Sed accedit huc pater. Hei mihi! collaspus est. Accuram. O mi pater, salve, *Tob.* Salve, fili optatissime: ut vales? *Tobi.* Optimè; est Deo gratia, Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutari. *Tob.* Libenter patiar. *Tobi.* Expectemus paulisper. *Tob.* Sentio fellis mordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tob.* O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili; amplectere me: gratias ago Jehovah Deo Israelitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis unquam seculis satis dignè laudari poterit; qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat: hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, felicitet expedito itinere, salvum lætūque restituerit.

Sent. Deus suos à miseria tandem liberat. *Medicina*, mordax. Deo gratia sunt agenda de omni bono.

R A P H A E L. *Tob.* 12.

A R G V M E N T V M.

Raphael, Tobias & Tobia, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobias, Tobias, Raphael.

Tobia fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem; & eam cum corollario. *T.* Pater, demus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit & reduxit, meamque uxorem sanavit, & Argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quænam ei referri par gratia potest? Huc ades Azaria. Accipe frater mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: & vale. *R.* Canite, Jehovah carmen novum, eique gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficentiâ erga gentes cum affectate, quoad viveris: Nam plūs apud eum valet assiduum beneficentiæ officium, quàm argenti aurique opiosa congeries: ut pote cum beneficentiâ vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuæque nurus, Sara, sancti opem auminis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, ve-

stras

stras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solium subvehbam; cūque tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab Iehova, qui te oculorum cecitate tentaverat (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum) missus sum ad te sanandum & Saram tuam nūrum. Sum autem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Bene vobis res habet. Agite Iehovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quod me, quamdiu vobiscum versatus sum, edere & bibere vidistis; species illa fuit, quæ vestris oculis obversabatur; cū re ipsā neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam adnuent, atque hanc rem in omnem omnium ætatem æternitatem testentur: & Iehovæ gratias agite, ejusque sacram memoriam piè retinete; meque jam absolvite, ut ad Deum me recipiam, à quo sum missus ad vos.

Sent. Deus piis sæpe nè cogitantibus quidem prospicit. Per cruces ducit Deus suos ad felicitatem. Piorum primordia tristicius exitus lati.

ACHIOR. *Juditha 5, & 6.*

ARGUMENTUM.

Querenti Oloferni de Judeorum statu, narrat Achior: & quoniam eos invidiosos esse dicit, (nisi forte Deum suum offenderint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienses Judeos diduci, & cum illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres.

NARRATE mihi, vos Chananæi, de istius nationis hominibus, qui in montanis habitant; quæ res incolant urbes quantam habeant copiarum multitudinem, quæ re plurimum valeant & possint, quo rege & exercitū ducē utantur, & cur soli ex occidentalibus mihi obviā venire neglexerint.

A. Audi, domine, orationem servitū. Enuntiabo tibi res omnem, ut se habet, de gente ista montana, quæ finitimo tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendaciū excidet. Homines sunt prognati à Chaldæis, qui principio Mesopotamiam incoluerunt. Cū enim de suis patrios Chaldæorum dētre tarent

tractarent, patriisque moribus relictis unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cum aliquamdiu commorati essent, iussi à Deo suo in Chanaanem commigrare, paruerunt; atque in Chanaan commorati, magnum auri argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea, dominante fame, in Egyptum devenerunt: ubi tam diu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cum à rege Egypti crudelius tractarentur, & lateres conficere indignè & labore servili cogerentur, Deum suum implorârunt, qui totam Egyptum ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis cœcti Egyptii, eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso malo, cum eos fugientes revocare, rursusq; in servitutem redigere cōsarentur; Deus illis mare rubrum disclusit, ita ut ab utroq; latere aqua in muri firmitatem concreta staret; quâ illi viâ in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eodem Egyptius exercitus consecutus, aquâ submersus ita est, ut ex innumerabili multitudine nè nuptius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo cōsistere unquam, aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendū habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunq; unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nullâ sagittâ, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi si quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium deum quàm suum coluerunt, dirēpti sunt, & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebusæos, Pherezæos, Hettæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortissimos quosq; Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occupârunt. Ac quandiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fructi, Deoq; suo (qui improbitatē odit) prospero usi sunt; & ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati,

gati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt, eorumque & sanum solo æquatum, & opida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertosque montes occuparunt, & Hierosoly-
mam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est, domine, si qua in offensa sunt apud Deum. Nam si sunt; facile eos, ipso concedente, superabimus. Quod si nihil ab eis est commissum, bello superse-
dendum censeo: nè, Deo pro eis propugnante, infami-
am apud omnes mortales subeamus. P. Quis est iste qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nabuchodonosori posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitus impetum sus-
stinere non poterunt. Invadamus modò, & Achiori osten-
damus, eos posse superari. Q. Quoniam tu nobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israelitas à Deo suo defensum iri, ut intelligas unum esse Deum Nabuchodonosorem, contra cujus invictam potestatem nè illorum qui-
dem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ità delebimus, & e-
quitatu proculcabitur, ut eorum montes sanguine redun-
dent, & campi corporibus compleantur; citiusque illos ad fugam, quàm nos ad perdendum vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosoris indeclinabilis sen-
tentia. At tu, Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ parti-
ceps potentie, & quos nobis anteponis, ad eos defice: ut cum eis potius, ut dignus es, pereas, ut inter eos à nostra acie contrucidatus des pœnas. Quod si tantum tuæ superstitioni confidis, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas: quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peri-
bis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripite hunc Betuliam ad suos Israelitas: ut illorum potius exitii, quàm nostræ sit socius victo-
riæ.

Sent. Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes,
verita-

veritatem audire nolunt. Affonatorum plena sunt domus, curis-
que potentium. Affonatore qui amat, ruinam amat. Casum
antecedit superbia.

JUDITHA. Juditha 3.

ARGUMENTUM.

Juditha Bethuliensium primatos objungat, quod de urbis dedi-
tione passi sint; & eos consolata, sese ad eis succurrendum pa-
rat.

Juditha, Oxiar, & ceteri Senatores.

Attendite primates populi Bethuliensis. Promissitis po-
pulo, & quidem interposito jurejurando, vos urbem
hostibus post quinque dies esse dedituros, nisi Deus vobis
interca tulerit auxilium. Itane verò tempus Divinæ statui-
tis misericordiæ? Et ei diem vestro arbitrio dicitis? Hocce
tandem est Deum ad clementiam pellicere, an ad iracundi-
am instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in cer-
tum quoddam curriculum includitis, potestisne, non di-
cam dei, sed hominum animus qui sit, & consilium pervesti-
gare? Quid Dei horum omnium autoris? mentemne ejus
tenetis? Nihil minus, fratres. Nolite Dei iram provocare:
qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at potest
intra quot volet; potest nos quolibet die vel rari, vel ho-
stium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quasi vadari
consilium. Neque enim is est, ut aut minis, hominum mo-
re, terrendus, aut arbitrio cujusquam sit coercendus. Qua-
re expectemus ab eo salutem, ejusque auxilium petamus.
Spero cum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum,
prasertim cum nulla hodie in nostro genere neque tribus
extet, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ
deos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in cau-
sa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vastati, &
ab hostibus magnâ clade conceissi sint. At nos aliam deum
non agnoscimus; unde sperare debemus, cum non esse
nos nostrumque genus despecturum. Quod si in hostium
potestatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, sed
etiam reliquæ Judeæ, nostraque sacra depeculanda re-
liquerimus: quorum pollutionem, & consanguineorum no-

strorum metum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta ferret, & à nobis pœnas reposceret, ubicunque gentium sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumelie nobis sint perferendæ: Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum asseret infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendunt, vobis sacrarium, vobis sanum, vobis ara nititur) demonstrate consanguineis nostris, non esse desperandum; contraque, quicquid acciderit, fortiter esse & constanter ferendum. Deoque in his omnibus gratias agendas, qui non tentat, sicut olim patres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Mosem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quàm vario perpeffi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periculationis impatientes, contemptibus de eo, & gravius, & senserunt, & locuti sunt, ut fœdè perditum & à serpentibus exanimati sint. Quare nè horum desperationem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam imitemur: cogitemusque nos non ut hostes extremo supplicio affici, sed ut servos fontes salutari verberationis medicina corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo negat. Neque nunc primum tua prudentia, intelligentia, consilium innorescit: quin jam ab incunte ætate vulgò contemptum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem sitis efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare, nobis nefas est. Quocirca precare pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut pluviosos lacus impleat, nè siti deficiamus. J. Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentitis; ita etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiatur, periculum facite: Deumque orate, ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebrat. Vos hæc nocte ad portam eritis: ego cum ancilla mea exibo: ac spero fore, ut Deus, in dies post quos urbis dedicationem concessistis, per me assistitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquirere.

re (neq; enim vobis, nisi re perfectâ enuntiabo) neq; quicquam aliud nisi Deum pro me, usque ad meum reditum, orare. O. Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præcunte.

Sent. Deo præscribendum non est. In fontibus etiam in summa desperatione de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præsidium.

OLOFERNES. *Judithæ* 10, 11, & 12.

ARGUMENTVM.

Judithâ ad Olofernem perductâ, ei per dolum promittit de Judeis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

Cujas es mulier? Unde, & quo? I. Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem Imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiâ, viamque demonstrem, quâ omnibus montanis, sine suorum cuiuspian eade, potiatur. E. Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante cum sistemus. Quò cum perveneris, nolito animo formidare, quò minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo benefico esse usuram. Deducamus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete. Nos centum eam duceamus. M. Meus tu, quò tam manè tanto studio & frequentia festinatur? O. Dicitur, transugam quandam Hebræam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. M. Accurramus. O. venustatem incredibilem! Quis militiam detrectet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? I. Salvè imperator maxime. O. Allevatè eam mei satellites. Bonò animo es mulier, deponè animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quòd nisi tui me, montium fiduciâ, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi maluit hoc conslaverunt. Verùm die mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transferis. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vi-
ves & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam

officiet; contraque tecum bene agetur, quo modo solet cum servis domini mei regis Nabuchodonosoris. 7. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriz manda. Dicam autem nihil vanum, (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur, ita vivat omnium terrarum rex Nabuchodonosor, & ejusdem tibi concedita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es; ut, per te non solum homines illi servient, verum etiam feræ, pecora, vocucres, sub ejus imperium tuâ virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit; sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentiâ admirabilissimum. Iam verò Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betuliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujas tu cave nè orationem negligas, sed memoriz tradas; est enim vera; neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare nè tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint; quo scelere cum Deum irriterint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aquâ deficientur, statuerint pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vetuit, omnia decroverunt insumere, frumentique primitias, & vini oleique decumas (quæ servabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere liceat, miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolymitani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant: quâ potestate ad eos relatâ, facturi sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Horum ego omnium non ignarâ, ab eis ausugi, ejusmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ejus auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim religiosa, cælique præpotentem Deum no-

des diésque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem, Deumque precabor: qui ubi me certiore de eorum perfecto scelere focerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficisceris. Te ego per mediam Judæam, ad ipsam perducam Hierosolymam, quumque currum in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & præsumptata, ut tibi enuntiarem, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te populo præmisit: quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat. Quod si tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tam præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agite mei servi, ducite hanc in meam cellam, eique de meo penu alimenta præbete. J. Dabis veniam: non licet mihi gustare tua, nisi velim mihi malum conflare. Sed vescar eis quæ tecum attuli. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus; cum vestratia cibaria non habeamus. J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non antè consumpsero quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiat. Qui veritati non credit, is mendacio facile capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui reprobudiat, is in malum consilium cadit.

VIRAGO. Judithæ 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu, caput Olofernis ferens, Betuliam portis aperitis intrat, & caput illud ostendens, eis quid factu sit opus præteribit. Deinde quoniam pæso Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Oxiar, Achior.

Hæus, hæus vigilés, aperite, aperite portam. Deus Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriz honorem tradidit Israelitis. E. Judithæ vox auditur, socii, descendamus properè ad portam. Convocentur

huc senatores, vos incendite faces. *J.* Vide Abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, poscente me, continuo de pera, unâ cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. *C.* Præluce funalibus vos: aperite portam, janitores: intramittite eam, ut videamus quid novi ferat. *J.* Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hâc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis vestri Olofernis, summi Assyriorum imperatoris! en velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemeratamque conservavit, neque ab illo violari permisit! Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lætor; vósque ut Dei bonitatem infinitamque misericordiam prædicetis, exhortor. *C.* Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. *O.* Omnium mortalium scæminarum Deo acceptissima scæmina! *O* cœli terrarumque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus tam diu in hominum mentibus hæsurâ, & linguis celebranda sit, quandiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustiiis non dubitaveris vitæ tuæ ruinæ opponere, & jam despondentibus animos subvenire. *J.* Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis montium nostrorum suspendetis. Deinde orto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur, quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini libenter, eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed amplexatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum commutem remptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem mandatus est) videat. Ades dum Achior. Deus Israel

earum (cui tu testimonium dedisti , ultorem esse hostium
 suorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu
 truncavit. Quod ut itâ esse credas , ecce tibi caput Olo-
 fernis , qui suâ arrogantia Deum Israelitarum despici-
 batur , tibi que mortem in communi Israelitarum exâe assigna-
 bat ! A. O te non solum in omnibus Judææ domiciliis ,
 sed etiâ in omnibus gentibus felicem ; cujus audito nomine ,
 homines ad Deum laudandum excitabuntur ! Sed jam nar-
 ra mihi , si placet , quomodo te hac tota in re gesseris. 7.
 Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles ,
 ab eis deducta sum ad Oloferne , apud quem , magnâ em-
 inum expectatione iusta dicere cur advenissem , simulavi me
 esse perfugam , quæ desperatione rerum nostrarum ad eum
 transissem , demonstravique ea quæ ex te audivisset esse ve-
 ra. Neq; enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo
 facinore admissio. Sed jam fame pressos Israelitas , cogitare
 vesci eis , quibus vesci lex prohiberet ; quo scelere si se obstrin-
 xissent , facile eos victum iri. Quare expectaret , dum id scelus
 esset perpetratum ; mihiq; interea in ejus castris versanti fa-
 ceret , quandocunq; vellem , exeundi potestatem , ut Deum
 precarer ; & illo scelere commisso , à Deo certior fierem , eum-
 que de eo admonerem : tum demum enim esse superaturum.
 Credidit ille , mihiq; omnia quæ petieram cōcessit. Itâ triduo
 in castris versata sum ; noctu interim in vallem , Deum sa-
 lutandi gratiâ ventitans. Deique præsens auxilium supplici-
 ter implorans ; Quarto denique die ab illo ad compotatio-
 nem accersita , ad sui ; ostendique me quicquid imperasset esse
 facturam. Potatur ; ipse mei cupidate ardens , largius sese
 invitat. Clausâ cenâ , cum ceteri vini pleni discessissent.
 Bagoas eunuchus tabernaculum externè clausit , me ibi so-
 lâ relictâ cum Oloferne , qui ebrietate & somno oppressus ,
 in lecto recubuerat. Hic ego , cum pedissequæ meæ manda-
 vissem , ut extra cubiculum manens , exitum mihi tutum cu-
 rarer , Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi ,
 ut mihi tum meisque adesset. Deinde ad lecti columel-
 lam , quæ erat propter caput Olofernæ , accedo ; inde a-
 cinacem detraho , & ad lectum me applicans , sinistra
 earum

caesariem ejus prehendo, Deumq; tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum summâ vi bis ferio; amputatq; capite, corpus à strâgula veste provolvo; & ablato velo, exeo, ac pedissequæ caput trado: quo in elcariam peram indito, ambæ de more sic quasi ad supplicationem egressæ, huc tuto pervenimus. C. Salvi sumus, reviximus: ô faustam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! A. Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quàm sentiebam: tamen nunc multò magis hæc re confirmatus, credo: volòq; deinceps, non tam Israelitarû laudator, sed civis esse, & in vestrû numerû pignore circumcisionis adscisci.

Senr. Superbissimus quisque turpissimâ morte dignus est. Vel fœmine manu potest Deus hostes suos ulcisci. Cæso luce, facile vincuntur milites.

SUSANNA. Dan. 13.

ARGUMENTUM.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini obsequi recusasset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur. Sed divinitus supervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ Senatorum calumniam palàm facit; atque ita in ipsorum caput supplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Susanna, Daniel puer.

Aldite, universa Judæorum concio, quamobrem in vestrum judicium adducta sit hæc Joacimi uxor Susanna. Hæc, cum nos duo iudices in hortis ejus mariti soli deambularem, hæc cum duabus pedissequis ingressa est: quæ ubi foras amandavit, hortorumque januam obscuravit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverto tanto flagitio, accurimus, & eos vidimus quidem eoeuntes, sed illum comprehendere nequivimus. Nam cum esset valentior quàm nos, apertâ januâ exiit. Tantum hanc prehensam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit nobis enuntiare. Hæc nos, impositis huic rex (sic nos est) manibus, testamur. C. Satis explorata res est. Senatores sunt qui testificantur, & iidem iudices: dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet.

Sen. O Deus immortalis, qui occulta nosti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis; tu scis, ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides ut capite dem poenas, cum nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumni-
am malitiamque commenti sunt. *Sen.* Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expiatur, nè tam foeda in populo macula hæreat. *D.* At ego restor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. *C.* Quidnam istud est, quod clamas tu? *D.* Itane stulti estis, Israelitæ, ut neque questione habitâ, neque veritate compertâ, Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. *Sen.* Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuntiâ sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. *D.* Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annia, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ facitabas antea, cum insontibus condemnandis, sontibusque abol-
vendis, iniqua judicia faceres; Jehovahâ innocentem & justum interfici verante. Nunc igitur, hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. *Sen.* Sub lentisco. *D.* Probe in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite hunc alterum. Agè genus Chananæum, non Judæum: te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem per-
vertit. Ità verò agebatis cum Israelitidibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Agè igitur sub qua illos arbore congressos deprehendisti? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jamque præsto est Dei genius cum ense, qui te medium dissecet, ambobusque perdat. *C.* O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissimos vetulos, ut ex lege, eadem poenâ plectantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. Impii peccata peccatis regere volunt. Deus innocentium preces exaudis. Impii in fontem cadunt, quam pii exsolvunt.

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonia rex Chaldeis jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldei.

A Gite verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi, ea quæ sunt obscuritate involuta peritissimi, evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumque mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. *C.* Vitam tibi rex sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus sum: quod nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis; & vos per summum dedecus vitam amittetis, & vestra domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me munusculis & præmiis atque honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. *C.* At somnium dicere, tuum est; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quod videtis eam rem mihi memorie excidisse. Sed nihil agitis, nisi enim me hæc suspicione levatis, non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus contumere dicendo. Quamobrem elequimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. *C.* Nemò est in terra, qui istud præstare possit, neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quaesivit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quàm quod possit quisquam expedire, præter ipsos deos, qui inter mortales non versantur. *N.* Papæ estis ergò vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inanis præclaræ rei professione, tenebras offunditis? Quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc tam indoctum, & insipiens doctorum & sapientium genus, ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent.

Sent. Deus sapientium sapientiam perdit. Deus sapientes hujus mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Daniel 2.
ARGUMENTVM.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur: quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldeorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit Regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes, Arioch, quos iussit rex occidi: sed deduc me ad eum; ego suscipio interpretationem. A. Placet: sequere me. D. Sequor. A. Nactus sum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. N. Tunc is es, Baltasar, qui possis mihi & quid in somnis viderim, & quid id significet, effari. D. Quod quæris arcanum, O rex, non sapientes tibi, non conjectatores, non harioli, non prodigiatore possunt explicare: verum est in cælo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum quod tibi secundam quietem occurrit, hujusmodi est. Cum in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem venisti, quid posthac futurum esset: id quod tibi ignotorum ille dominus declarat; idemque mihi, non propter excellentem sapientiam, quâ unus cæteris mortalibus præstem; verum quia mihi idem aperuit, quod tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis objecta est species quadam inusitatâ magnitudine simulacri, ante tuos oculos stantis, terribili aspectu: cujus caput erat ex auro probatissimo, pedes & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei partim cretacei. In eo spectando dum tu hæres, saxum suâ sponte avulsum incidit in ejus pedes, eosque contrivit: quo casu confRACTUM simul est ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum: omniâque fragmenta ventus, tanquam æstate stipulas ex arca, sic sustulit, nè vestigio quidem relicto: ipsum autem saxum, quo icta est statua, mutatum est in ingentem montem, qui totam terrarum orbem

orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi coelestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omnesque homines, quotquot ubique terrarum sunt, terrestresque bestias, & æreas volucres, sub tuum imperium ditionemque subjunxit. Ità tu caput aureum. Post te autem exister aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde æreum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Post, quantum surget, durum & plane ferreum. Vt enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ità ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit, & contundet. Pedes autem pedumque digitos quòd vidisti partim ferreos, partim fictiles; regnum illud dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum: illa verò digitorum, partim ferro, partim argillà constantium, diversitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quòdque ferrum vidisti argillæ conjunctum, illi quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore suscitabit Deus regnum nullà unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem frangat & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupe saxum nullà manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: ità Deus ille maximus tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt: estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. N. O immensam ineffabilemque sapientiam! ô profundum & ingeniosum intellectum! afferte huc citi odores & libamina: Dignus est cui suffragina fiant, cuique divini honores præstentur. O Balsasar, vester Deus verè Deus est deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator, postquam tu rem tam profundà ignitionis caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Scht. Deus arcana sua piis, Et per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.

F O R N A X. Dan. 3.
A R G V M E N T V M.

Nabuchodonosor Babylonia rex erectam à se statuum autem imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc tunc Sidracus, Mesacus, & Abdenago, Judei, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

*Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores,
Nabuchodonosor, Proceres.*

Quorum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? *M. Nescio: nisi quòd dum video immanem illam statuum jussu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet.* *A. Ego quoque valde commoveor, ac, ne velit eam adorari, vereor.* *S. Quid agemus igitur, si jusserit?* *A. Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renuntiare.* *S. Quà tandem istud ratione?* *A. Rogas? Hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mortalis simulacri procumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest?* *M. At licebit, periculi deprecandi gratià, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat.* *A. Apagessis. Satisne se viro probaret mulier, si, cum alteri corpus suum prostituerit, se tamen virum suum semper in animo ferre, diceret? Hæcine tibi justa excusatio videretur?* *M. Nequaquam.* *A. Atqui non minùs est hoc absurdum. Tunc, qui unus es, te ipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovi addices? Quæ tanta animi mollicie, est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci?* *S. Quid ergò censet?* *A. Subeundum quemvis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quàm tantillum modò de via deflectendum.* *S. O masculum potius! laudo te. Equidem ità sentiebam; sed volui quid animi haberes tentare. Verùm edicatur silentium, & video in loco*

loco edito præconem : audiamus quid præclamet. *Præ.* Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua præsentés adestis, ut simulatque sonum audietis tubæ, tibæ, citharæ, sambucæ, psalterii, symphonix, & reliquorum concentuum, procumbatis & Signum aureum adoretis quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si quis non paruerit, continuò in igne candentem fornacem injicietur. *S.* Deum immortalem! quod scelus video? Eòne impietatis & insanix prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius? *M.* O vesaniàm! illud vide sis, ut prociderunt omnes! Ego certè centies mori malim. *D.* Viderisne illos tres Judæos qui non procubuerunt? *Al.* Video; nuntiandum id est regi. *D.* Rectè sanè: eamus ad eum. *A.* Adeòne concidisse constantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefactaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quàm longissimam. Tu edicto cavissi, ut omnes audito cantu musico procuberent, & aureum simulacrum adorarent: rebellibusq; poenam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos tu procurationi Babylonice præfecisti, *Sidracus, Mesacus, & Abdenago*, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum deos colere, neque statuam adorare curant. *N.* Itane est? Ergò invenientur, qui meum imperium detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite eos properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire: jam efficiam, ut sciant me esse regem. *D.* Adducimus tibi homines, *O rex.* *N.* Itane est, *Sidrace, Melace, & Abdenago*, ut vos neque meos deos veneremini, neq. auream statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non estis parati, auditis concentibus musicis, accidere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis verò est Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare; & ex tuis manibus, rex, profectò servabit. Quod etsi non irà esset, tamen omnino (nè tu erres) neque deos tuos coleremus, neque ante statuam inclinaremur. *N.* Proh deum atque hominum

hominum fidem! tantâ esse quenquam audaciâ, ut aufit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, subijcite igni alimenta, efficit eum septuplum hujus qui nunc est. Vos verò, O fortissimi viri totius exercitus, comprehendite hos tres viros, colligate. Eja, quid statis? Nihil opus est detrahete vestes, vincite unâ cum omni amictu. Hem, sic volo; præcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc sceptrum comminuum am capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi plenam! quid ego video? Eho mei proceres, nonne tres viros in ignem constrictos injecimus? Pro. Factum, rex. N. Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace ingredientiâs illâs, & indemnes: quorum quartus formâ est augustâ, & planè divinâ. O rem inauditam! accedam propius ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, & Abdenago, summi Dei cultores, exite huc. S. Adsumus, O rex, è torrida flamma divinâ benignitate erepti. Pro. Dii boni! quid hoc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte sùltis, ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut nè pilus quidem crematus sit, ut amictus integri, nullâ flammæ notâ inusti sint. N. Gratias ago Deo Sidraci, Mesaci, & Abdenagonis, qui genium suum miserit ad liberandum sui cultores, qui ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque domus publicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ & nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum, præsens ac salutis præpotens Deus, nullus est.

Sent. Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. In justissimum quemque gravissimè saviunt principes hujus mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendo

BALSASAR. Dan. 3.

ARGUMENTVM.

Accersitus ex maris consilio à Balsasare Babylonia rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manens in pariete, quod Chaldaei non peruerant.

Balsasar, Regina, Daniel.

Nullumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid attrinet vos in tanto honore esse, si, cum maximè opus est, tum minimè potestis? R. Regem multum diuque salvere iubet. Audiui ut tu te ciucies, & æstues, quòd nemo possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed nè te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, ejus excellens perfectaque doctrina, peritia, sapientia tempore patris tui cognita perspectaque fuit, quò nomine Rex cum magorum, hariorum, divinorum, Chaldaeorumque magistrum esse voluit, quòd cum Daniele (nam id est ei nomē, quanquam rex Balsasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiā valere, inque seminis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obicuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, cum evocabis, ut te ista difficultate liberet. B. Evoctur sanè R. Mox adierit, nè trepida. D. Adsum tuo accersitu, O rex. B. Tūc os ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit. D. Etiam. B. Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiāque & prudentiā atque sapientiā facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem, audi. Cum hinc læto solutoque animo opipare convivarer, unā cum mei regni optimatibus, ecce exiit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babyloniōs sapientes; sed eorum nemo, non modò interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc ita, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurā regio torque insignitus, tertium regni principatum

parum obtinebis. D. Tua tibi dona habeto, aut ea alii largi-
ro. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi planum fa-
ciam. Itaque ades animo, O Rex, Nabuchodonosori patri
tuo olim largitus est Deus magnificum Regnum, splendor-
emque egregium: qua de causa omnes cum gentes & natio-
nes trepidè metuebant: quippe qui, quoscunque visum erat,
interimeret, eaderet, esterret, deprimeret. Sed cum jam
secundis rebus elatus intemperanter superbiret & animos
colleret, de solio deturbatus est, & omni splendore amisso,
ex hominum consortio eiectus: tum in brutam naturam sen-
sumque transatus, inter feras habitavit; & herbarum pastu
Boum ritu delectatus, ventos imbrésque & omnes natura-
les cœli mutationes nudato corpore pertulit: donec tandem
recognovit summum illum Deum terrestris hujus imperii
principem esse, & ei quem velit præficere. Tu quoque
Balsasar, quies ejus satum editus, nihilo te modestiorem
præbuiisti, cum tamen ea omnia præclare scires: sed te con-
tra cœlorum Dominum insolentius gessisti, & nunc vasa
terrestris ejus Domicilii præterri iussisti, quibus tu, tuique
proceres, & uxores, tum iusta, tum concubina, in biben-
do vino abusi estis. Quinetiam deos celebravisti aureos,
argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque
cernunt, neque audiunt, neque sentiunt; Deo autem, in
cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum hono-
rem habuisti. Quare ubi eo missa est hæc manus, cujus scrip-
tum hoc est, *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit.*
Sensus autem: *Mensus est*; mensus est Deum regnum tuum,
& id consummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trutina,
& inventus levior: *Divisit*; divisum est tuum regnum, &
Medis Persisque distributum.

Sent. *Cum maxime opus est, tum minime juvant hujus mun-
di sapientes. Cum tepidat, & nihil potest humana sapientia,
tum maxime sese exercit divina. Qui alieno exemplo non sapit,
is suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt
arbitrio.*

H A M A N. Esdra 7.

A R G V.

A R G V M E N T V M.

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judeos; eamque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab e ipso erectam ad tollendum in eam Mordochæum Judæum.

Assuerus, Estera, Haman, Haybona.

L Autè lanè & proluxa à te accepti sumus, regina, uxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet licet id rogatum feres. Dic quid petas; vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium. O rex, & si ita tibi videtur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quod si servituri addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* O superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est? *E.* Ecce hîc adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. Proh deum atque hominum fidem! ô cælum! ô terra! ardeo: tantâ inventum esse quenquam audaciâ? *Ham.* Ex ira inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi a vestim rediit. Sed tamen tentabo animum reginæ; si forte miserescat me: quod si hac non succedat, actum est, ilico perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; ne potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed supplices, genua amplectens, per istam clementiam. *A.* Quæ neque pudor, neque mea Majestas deterruit. Sed quid video? Atat, etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! etiamne ut reginam domi apud me vi comprimat & corripit velate vultus: indignus est qui lucem intueatur. *Har.* At etiam si scias quid machinatus sit in Mardochæum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommode cadit; autorem in eam tollite, ut eandem, quâ alios captat, viâ capiatur.

Sent. Muliebrium illicebiarum magna vis est in utramque partem, hoc est, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum consilium

consilium consultori pessimum. Impii suo ipsorum laqueo jugulantur.

ARTAXERXES. 1 Esdræ 2. vel Nehem. 2.

ARGUMENTVM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

Qui sicut vultu sis adeo tristi, cum non aegres? Mirum ni animi tristitia est. N. Rex, in perpetuum vive. Possumne non tristi vultu esse, cum urbs, in qua sepulcra sunt majorum meorum, eversa sit, & ejus portæ igne delagaverint? A. Quidnam ergo petis? N. Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Iudæam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Iudæam. Deinde literæ ad Asaphum regis sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales, rex, tibi que fortunatissimum longissimūque regnum precor.

Sent. Regis animum Deus habet in manu, eximque quocunque vult inclinat. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.

NEHEMIAS. 2 Esdræ 5. vel Nehem. 5.

ARGUMENTVM.

Expostulant pauperes Iudæi de divitiis erga se iniquitate avaritia. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberum numerus: comparandum est inde frumentum, quo vivamus. Al Oppignerandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muniamus. Al. Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cum ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eo-

rum atq; nostrorū conditio, nos tamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintque jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possumus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itane verò, principes, scœnus à vestris exigitis? Ergò nos consanguineos nostros Judæos, in exterarum gentes venditos, pro nostris viribus redemerimus; & vos eosdem emetis, ut dominos non amiserint, sed mutaverint? Non rectè facitis. Nonne in metu Dei nostri vivetis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem eviteris? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentumque mutuo dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & oliveta, & domos; tum centissimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ eis mutua dedistis. *P.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus. Sic faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò, sacerdotes, jurate vos ita facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergò quemadmodum ego meum gremium excutio, sic, quicumque non hæc præstiterit, cum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuusque. *P.* Amen.

Sent. Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo.

VERITAS. 3 Esd. 3, & 4. ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quam esset optima. Sunt autem eæ, de viribus Vini, Regis, Mulierum, & Veritatis. Hic cum stipatores, jussu regis, suæ quisque sententia rationem reddidissent, palmam obtinuit Zorobabel, qui Veritati primas tribuisset: & à rege, præter statutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymitanum fanum instauraret.

*Darius, Anagnostes, Stipator, Alter Stipator,
Zorobabel, Optimates.*

HÆc causa est, mei proceres, cur vos jusserim convocari. Cum mei corporis custodes, dormiente me, inter se

(ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisque sententiam, eoque res maximam vim haberet: eà conditione, ut cujus dictum Ego & Perfidis trium viri doctissimi iudicassent, huic Victori pronuntiato ea darentur, quæ jam audieris. Recita schedulam. A. Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpuræque induitor, & auro bibito, & in auro dormito, & aureis frenis currum, byssinamque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundum Darium primus propter suam sapientiam ledeto, Dariusque familiaris dicator. Primi sententia est hæc: *Maximam vim habet Vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Tertii; *Maximam vim habent Mulieres,* sed, *Omnia vincit veritas.* D. Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite juvenes suæ quisque sententiæ rationem. St. prim. Quantam vim habet vinum, ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniumque animos ad lætitiâ & hilaritatem convertit; neque doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitumque vel regis, vel satraparum, efficit ut nihil nisi magnificum loquantur; utque, cum potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitie memoriâ depositâ, continuo gladios stringant; neque postea, ubi à vino resipuerint, quid fecerint recordentur. Q. viri, nonne per magnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? AL. O viri, nonne per magnam vim habent homines, qui terras, & mariâ, quæque in eis insunt omnia teneant? Atqui Rex omnibus antecellit, & dominatur, in eosque principatum tenet: ita ut, quicquid jusserit, faciant. Si juber ut inter se belligerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turrei demoliuntur; occidunt, & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non militant, neque bella gerunt, sed terram colunt, hi quoque, ubi sata messuerunt, ad regem referunt, coguntque alius alium tributum regi ferre. Is unus si jubet perire, perimunt.

si dimittere, dimittunt; juber verberare, verberant; juber vastare, vastant; juber construere, construunt; juber excindere, excindunt; juber serere, serunt: cunctusq; ejus tum populus, tum magistratus eidem parent; eoque; interim accubente, cibum capiente, dormiente, circum undiq; custodiam agunt; neq; cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, Regis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid qui his dominatur? Quis aurem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur: ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit; hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine foeminis homines esse. Quod hæ aurum, argentumve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formæ mulieris amore capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hiante ore intuentur? auroque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suæque patriæ, uxori adhærescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari, nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proscilicetur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert, plusq; diligit hominem suam conjugem, quam parentes; usq; adeo, ut propter foeminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingenii regis potentia est? Nonne omnes cum nationes vel tangeri forisidant? Atq; si videbam cum hominis præclarissimi Bartraci filiâ Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de ejus capite diadema auferret, suoque imponeret, tum regis malam sinistram manu feriret, rege interire

eam ore hiente aspiciente, & arridenti arridente, & succensenti blandiente, quò eam sibi reconciliaret. Annon multum valent mulieres, o viri, quæ hæc faciant? Multum sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cælum, & sol cursu velox, qui uno die cælum circumvectus, eodè recurat unde profectus est, magnus sanè est; sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cælum ipsum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiscunt: neque quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosi mortales omnes, & ejusdem vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit vigetque: neque ea est quæ cujusquam ratione de recto defleat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majestate seculorum omnium, laudetur Deus veritatis. O. Maxima veritas est, maximamque vini habet. D. Vicisti: pete quidvis, etiam præter ea quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es; & à me proximus sedebis, meusque familiaris vocabere. Z. Memento voti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum cum regnum assecutus es, omniæque vasa Hierosolymis exportata, eò remissurum, quæ seposuit Cyrus, cum de Babylone excindenda votum fecit, eaque se isto missurum promisit. Et tu recepisti te instauraturum sanum quod igni cremarunt Idumæi, tum cum à Chaldæis pervastata Judæa est. Et nunc hoc est quod à te postulo, rex domine, atque flagito: hæc est magnificentia, quam à te exspecto. Oro igitur ut votum præstes, quod cæli regi, tuo ipsius ore, nuncupasti. D. Laudo te, & benedico: faciam.

Sent. *Honestæ est de virtute contentio. Utinam inter sese sic certarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona veraque dicta sic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud seculum argenteum; nostrum est ferreum.*

*Certè rara sunt hodiè in aulis hujusmodi certamina. Omnia vinci
veritas.*

DIALOGORUM SACRORUM
LIBER QUARTUS.

MARIA. Luca 1.
ARGVMENTVM.

Gabriel Genius Mariae nuntiat, edituram filium Dei; quarentique modum demonstrat id fore à Spiritu sancto. Illa credens assensit.

Gabriel, Maria.

SAlve, ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum
felicitissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam
accepta es Deo. En ego tibi renuntio, te isto utero concep-
tum parituram natum, quem JESUM nomine vocabis. I-
erit maximus, & filius summi parentis censebitur, cumque
donabit rerum omnium praeptens Deus solio Davidis, auto-
ris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in aeternum
nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, cum
ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus sanctus sese in-
te insinuabit, teque Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque
sanctissimus ille foetus, ut erit, ita etiam dicetur Dei fili-
us. Elisabetha quoque (quod magis credas) tua cognata, jam
senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert u-
terum; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeo nulla
res est quam Deus non possit. *M.* Ecce me Domini servam.
Eveniat mihi prout tu dixisti.

Sent. Deo nihil est arduum. Promittenti Deo credendum est
etiamsi quid natura contrarium promittat. Neque enim natura
obnoxius est auctor ipse natura.

BAPTISTA. Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTUM.

Ioannes Baptista populum docet vite correctionem, & de
Christo vaticinatur.

10 annes

Ioannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit fugam po-
nam fugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus; &
nè ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod
patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse
ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis
arborum radici admota est, omnisque arbor fructum bonum
non edens, excindenda est, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid
ergo faciemus? *I.* Qui habet duas vestes, impertiat non ha-
benti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pu.* Nobis autem,
Magister, quid faciendum est? *J.* Nihil amplius, quam
quantum vobis decernum est, exigit. *M.* Quid etiam no-
bis? *J.* Nè quem pulsate, aut per sycophantiam circumve-
nite, & stipendiis vestris esse contenti. Sed audite univer-
si, Ego quidem abluo vos aqua ad vitæ emendationem.
Sed me præstantior me subsequitor: & ita præstantior, ut
ego non sim dignus qui ejus calceorum solvam corrigiam.
Is vos abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vannum ma-
nu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque
in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus
inextincto.

Senr. Bona arbor bonos fructus edit: Abstinentum ab injusti-
tia, si penas vitare velis.

NATHANAEL. Joan. I.

ARGUMENTUM.

*Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum
credit.*

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moyses in nostra disciplina, & ve-
stes, cum reperimus: Jesum dico, filium Josephi,
à Nazareth. *N.* A Nazareth potest aliquid bonum
existere? *P.* Provisè mecum. *J.* Video huc venire verè
Israelitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. *N.*
Unde me nosti? *J.* Priusquam te Philippus appellaret, cum
esses sub ficu, videbam te. *N.* Magister, Tu es filius Dei, Tu
es rex Israelitarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu
esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi,
posthas

posthac videbitis cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. Unde minime speres, inde existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jesus disserit cum Nicodemò de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. I. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, dei regnum adipisci non potest. N. Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci. J. Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus, propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur, (cujusmodi est mulier) id terrestre & mortale est; quandoquidem quæque res sui similem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ quadam & Spiritui conveniente naturâ præditus erit; quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque verò mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò feratur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspicere non possit. N. Quomodo possunt ista fieri? I. Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignora, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari; & tamen testimonium nostrum vos non accipitis

accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis : quomodo cælestia, si dixerò, credetis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, ideoque non credis ; quomodo intelliges rem ipsam, cujus declarandæ causæ similitudine usus sum, quæ res cælestis divinæque est, neque sub sensu cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est : neque enim potestis in cælum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cælum nemo ascendit præter eum hominem qui de cælo descendit, qui quidem est in cælo. Is autem ego sum : à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moles serpentem illum æneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morfu sanarentur : ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendent, mihiq; fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superius à me proposita, sine qua negavi quenkumque posse regnum cæleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantoque meliores fiunt, ut planè renati dici possint, & cælesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum prosecutus est amore Deus, ut unigenitum Filium suum tradiderit : cui quicunque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur : qui verò non habet, is jam damnatus est, quod unigeniti Dei Filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quod, cum venerit in orbem lux, tenebras magis quam lucem ament; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

Sent. Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cælum ascendere, aut in cælo esse, non possunt : ita injustitia, quæ res terre-
stris

stris & gravis est, in regnum Dei venire aut ibi esse nequit, solo Christo salus est.

SAMARITANA. Joan. 4.

ARGUMENTUM.

Iesus apud fontem cum muliere Samaritana de vera potione, veroque Dei cultu colloquitur. Cùmque supervenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Iesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritanâ petis potum? Neque enim habemus ullum Judæi cum Samaritanis commercium. *J.* Si intelligeres mûras Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo; tibi; ipse daret aquam perennem. *S.* Domine, neq; situlam habes, & puteus est profundus; unde ergò habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo qui tradidit nobis hunc puteum; quâ aquatione usus est ipse, & filii ejus; atq; pecora? *J.* Hæc aqua sitim ad tempus tantum explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons scaturiens in omnem perennitatem. *S.* Domine imperti me istâ aquâ, nè amplius sitiam, nève huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatû virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Rectè ais, te non habere virum. Quinq; enim viros habuisti: nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. *S.* Video te esse vatem; itaq; non committam ut tibi frustrâ incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censeres? *J.* Mulier, crede mihi, veniet tempus, cùm neq; in monte hoc, neq; Hierosolymis colatis patrem. Vos, quid colatis, nescitis: nos quid colamus, scimus: quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cùm veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus se Pater coli postulat. Animus est Deus: & qui eum colunt, animo & verè debêt colere. *S.* Scio venturum esse Messiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego sum ille, qui tecum loquor. *D.* Video magistrum

magistrum ad puteum sedentem, & colloquentem eum quadam muliere. *Al.* Mirum est, solum cum solâ. Sed scit ipse cur id faciat. *S.* O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuntio afficiam? *D.* Comparavimus cibum, magister; vescere. *I.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. *D.* Nunquis, absentibus nobis, attulit ei quod edat? *J.* Mihi pastus est, id facere quod vult is qui me misit, ejusque opus absolvere. Vos quidem dicitis abhinc quatuor menses futurum messem: at ego sic, Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad messem flaveant. Et messor premium aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum; ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illud comprobatur, quod ait, *Alium serere, alium metere.* Ego vos misi ad metendum, in quo vos colendo non laboratis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invalistis.

Sent. *Christus venit ad docendum servandumque fontes. Christus eternum vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo & verè adorandus est, nullo locorum discrimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homini Christiano.*

CENTURIO. *Mat. 8.*

ARGUMENTVM.

Jesus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captivum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus, graviterque cruciatur. *J.* Ego ibo eum curatum. *C.* At ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tantum jube verbo; & sanabitur. Nam ego quoque qui sub alterius sum potestate, tamen obtinco auctoritatem in eos, quibus præsum milites, ac si quem jubeo ire, it; si venire, venit; si servum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, nè in Israelitis quidem tantam fiduciam invèni. Et sine dubio multi ab oriente atque occidentem profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaac, & Jacobo, in regno cœlesti: cum interea ii ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil aliud

aliud quàm fletbunt & frendebunt. Tu abi, & ut confidisti, sic obtineto.

Sent. *Christus tam facile morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.*

PISCATORES. *Luca 5.*

ARGUMENTVM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

SVbduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad pradam. P. Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen, postquam ita jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete: ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas atripsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est, infundamus in altum. O rem inauditam! penè submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. I. Nè metue; deinceps jam hominem piscaberis.

Sent. *Absque Christo piscari, hoc est homines docere, operam luere est. Christo auspice, felix est piscatura.*

SIMON. *Luc. 7.*

ARGUMENTVM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrectari, causam reddit.

Simon, Jesus.

IAmdudum specto mulierem istam, quæ meum hunc holipitem tam moliter curat. Qui si vates esset, intelligere utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrectat; nam prostituta pudicitia est. I. Simon, paucis te volo. S. Dicis licet Magister. I. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: cum non essent solvendo, utriq; condonavit. Dic, uter eorum plus amare debeat. S. Opinor cui plus condonavit. Rectè judicas. Vides hanc mulierem? Cum introivissen domum tuam, nè aquam quidem ad lavandos pedes meos

meos dedisti: ea & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit. Qua de causa sic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multum amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia servavit, abi cum bonâ pace.

Sent. A finisris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor conciliatur.

FAIRUS. Marc. 5. Luc. 8.

ARGUMENTVM.

Jesus, à Fairo exoratus, ejus filiam it sanatum; & inter eundem mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde ubi Fairi domum venit, ejus filiam, qua interea decesserat, revocat in vitam.

Fairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuntius.

Est mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annum agens, quæ nunc domi desperato morbo laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, eisque manus imponas, ut reviviscat & revalescat. *le. Faciam verò: camus. M. Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impetiet, quò minus ad eum accedam. le. Quisnam tetigit mea vestimenta? P. Tu vides quanta te hominum multitudo, circumstet & comprimat, & rogas quis te tetigerit? le. Certè tetigit me aliquis: nam sensi vim quandam exire à me. M. Perii misera: non latui eum. Obsecro te, ignosce mihi: ego sum illa. le. Narra mihi rem omnem, ut scire habet. M. Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem insumplissem, neq; quicquam profecissem, sed indies deterius haberem: jamque ab omnibus medicis eram desperata. Cum autem tuorum factorum admirabilitatem famâ atque auditione accepissem, accessi ipsa, sic mecum cogitans; O me felicem,*

I vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per
 mediam turbam accessi propius, nec me spes refellit: nam
 simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse
 & omnem sanguinis fluxionem constitisse. *Ie.* Bono animo
 es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo
 malo sana. *N.* Tua filia mortua est, Jaire; quid jam mo-
 lestus es magistro? *Ie.* Nè metue, Jaire; tantum confide
 evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introcamus
 Eho! Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus
 Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foras omnes
 Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manete
 intras. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam
 puellæ manum. Puella, surge. *Ia.* Bone Deus, quàm miri-
 ficus es! O mea filiola, videbne ego te renatam? *Ie.* Videte
 diligenter nè quis hoc reseiscat; & puellæ cibum præbere.

Sent. Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa
 hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facilis-
 sima.

PHILIPPUS. Mat. 14. Mat. 6. Luc. 9. Ioan. 6.

ARGUMENTUM.

*Iesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum
 millia satiat.*

Discipuli; Iesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo intam va-
 sta solitudine, & jam dies multum inclinavit: Itaque
 censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos diver-
 tant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non
 habent. *I.* Nihil opus est ut abeant. Præbere vos eis cibum. *D.*
 At non satis nobis suppetit, unde tantum hominū numerum
 pascamus, (sunt enim, quantum licet conjicere, plus min-
 quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omitteremus,
 nisi fortè eamus emptum panes. *J.* Unde autem ememus ac-
 tam multos Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducentis
 denariis vix tantumtemi possit, ut inde ad singulos mini-
 mum quantum perveniat. *I.* Quot habetis? Videte. *A.* A
 est hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duo
 pisces

pilces; præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam
 multos! *I.* Afferte huc modo. Juberet omnes in viridi grami-
 ne discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Ce-
 do mihi istos panes. Nunc, Pater cœlestis, qui pro tua be-
 nignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior;
 neque in paucis copiosior es, qui nullâ lege rerum tenêris, à
 quo omnium natura pendet; effice, rogo, his tantulis vi-
 bariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admi-
 rabili ter satura, tuam inexhaustam liberalitatem recog-
 noscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: sa-
 tis superque erit, unde ad satietatem comedant.

*Sent. Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus,
 quam egent homines.*

PANIS. Joan. 6.

ARGUMENTVM.

*Jesus de vivifico pane, hoc est, de Seipso, disserit apud Judeos.
 Judai, Iesus, Discipuli, Petrus.*

M Agister, quando huc venisti? *Ie.* Vos profectò me qua-
 ritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati
 estis. Procurate cibum non interiturum, sed in omnem per-
 ennitatem permanfurum; quem quidem ego vobis dabo.
 Nam me Pater comprobavit Deus. *Iu.* Quid agemus, ut
 divina opera faciamus? *Ie.* Hoc est divinum opus, ut fidem
 habeatis ei quem misit Deus. *Iu.* Quod ergò tui specimen das,
 ut, eo viso, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim
 Moyses? Quo duce majores nostri Mannâ vixerunt in soli-
 tudine, quemadmodum literis proditum est, *Panem de cœlo
 dedit eis comedendum.* *Ie.* Non Moyses (mihi credite)
 Dillum vobis de cœlo panem dedit: sed meus Pater ve-
 rum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis est, qui
 de cœlo descendit, & vitam dat hominum generi. *Iu.* Domi-
 ne, da nobis perpetuò panem istum. *Ie.* Ego sum panis vitalis.
 Qui venit ad me, non esuriet; & qui mihi fidem habet,
 non sitiet unquam. Sed hoc vobis dico, Et vidistis me, ne-
 minisue fidem habetis. Quicquid mihi dat Pater ad me venit:
 & venientes ad me non ejicio foras. Descendi enim de
 cœlo, non ut morer, sed ut ejus qui me misit volun-
 tati

tati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed id ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium aspicit, eique credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. *Iu.* Nonne hic est Jesus Iosephi filius, cujus nos patrem matremque noyimus? Quo pacto igitur ait se de cælo descendisse? *Ie.* Nè mustitate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi patre, qui me misit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in vaticis, *Omnes fore divinitus doctos.* Quisquis ergo ex patre audivit & didicit, is ad me venit non quia Patrem quicquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Mannâ usi sunt majores vestri in desertis, & tamen mortui sunt. Hic est panis qui de cælo descendit, ejusmodi, ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis vivus qui de cælo descendit: quo pane qui vescetur, vivet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea est, quam pro humani generis vita dabo. *Iu.* Quomodo potest hic nobis carnem suam dare comedendam? *Ie.* Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habebitis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui me carne vescitur, meumque sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita & ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cælo descendit: cujus longè alius est, quàm mannæ; quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. *D.* Duræ vox: quis eam audire possit? *Ie.* Ergo hoc vobis absurdum videtur? Quid si me videatis eò ascendentem, ubi eram antea? Nunc multò vobis absurdius videbitur, ut qui in cælum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ità accipienda, ut dicam ipsam carnem meam

meam comedere. Nam caro quidem nihil juvat; sed est divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam verò multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num etiam vultis discedere? P. Domine, quem adæamus? Tu verba vitæ æternæ habes; & nos credimus & novimus; te esse Christum Dei viventis Filium. Je. Equidem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus est.

Sent. *Anima cibus magis est procurandus quam corporis. Ut pane corpus; sic veritate (qui Christus est) anima pascitur.*

PRÆPOSTERI. Matth. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseis & Scribis de discipulorum suorum illotis manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet, demonstratque peccatum non extrâ, sed intus esse in animo.

Pharisei & Scribæ, Jesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? J. Cur & vos contra præceptum Dei facitis instituto vestro? Deus enim (ut ait Moses) parentem utrumque coli præcepit: & si quis patri matrique maledixerit, eum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Itâ estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant: quamvis parentibus non, ut debet, subveniant; quo vestro instituto Dei præceptum reseidistis. Multa sunt ejusdè generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta ômittitis: lotiones urceorû, & poculorû &c. ætera ejusmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi itâ dicit; *Hic populus ad me ore accedit*

de me labiis colit: sed animo procul à me absunt. Verum frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. D. Ecquid scis, Phariseos istos tuo dicto esse offensos? I. Omnis stirps à Patre meo cælesti non plantata, extirpatibitur. Sinite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. P. Ediscere nobis sententiam istam. I. Adeone etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare: Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitia, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecus manantia, polluant hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quò quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tanto minoris quisque facit speciem, quanto plus habet veri.

CHANANÆA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananaea exoratus, ejus filiam liberat à Furia. Chananaea, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ò tu Davidide: filiam habeo, quæ Furis miserè agitur. Heu me infelicem! ne respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei; respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. *D. Absolve eam, quæsumus: clamore nos obrundit. I. Non sum missus nisi ad oves perditas domûs Israelis. C. Domine, subveni mihi. I. Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. C. Etiam sapè: & tamen catelli quoque comedunt de*

de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. *I.* O mulier, magna est tua fides. Obtinero sanè quod vis; & propter istum distum abi leta; nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maxime videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM, Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Iesus Discipulorum dissidentiam & tarditatem arguit. Qui quod ipsa de fermento spiritali dixerat, intelligebant de carnali.

Iesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, cum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit, quia panes non accepimus. *I.* Quid vobiscum cogitatis, dissidentes, panes à vobis esse omisos? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neq; vobis veniat in mentem illorum quinque panem, quæ in quinque hominum millia dispertivi? Quot enim corbes frustis refertas abstulistis? *D.* Duodecim. *I.* Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? *D.* Septem. *I.* Quæ sit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Phariseorum, & Sadduceorum.

Sent. *Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem è carne ad spiritum traducere est difficile. Dissidentia ex homine, quamvis pio, agere pellitur.*

CLAVIGER. Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Iesus Discipulos seiscitatus quænam esset hominem de se fama, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cæli promittit; deinde ejus carnalem in cruce deprecandâ animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Iesus, Discipuli; Petrus.

Quem me dicant homines esse? *D.* Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteri-

teribus vatis, qui in vitam redierit. I. Vos autem quem me esse dicitis? P. Christum, Dei viventis filium. J. Beatus es Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es, sed à Patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico; Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, quam nè universæ quidem orci vires superabunt; tibi quoque dabo claves regni cœlestis; ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis; & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum etiam atque etiam cavete, nè cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnesque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpeffunt, interfici, tertioque post die resurgere. P. Respice te, Domine: nunquam istud tibi acciderit. I. Abi è meo conspectu, Satana: impedimento mihi es, quòd divina non sapis, sed humana. Quòd si quis me vult sequi, renuntiet sibi ipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meam causam & evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quatenus etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quicquam, quòd cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque dictorum, in hoc adulterino sceleratòque hominum genere pœnituerit; ejus me vicissim pœnitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam una cum sanctis & divinis genis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quin etiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Senr. Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequens Christus est, isque omnibus præferendus.

LUNATICUS. Mat. 17. Mar. 9.

ARGUMENTVM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non poterant sanat, ab ejus patre exoratus.

Pate

Pater lunatici, Iesus, Daemon, Quidam, Alius.

M Agister, oro te ut me, meumque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitur nescio quo turiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, tum verò ad motis dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent; sed non potuerunt. J. O diffidens hominum genus & prævum! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam? Huc mihi adducatur. P. Ecce eum tibi Hei mihi! videsis ut repente, te viso, concidit: vide ut spumans volutatur! J. Quampridem hoc ei evenire cœpit? P. Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostrî misertus. J. Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. P. Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J. Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut isthinc emigres, remigraturus nunquam. D. Brund. Q. Vt convulsus est! Vt mortuo similis! A. Imò ego puto plane mortuum, ita nihil omnino movetur. J. Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. Hominis imbecilitas diffidentia argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirma fidei opitulatur.

LAPIDANTES. Ioan. 8.

ARGUMENTUM.

Iesus de seipso cum Judæis disserit, eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit; veram libertatem docet, & lapidationem ab eis effugit.

Iesus, Pharisei, Iudei.

E Go sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingreditur in tenebris, sed utetur luce vitæ. P. Tu te deipso testaris, testimonium tuum non est verum. J. Etsi ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam

scio unde venerim, & quod abeam; id quod vos nescitis. Vos more hominum iudicatis; ego non iudico quenquam. Et tamen pro maxime iudicem; iudicium meum verum est, utpote qui non sum solus, sed una etiam adsum, qui me misit Pater. In vestra quoque lege scriptum est, duorum hominum testimonium verum esse. Ego de meipso testimonium dico: dicit etiam is à quo sum missus, Pater. P. Vbi nā est tuus Pater? Ie. Vos neque me novistis, neque Patrem meum. Si me nōsetis, meum quoque Patrem nōsetis. Ego abiturus sum, & vos me requiritis, atque in peccato vestro moriemini. Quod ego abibo, vos non potestis venire. Iu. Num ipse se interficiet, ut dicat, quod ipse abiturus est, vos venire non posse? Ie. Vos hinc infernē estis; ego supernē: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideoque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros: id quod si credideritis me cum esse. P. Nam quis tu es? Ie. Jamdudum id vobis sum eloquutus. Equidem multa de vobis habeo verē dicere. Sed ut ille qui me misit verax est, ita ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, hominibus remitto. Veniat enim vero cū me extuleritis, tū demum intelligetis, me cum esse qui mea sponte faciam nihil; contrāque, sicut me docuit Pater, ita loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cuius ego arbitrium omnia semper facio. Quod si vos, qui mihi creditis, (video enim esse non parū multos) in meis dictis manebitis; vere discipuli mei eritis; veritatemque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. Iu. Nos Abrahami progenies sumus, neque aliquam unquam servitutē. & tu audes dicere nos factum iri liberos? Ie. Credite mihi, Quicumque facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergo si vos Filius libertate donabit, re ipsa liberi eritis. Neque verō me præteritis, vbi esse progeniem Abrahami; Iu. enim cupitis me necare, postquam mei in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi, à Patre meo loquor: itidem vos, quod didicistis à patre vestro, facitis. Iu. Noster quidem pater Abrahamus est. Ie. Si Abrahami filii essetis, Abrahā-

mo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum effatus, id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. *Iu.* Atqui è stupro nati non sumus. Unum Patrem habemus Deum. *I.* Si à Deo Patre esletis, amaretis me, quippe cum à Deo profectus venerim. Neque enim meâ sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex Patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perstitit, nempe veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo loquitur, utpote mendax mendacique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrum coarguerit peccati? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. *Iu.* Annon rectè dicimus, te esse & Samaritanum & furiosum? *Ie.* Ego furiosus non sum, sed Patrem meum decoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego me laudi studeo, est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi. Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. *Iu.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates: Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates? Quem tu te facis? *Ie.* Si ego meipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me laudat: quem vos, cum dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi: id quod si negarem, vestri essem similis, id est, mendax: sed novi eum, ejusque dictis pareo, Abrahamus illè parens vester gestivit videre diem meum, & vidisse gravissus est. *Iu.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidisti? *Ie.* Imò, Antequàm Abrahamus esset, ego eram. *Iu.* Proh scelus! hæc inc nos tam indigna ferre? Quin eum cooperimus lapidibus? Agitè, fiat lapidatio. Sed quid hæc est? Nusquam comparere evanuit.

Sent. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine. Impii

pri sunt ex diabolo nati. Servire iustitiæ, ea demum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulatorem si homicidii argueris, occidet te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantum sciret mundus, ut ex suis eos fructibus cognosceret?

CÆCUS NATUS. Ioan. 9.

ARGUMENTVM.

Iesus cecum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, reseiverunt, de Iesu malè dicunt; & sanatum, quia de Iesu bene dicebat, rejiciunt. At Iesus ei sese aperit, & Phariseos cecitatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

*Discipuli, Iesus, Cecus natus, Vicini, Pharisei, Iudæi,
Parentes caci, Nuntii.*

Magister, utrùm propter suum hic, an propter parentum peccatùm cæcus natus est? I. Propter neutrum: tantum ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cum agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum hominum. Sed ago jam, huic homini lucem conferam. Confectum est. Abi lorum in piscina Siloa. C. Faciam & quidem libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quo ita delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam me suspicari quidem potui quale esset neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid alium quidve atrum dicant. Ità mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam invideret. Sed jam videor mihi ad piscinam pervenisse, lavabo me, ut sum iustus. O Deus immortalis! quid hoc rei est? Hocce est videre? Ho, ho! vix sum mei compos præ gaudio. Video ego celum, terram, homines. Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quàm ego sum! O populares, aspice, aspice eum qui ex utero matris cæcus exceptus, nunc liquido videtur. V. Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? Alii

Fieri

Fieri non potest. Alius est, ejus simillimus. C. Imò ego verò ille ipse sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? C. Quidam homo, quem Jesum huncupant, pulverem sputo suo temperatum meis oculis illevit; deinde jussit ut irem lotum in Siloa: quo facto, sensum videndi sum assecutus. V. Ubi est illè? C. Me later. V. Deducamus eum ad Pharilæos. C. Quò liber. V. Adducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cum à nativitate cæcus esset, videndi munus à Jesu esse assecutum. Ph. Quo modo istud, amabò? C. Cæno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis video. Ph. Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat. Al. Qui possit improbus homo tam stupenda? Ph. Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit? C. Egone? Vatem esse. Ju. Credibile non est, eum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. Al. Sanè placent. Heus vos, accercite eos. N. Fiet. Ju. Placet hanc rem altius sciscitari. N. Adsunt. Ju. Hiccinè est filius vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum? Qui sit ut nunc cernat? Pa. Hunc filium esse nostrum & cæcum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus; quisve ei oculos aperuerit, nos fugit; ipse jam grandis est, ipsum interrogate de se, ut eloquatur. Ph. Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominem illum esse sceleratum. C. Sceleratus sit, necne, nescio: unum illud scio, me, cum cæcus fu-
erim, nunc oculis uti. Ph. Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? C. Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri? Ph. Abi in malam rem. Tu es ejus discipu-
lus; nos Moses sumus discipuli. Satis scimus cum Mose lo-
sum eum esse Deum; at hic unde sit nescimus. C. Ergò in eo est admirabilitas, quòd vos nescitis unde sit, cum mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit deus. Nunquam post hominum memoriam fando auditum est, quen-
dam quàm illustravisse oculos cæci nati. Quòd nisi esset is profectus à Deo nil posset. Ph. Tu scelerum plenus es: & nos doces? Al. Fieri

Abi foras in malam crucem. *Ie.* Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, exactum esse à Judæis. Et ecce eum! Heu tu, habesne fidem Dei filio? *C.* Quis autem est is, ut ei fidem habeam? *Ie.* Vides eum? is ipse est, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Ie.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut, qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cæci? *Ie.* Si cæci essetis, non essetis in vicio: Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in casam, sed aliâ transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, eductisque præit viam; hunc oves consequuntur, ut ejus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verùm ut intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones; nec eos audierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pacem nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quam ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitam fruatur, & melius habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, ejus suæ non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi; vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me Pater, ita ego novi Patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me Pater amat, quia animam pono eam resumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meam sponte eam pono; habeo enim potestatem eam ponendi, rursusque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit me-

ua Pater. Ju. Furiosus est, & insanit. Quid cum auditis? Al. Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum oculos lucis usu donare?

Sent. Quos sanaturus est Christus, prius sedat, hoc est sedas esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pertinacius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiamsi reliqui omnes veritati crederent, simulatores non esse credituros. Quos mundus rejicit, Christus accipit, eisque sese aperit: qui divina sapiunt, mundo furere videntur. Aperit hic tandem oculos: O cace munde, noli continuo furoris arguere, si quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, O bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognosce iterum & iterum, tertioque cognosce, antequam judices. Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

RENOVALLA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus Judæis Christum Deique Filium se esse fatetur: ob eamque causam illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jesus.

Quamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Christus, dic nobis apertè. Ie. Id dixi vobis, nec creditis; ita quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis, Oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco, ipsæ me sequuntur; ego eis vitam largior æternam: non possunt unquam perire; neq; mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. Iu. O audaciam! videtis quàm nefaria vox! Agitè, obruamus hominem lapidibus. Ie. Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi: quod tandem est eorum, propter quod me lapidatis? Iu. Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tuâ in Deum dicta: simul quod, homo cum sis, Deum te facis. Ie. Eho! annon ita scriptum extat in veteris literis; ego vos deos appellavi? Si dii appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum recitari non potest; me, quem pater consecravit, & in hunc terrarum

terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei Filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi nè credite: si etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. *In.* Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ? Vbi est? Nusquam est. Vbi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia sunt religionis nomine prætexunt simulatores. Vera diſſa habet mundus pro impiis.*

THOMAS. Joan. II.

ARGUMENTVM.

Iesus discipulos suos se comitari jubet. Euntem ad Lazarum vitam revocandum.

Iesus, Discipuli, Thomas.

Abeamus iterum in Judæam. D. Magister, modò te volebant lapidare Judæi: & eodẽm redis? J. Diei horæ sunt duodecim. Qui interdiu iter facit, non offendit: utitur enim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormivit: eum ego eo expergefatum. D. At si obdormivit salvus est? J. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestrâ causâ gaudeo, ut rei fidem adjungatis: cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. *Christo mortuum excitare tam facile est, quàm hominem dormientem. Christo morsusomnus est.*

LAZARUS. Ioan. II.

ARGUMENTUM.

Iesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Iesus, Maria, Iudei.

Cur essem domi, allatus est mihi nuntius, advenire Jolum. Itaque extra vicum obviam procedo. Sed eum avenientem video: adibo, & salutabo. O Domine, si adfuisse hic, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. *Ie.* Revivescet frater tuus. *Marth.* Scio ego revivisciturum, cum reviviscant homines in illo novissimo die, *Ie.* Ego su-

resurrectio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui
sint reviviscunt, & vivi nunquam sint morituri. Credis hoc ?
Mar. Etiam Domine. Ego credo te esse Christum illum Dei
Filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam sororem
meam, quæ domi misera luctu tabescit. *Je.* Quàm multa
acerba & perperu aspera evenire in hominum vita ne-
cesse est ! Miseresce harum miserandarum muliercularum,
quæ charissimifratris morte concussæ mœrore conficiuntur,
& jam ad me, sicut ad certum asylum, confugient, opemq;
meam & præsens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc
accurrentes, cum magna hominum multitudine ! Ipsa autem
Maria ut plorat ! ut lamentatur ! ut suo luctu omnibus la-
crymas excutit ! Jam, credo, mihi ad pedes jacebit suppli-
cans. *Mar.* O Domine, si tu hic adfuisses, meus frater non
fuisset mortuus. *Je.* Vbi eum posuistis ? *Mar.* Veni visum. Ut
commorus est ! ut lacrymarum vim profundit ! Nimirum
eum valde amabat. *Al.* Non poterat is, qui exci oculos re-
clusit, efficere, ut hic non moreretur ? Sed videte ut rursus
conturbetur. *Mar.* Hic est monumentum. *Je.* Amovete saxum.
Mar. At jam tætet, domine : nam quadriduum est. *Je.* Dixi-
ne ego tibi, te, si potes fidere, visurum gloriosum & planè
divinum factum ? Tollite modò saxum. Pater, gratias tibi
ago, quòd me audivisti. Equidem sciebam ut me semper au-
dias : sed dicebam propter circumstantem hominum multi-
tudinem, ut credant me à te esse missum ; Lazare, veni for-
as. *Mar.* O rem seculis omnibus inauditam ! Videte, videte
hominem è sepulcro emergentem, vinctis pedibus & mani-
bus fasciis, vultuque sudario obvelato. O immensam Dei
potentiam ! *Je.* Solvite eum & dimittite liberum.

Sent. Christi vox etiam à mortuis auditur ; & nos vivi eam
non audimus.

REPVDIVM. Mat. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus cum Phariseis & discipulis de divortio colloquitur.

Pharisei, Jesus, Discipuli.

Licetne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? **P.** Moses permittit uxorem nuntium remittere, scripto divortii instrumento. **I.** An non legistis, ut, qui eos principio fecit, marem simul & feminam fecerit? utque ita pronuntiatum sit, Propterea vir, relicto utroque parente, hærebit suæ conjugi, fidesque ex duobus unum corpus. Itaque jam non sunt duo sed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit, hominè disjungat. **P.** Cur ergò præcepit Moses, ei dari divortii tabulam, eamque repudiari. **I.** Habuit videlicet rationem vestræ perviciacæ. Verùm olim non erat ita facilitatum. Quin hoc vobis confirmo, Quicumque repudiaverit uxorem suam nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causâ sunt & fornicatione. **D.** Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. **I.** At non omnes id præstare possunt sed ii dumtaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii ipsos castraverunt propter regnum cœleste. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sent. Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidine resistere nisi dono Dei nemo potest.

DIVES. Mat. 19, & 20. Mar. 10. Luc. 18.

ARGUMENTVM.

Iesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; quàm sit ea divitibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum differit.

Adolescens, Iesus, Discipuli.

Magister bone, quid boni faciendum mihi, ut vitam æternam adipiscar? **I.** Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. **A.** Quænam? **I.** Nè adulterato. Nè occidit. Nè furator. Falsum testimonium ne dicito. Nè quem intervertito. Parentum utrumque colito. Alteri ut teipsum diligito. **A.** Hæc omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat?

stat? I. Probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I
 venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes ero-
 gato, thesaurum habiturus in cœlo: deinde ad me sequen-
 dum crucem ferens venito. Eho! abit mœstus, est enim per-
 dives. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad
 regnum cœleste perveniunt! Obstupetis? O filii, quàm dif-
 ficile factu est, ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinũ
 ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajici
 per foramen acũs, quàm divitẽ in regnum divinum introire.
 D. Ecquis igitur poterit servari? I. Hoc humanis quidem vi-
 ribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia, quan-
 tumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri pos-
 sunt. D. Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia ut te se-
 queremur: quid ergò hinc assequemur? I. Vos quidem certẽ,
 qui me secuti estis, cùm in renovata vita in tribunali magni-
 ficus confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus,
 duodecim tribus Israelitarum judicantes. Et Omnino quis-
 quis domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut ma-
 trem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei
 nominis & evangelii, regnũque divini gratiã, is & in hoc æ-
 tate vitã fruetur sempiternã. Sed multi primi erunt ulti-
 mi, & ultimi primi. Nam in regno cœlesti idem usu venit,
 quod in quodam patre familiãs, qui primo mane exiit ad
 conducendos in vineam suam operarios: & cùm singulis de-
 nariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Ite-
 rumq; circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in
 foro manentes, quos etiam in vineam suam dimisit, seq; eis
 quod æquum esset daturum promisit. Item circa sextam &
 nonam horam egressus, fecit idem. Horã autem fere unde-
 cimã egressus, cùm alios desides invenisset; Quid hĩc, in-
 quit, statis totum diem otiosi? Nemo nos conduxit, inqui-
 rit illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, &, quod
 æquum, accipietis. Vespere mandat vineæ Dominus pro-
 priatori suo, ut operarios convocet, eisq; præmium persol-
 vat, initio facto ab ultimis ad primos. Hic qui venerant ho-
 rã undecimã, singulos acceperunt denarios. At primi,
 qui

qui sese plus accepturos rati essent, cum tantundem accepissent, murmurabant in patrem familiam, quod ultimos, quod unam horam opus fecissent, ipsis æquavisset, qui totius die onus pertulissent, & ardores. Tum ille uni ex eis, Amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum deputatus es? Aufer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti me arbitrio? Eone tu oculus malignum habes, quia ego sum benignus? Ità in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. Divitia magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renuntiare humanis viribus nequeunt, divinis queunt.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus nè tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei, & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret discruciorum enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris, te bonum in vita, Lazarum malis esse defunctum: Nunc vicissim tu in voluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut isthinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. *D.* Saltem illi oro te, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, nè quoque committant, ut in hanc tam tetri cruciatibus locum veniendum sit. *A.* Habent Moysen & cæteros vates, eos adiunto. *D.* Est illud quidem aliquid, pater Abrahamæ. Si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam consequentur. *A.* Si Moysen & vates non audiunt, nè ei quidem qui revixerit, obtemperaturi sunt.

Sent. Inclementes inclementer punientur. Qualem se quis alteri præbuerit, talem in se experietur Deum. Impiorum

sera pœnitentia. Beati qui plorant : nam consolatione afficientur. Væ gaudentibus : dolebunt enim. Nam rerum vicissitudo est. Qui sanctâ doctrinâ ad sanitatem non revocatur, desperandus est.

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Iesus Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem proponit,

Mater Jacobi & Joannis, Iesus, Iacobus & Joannes.

Magister, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. *Ie.* Quidnam id est ? *Ia.* Ut tibi, cum splendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter sinister, assideamus. *Ie.* Nescitis quid petatis ; potestisne idem mecum poculum ebibere, eadēque lotionē ablui ? *Ia.* Possumus. *Ie.* Meum quidem poculum bibetis, meāque lotionē lavabimini : Sed, ut mihi dextrā lævāque assideatur, non est meum dare, nisi iis, quibus id paratum est à Patre meo.

Sent. Ad regnum Dei non nisi per crucem venit ; & tamen non hominis meritum, sed Dei donum est.

VINITORES. Mat. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Iesus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus, de autore suæ potestatis interrogatus, ipsos vicissim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per Similitudines eis futurum prædicit, ut, propter se repudiatum, regno priventur.

Pontifices, & Scribæ, & Seniores, Iesus.

Dic nobis, ex cujus autoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum posses. *I.* Ego vicissim vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Latio Joannis unde erat ? à cœlōne, an ab hominibus ? *P.* Si à cœlo dicimus, diceret ; cur ergo non credidistis ? Sin ab hominibus, periculum est nè universus nos populus lapidet. Omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus scire nos. Agè, nescimus. *I.* Ego quoque non dicam vobis, quâ hæc autoritate faciam. Sed quid censetis ? Habebat quidam duos natos, quorum priorē aggressus est his verbis ; Nate, abi ad faciendum opus

hodie in vinea mea. Cui ille, Non libet, inquit: pòst tamen, mutatâ sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui, pollicitus iurum se, non ivit. Vter parvit voluntati patris? P. Prior. I. Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Johannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod càm videretis, nè fie quidem mutâstis animum, ut ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam pater familiâs, qui consēvit vineam, quâ càm sepius circumdedit, torculârq; in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoque postea multo tempore abfuit. Pòst, suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi malè acceptum plagis, inanem remiserunt. Iterum mittit alium: cum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissimè mulctatum, vacuum remiserunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios atque alios, qui omnes vel pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eumque charissimum, itâ secum cogitabat; Quid agam? Mittâme ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortasse ejus conspectum verebuntur: Itâque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se insistant; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cùm ergò redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? P. Malos malè perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eveniat. J. Nunquâmnè legistis dictû illud in monumentis literarum? Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum nobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum fructum edituræ. Ac quisquis inciderit in lapidem eum, confringetur: & in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atq; in rege quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cùmque illi nolissent

luisſent venire; alios item ſervos miſit, quibus negotium dedit, ut oſtenderent invitatis ipſum paraviſſe prandium, ju- vencos & altilia eſſe maſtata, omnia denique eſſe parata, ut venirent ad nuptias. At illi cum aſpernati diſceſſerunt, alius in ſuum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehen- ſos ejus ſervos è vita per ſummam ignominiam ſuſtulerunt. Quà re auditâ, iratus rex, eò ſuas copias miſit, & homicidas illos perdidit, eorûmque urbem incendit. Deinde ſuis ſer- vis mandavit, ut (quoniam paratz erant nuptiz, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis aſeſſent), per vias paſſim abirent; & ut, quemcunque inveniſſent, ad nup- tias vocarent. Illi in trivium proſecti, quoscuque inven- runt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ità ut complere- tur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingreſſus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali veſtitu indutum: &, Amice, inquit, quid huc intrâſti ſine veſtimento nupria- li? Cùmque ille obmutuiſſet, juſſit rex famulis, ut eum pe- dibus manibûſque conſtrictum, in teterrimas tenebras ab- riperent, ubi futurus eſſet ploratus ſtridorque dentium. Multi enim vocati ſunt, ſed pauci electi.

Sent. Publicani & meretrices ad Dei regnum ſunt aptiores quàm populorum magiſtri atque gubernatores. Qui divinis do- nis ornatus ingratum ſe prabet, is donis privatur. Optima quaque maximè improbantur à potentiffimis quibuſque.

DENARIUS. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jefus à Pharifæorum Herodiſq; diſcipulis de tributo Caſa- ri pendendo malitioſè interrogatus, prudenter reſpondet.

Diſcipuli Pharifæorum Herodiani, Jeſus.

Magiſter, ſcimus ut verax ſis; divinamque vivendi rati- onem verè & ſincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceâtne nobis cenſum pendere Cæſari, necne. *I.* Quid me tentatis, ſimulatores? Exhibete mihi nummum tributarium. *D.* En tibi denarium! *I.* Cuſus eſt imago hæc & inſcriptio? *D.* Cæſaris. *I.* Leaque reddite, quæ ſunt Cæſa- ris, Cæſari: & quæ Dei, Deo.

Sent. Astutis astutè respondendum. Captriosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.

SADDUCÆI. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20:

ARGUMENTVM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus, ejusnam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo, illos quâdam interrogatione de genere Christi compestat.

Sadducæi, Jesus, Scriba, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moles scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstitè uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ducta uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur scœmina. Cum ergo revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? *J.* Erratis ignorance literarum & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt, sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem nè mori quidem jam possunt, sântque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moles indicat in rubo (si fortè unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Iacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cum ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam expositè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi Israelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclare sanè,

sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, operâ, cogitatione amare, necnon alios ut seipsum diligere, omnibus præstat piamentis & sacrificiis. I. Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisei, Quid censeatis de Christo? Quo prognatum fore? P. Davide. I. Quî fit ergo, ut eum David numine afflatus Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, quî fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. *Sublatâ morte, sublata erunt & matrimonia, ut pote ad generis humani propagationem instituta: qua propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.*

PETRUS. Luc. 22. Ioan. 13, & 14.

ARGUMENTVM.

Iesus moriturus discipulos suos modestiam amorémque docet, suâ desertionem, & Petri abnegationem prædicat; deque suo ad Patrem discessu, & Spiritûs sancti missione disserit.

Iesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas, Thaddæus.

INter gentes ut quisque plurimam opibus valet, ita maxime rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longè alia est ratio: quantoque quisq; major est, tantò submissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tantò magis ministrû se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum: quæretis me, & quemadmodum dixi Judæis, quò ego iturus sum, eos venire non posse: ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos in-

ter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. *P.* Qui minùs nunc possum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi, nondum eecinerit gallus, cum tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (nè tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, nè tu de constantie gradu dejicereris. Tu vicissim, aliquando recreatus, confirmato fratres tuos. *P.* Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porro, cum dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quâ re caruistis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc, qui habet crumenam, adhibeto, nec minùs peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (nè vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habentque meæ res finem. *D.* Domine, ecce hîc duo gladii. *Je.* Satis est. Ceterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patriæ meæ mansiones multæ sunt. Quòd si secùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quò, & quâ viâ proficiscar, scitis. *Th.* Nos verò nescimus quò eas, tantum abest ut viam tenere possimus. *J.* Ego sum Via, Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoque Patrem cognosceretis: & jam nunc cognoscitis, & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis Patrem: id satis erit nobis. *J.* Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nōsti? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem: quâ sit ut tu jubeas vobis Patrem ostendi? Non credis & me in Patre, & Patrem in me esse? Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in Patre, & Patrem in me esse: aut certè de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem

eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturum quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrem, ut aliū vobis Confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit: at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: invisam vos. Pòst paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos viveris. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundemq; ego quoque amabo, meque ei aperiam. *IX.* Quid causæ est, ut nobis te ipsum sis aperturus, promiscuæ hominum multitudini non item? *Ie.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, eumque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem audiris meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille Confirmator (Spiritum sanctum dico) quem mittit Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis, ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis, quia dixissem ire me ad Patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum evenerit, credatis: jam non multa loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat: tantum eo res tendit, ut intelligant homines me amare Patrem, & ita facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. Inter Christianos quò quisque major, eò submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus. Ut quisq; sibi maxime confidit, ita facillime labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.

PILATUS. *Matth. 27. Mar. 15.**Luc. 23. Ioan. 18.*

ARGUMENTVM.

Iesum accusant Iudæi. Pilatus interrogat. Iesus de suo regno & officio responder. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Iudæi, Iesus, Pontifices.

QUODNAM crimen assertis in hunc hominem, quem mihi vinctum tradidistis? *Iu.* Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. *Pi.* Abducite eum vos, & ex lege vestra iudicate. *Iu.* Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæleri tributa dare, seque Christum regem esse dicentem. *Pi.* Liber ex ipso sciscitari. Heus, tunc es rex Iudæorum? *Ie.* Tuane istud sponte dicis, an ex aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Iudæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? *Ie.* Regnum meum terrestre non est; quod si esset, mei satellites pugnassent, nè Iudæis addicerer. Verum regnum meum hic positum non est. *Pi.* Tu ergo rex es? *Ie.* Recte ais. Ego eo natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. *Pi.* Quid est veritas? Heus Pontifices, & plebs Iudæa! ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. *Pon.* Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignus. *Pi.* Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis. *Po.* Populum suâ doctrinâ à Galilæa ad hunc usque locum excitat. *Pi.* Estnè is Galilæus? *Po.* Est. *Pi.* Percommodè cadit, quodd est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum. Christi regnum mundanum non est.

BARABBAS. *Mat. 27. Mar. 15.**Luc. 23. Ioan. 19.*

ARGUMENTVM.

Pilatus Iudæorum importunitate fatigatus, Iesum damnat ad crucem: Barabbamque latronem dimittit.

Pi-

Pilatus, Pontifices, Iudæi, Iesus.

NVnc, Iudæi, abduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo / *Pe.* Crucifige, crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Iu.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, quia Filium Dei se fecit. *Pi.* Metuo quorsum evadant hæc. Vndenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tuæ vel crucifigendi vel relaxandi? *Ie.* Non haberes ullam in me potestatem, nisi id tibi datum esset supernè. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa est. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus est, video. *Iu.* Si eum amittis, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, adversatur Cæsari. *Pi.* Agè, jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! *Iu.* Tolle in crucem, tolle in crucem. *Pi.* Regem ego vestrum in crucem? *Iu.* Nullum habemus regem præter Cæsarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam. Hæc manum lotionem testatum volo, Iudæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. *Iu.* Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. *Pi.* Ergò Barabbam hunc latronem liberum habete; Iesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi, quàm Christo; latronem liberari, quàm insontem. Utinam non eadem fierent hodie!

SIMON. Ioan. 21.

ARGUMENTVM.

Iesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet. Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicat.

Iesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEus juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Ie.* Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possumus. *Io.* Dominus est. *P.* Ego igitur indusum succingam, & ad eum ad ripam natabo

natabo. D. At nos navigabimus, neq; procul a terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. *Je.* Afferte de piscibus quos modò cepistis. P. Attraham rete ad terram. O magnum numerum piscium! D. Quot sunt? P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. D. Mirum est, rete non esse ruptum. *Je.* Venite pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Ioannide, diligis me plùs quàm hi? P. Etiam, Domine, tute scis quàm te amem. *Je.* Pasce agnos meos. Simon Ioannide, diligis me? P. Etiam Domine, tute scis ut te amem. *Je.* Pasce oves meas. Simon Ioannide, diligis me? P. Domine, tu omnia scis, tu nòsti quàm te amem. *Je.* Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cùm esses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quò volebas: sed cùm senueris, alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. P. Hic autem quid? *Je.* Si eum volo manere, donec reveniam, quid ad te? Tu modò sequere me.

Sent. Jubente Christo qui piscatur, feliciter piscatur; id quod de hominibus secundum Spiritum accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves commendat. Discipuli eadem conditio est quæ magistri.

LINGUÆ. AË. 2.

ARGUMENTUM.

Cùm Christi discipulos novis linguis loquentes Iudei putarent ebrios esse; Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritûs sancti à Christo in vitâ excitato effusi. Hoc audito, illi penitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur.

Iudai, Petrus.

Nonne omnes hi qui loquuntur, Galilæi sunt? A. Sunt. I. Ecquid est, quod nostrum quisque, vernaculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitz, Mesopotamiz incolæ, & Iudææ, & Cappadociæ, Pontique, & Asiæ, & Phrygiæ, & Pamphyliz, & Egypti, & ejus Lybiæ partis quæ est secundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Iudæi, tum adventitii, Cretensésque & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem nostris cujusque linguæ

linguis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum est. E-
quidem sic obstupeſco, ut neſciam, vigilèmc, an ſomniem.
Quid hoc rei eſt? *Al.* Bacchi agitatio eſt. O Bacche, pater
eloquentiæ. *J.* Quid ais? *Al.* Vini pleni ſunt: mera temu-
lentia eſt. Vnde enim tam multas linguas, tam diverſas,
tam repentiè didiciſſent? *P.* Viri Judæi, & Hieroſolymæ in-
olæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoſcite.
Non ſunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini:
eſt enim hora dici tantum tertia) ſed viget illa vates Joelis
ædictio. Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne
ominum genus meo Spiritu perfundam, ita ut veſtri filii fi-
æque vaticinentur, & juvenes viſis, & ſenes inſomnis edo-
antur. Quinetiam ſervi & ancillæ, tunc meo Spiritu deli-
uri, vaticinabuntur. Sed id ſignis quibuſdam præſignificabo,
um ſuprà in cœlo, tum infrà in terra, videlicet ſanguine, &
ni, & fumido vapore. Ipſe ſol tenebris obducetur & luna
anguine, antequam Domini magnus ille & inſignis dies ve-
iat. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet.
audite verba hæc, viri Iſraelitæ: Jeſum Nazarenum (at quæ
rum!) qui vobis à Deo repræſentatus eſt portentis, miracu-
is, ſignis, quæ per eum Deus in medio veſtrum edebat, ut ſci-
is, hunc vos, definito Dei conſilio & providentiâ traditum,
ominum impiorum operâ comprehenſum, ad palum alliga-
um ſuſtuliftis: quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in-
tam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte tene-
tur. David enim dicit de eo, Propoſitum mihi Dominum ob-
ulos ſemper habeo: cœque mihi dextero, nullâ re com-
oveor. Nec verò ſolam mentis atque animi lætitiâ geſtio,
erum etiam ipſo corpore fidenter perſto, quod tu animam
eam apud inferos non deſeres, nec permittes ut is, qui
ſibi ſuâ pietate placet, interitu deleatur: ſed me viam vitæ
obis, mihi que cumulatiſſimam apud te voluptatem
æſtabis. Si licet apud vos, viri fratres, liberè de ſum-
patre Davide loqui, is & vitam finivit, & ſepultus eſt,
ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat,
cùm vates eſſet, & ſciret Deum ſibi juraviſſe, ſeſe
fortu lumborum ejus, quod ad humanam conditio-
nem

nem pertinet, suscitatum Christum, & in ejus folio collocaturum, præsciens Christi resurrectionis dixit, Ejus neque animam apud inferos relinquendam, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus nos omnes testes sumus. Is Dei dextrâ elatus, & promissum sancti Spiritûs à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David ascendit in cœlum, sed is ipse loquitur ad hunc modum; Dixit Dominus Domino meo. Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes instar subsellii calcandos tradidero. Hœc igitur pro certo habeat omnis Israelis posteritas, Dominum & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vos crucifixistis. *Iu.* O nos impios! quid agemus, viri fratres? *Pe.* Mutate pristinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Iesu Christi, ad remissionem peccatorum; & accipietis munus sancti Spiritûs; ad vos enim pertinet promissio, & ad omnes remotiores, quoscunque vocaverit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestræ, & eripite vos ex hoc perverso hominum genere. *Iu.* Bene & liberaliter dicis; & nobis omnino sic placet. Eluamur.

Sent. De spiritualibus carnaliter judicant carnales.

CLAUDUS. *Act. 3, & 4.*

ARGUMENTUM.

Claudum sanant Petrus & Ioannes. Deinde concursu facti populi, Petrus ad populum de Iesu (in cujus nomine fuerat sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt secta Doctorum, & Apostolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Ioannes, Populares, Sacerdotes & Antistites fani, & Sadducei.

REspicite hunc miserum claudum, viri oprimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedibus potuerit sustinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris Deo gratiâ, ut vobis Deus sese vicissim benignum præbeat. *Pe.* Aspice nos. Neque argentum mihi, neque aurum est, sed quod habeo hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi reboramur.

sunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce est, consecutum esse bona, quibus carueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto sum beneficio sanatus. Vah! quam iuvat ingredi & salire! *Pe.* Nonne hic est mendicus ille claudus, qui solebat pro foribus tēpli sedens mendicare? *Al.* Plane is est: nec possum satis mirari hunc tam expeditè nunc ingredi, qui antea loco se movere non posset. *Al.* Videor mihi somniare. Subsequamur eum: ingreditur in porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo! Quid hoc admiramini, viri Israelitæ? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Isaaci, & Jacobi, patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectum Pilati adductum repudiastis, cum ille absolvendū iudicasset. At vobis sancto Innocente repudiato, petiistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidistis, quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes sumus: ejusque nominis fiduciā, hic quem videtis & nōstis, corroboratus est, & illius confidentiā integerrimam valetudinem in vestro omniū conspectu consecutus. Et nunc, fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros principes: Sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modò perfecit. Quamebrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cum prænuntiatum vobis Iesum Christum mittet: quem oportet cœlo contineri usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moses enim maioribus nostris ita dixit; Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis Vati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tantò antè denuntiarunt. Vos estis ex vatibus orti & in eo fœdere comprehensi, quod percussit Deus cum maioribus nostris, cum diceret Abrahamo, per ejus semen felicitatem consecuturas omnes orbis

bis terrarum nationes. Ad vos primum Deus suscitatum patrum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem afferret, si modo vestrum unusquisque à suis vitiis descisceret. Sed Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum est? S. Quid, nisi ut, vobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam quod resurrectionem mortuorum per nescio quem Jesum futuram prædicant, faciliè animos imperitæ multitudinis suam sententiam pertrahunt. Ans. Itaque maturè occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hæc illi nocte garriant, cras nobiscum seriò disputaturi: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possint faciliè seducere; ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas, veniendum erit, qui eorum argurias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

Sent. Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti hujus mundi.

PRIMATES. Act. 4.
ARGUMENTVM.

Petrus & Joannes de sancto claudo apud primates causas dicunt, & illis interdicentibus nè deinceps Jesum doceant, obis o temperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiphas.

Q Vanam potestate, & cujus nomine hoc fecistis? P. Nos hodie de collato in hominem infirmum beneficium, interrogamur, principes populi, & Israelitarum senatores, quam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoque Israelitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus, est ad caput anguli; nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est sub cælo hominibus datum; per quod nobis liceat servari. Pr. Hoc supra omnia mira mirabile est, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & sciam, loqui. S. Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo veniens sanatus

pnatus adest. Jubeantur exire paulisper è concilio, ut hæc
de re inter nos consultemus. Exite paulisper. Quid faciemus
hominibus his? Nam, conspicuum ab eis miraculum editum
esse, omnibus Hierosolymæ incolis manifestum est, nec pos-
sumus negare. C. Ità est. Sed nè hæc res in vulgus dimanet
latius, minemur eis accerrimè, nè ampliùs hoc de nomine
cuiquam mortaliū verbum faciant. Nam, quā ratione in
eos animadvertamus, non video. Omnis populus hæc de re
Deum laudat: homo cui tam difficili in re tam præsens aux-
illium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, èstq;
omnibus notissimū. A. Bene mones. Inromittantur. C.
Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, nè omnino vocem
mittatis, nè doceatis nomine Jesu. P & Jo. Vtrum æquum
sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potiùs quam
Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidi-
mus & audivimus, non dicere. C. Vos, nisi malo coacti,
rectè facere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestræ contumaciæ
pœnas acerbissimas luetis.

Sent. Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis,
veritatemque predicari non patiuntur. Veritatem suam celavit
Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvulis. Deo ma-
gis obediendum est quàm hominibus.

GAMALIELI. AË. 5.

ARGUMENTVM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus libe-
rati, primates, eo cognito, illos evocant: & illi doctrina suæ cau-
sam dicunt. Tum Gamalielis suasu dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes,
Petrus, Gamaliel.

C Arcerem quidem invénimus clausum diligentissimè, &
custodes foris ante januam astantes: sed ubi aperu-
imus, neminem intus invenimus. An, Videor videre rerum
curam inverti. Nunquam hujusmodi monstra, nè fando
quidem, audita sunt. Quid? Egre sósne esse clauso carcere?
Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in
sciano, & ibi populum docent. An. Hæc sunt ejusmodi, ut
quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores:
adducam

adducam eos in concilium. *Po.* Sed sine vi; etenim concitantes in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa veniretur; nam magnum est plebis in eos studium. *S.* Nisi providemus, actum de nobis est; jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in eos sunt coniecti. Prospiciendum aliquâ ratione est.

An. Ecce homines! *Po.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui replevistis Hierosolymam doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? *Pe.* Parendum Deo magis est quàm hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit quem vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem suâ dextrâ extulit, ut per eum Israelitis ad saniozem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum rerum; necnon sacer ille Spiritus, quo Deus obediētes afflavit. *Po.* O audacissimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas sumimus? *G.* Jubete, si placeat, eos paulisper forâs discedere. Considerate, viri Israelitæ, de hominibus his, quid eis sitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadragintorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Judas Galilæus, tempore professionis, multumque ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant, profligati sunt. Nunc quoque vos summono, ut vobis ab his hominibus temperetis, eosque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malè consulit Gamaliel. *Po.* Ut mihi quidem videtur. Sed evocemus homines, eosque virgis cædamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

Sent. Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hominis mundi. Boni consilarii maxima est utilitas. Qui Dei operi repugnat, Deo repugnat.

STEPHANVS. AÆ. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritu,

ut ei resistere non valentes Judaeorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scriba.

Hic homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversum esse hunc locum; & traditos nobis à Mole ritus mutaturum. P. Suntne ista vera? St. Attendite fratres & patres. Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cum esset in Mesopotamia, antequàm Charræ degeret, ei que mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldaea profectus Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit, nè vestigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cum liberos non haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc modum; Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorumque servitutem & injurias per quadringentos annos perpeffuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exhibuntq; postea, & me hoc ipso in loco adorabunt: Eamq; rem, inito cum eo circumcisionis foedere, firmavit. Is genuit Isaacum, cumque octavo die circumcidit: Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres, invidia adducti, Iosephum in Egyptum ducendum venderunt. Sed adfuit ei Deus, cumque ex omnibus angustiis eripuit, & effecit ut Phrao Egypti rex ei suam sibi sapientiam commendato, totius Egypti, totiusque suae familiae principatum traderet: cum autem orta fame in omni Egypto & Chanaan, patres in nostri magna essent difficultate cibaria; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Egypto, eos illò semel atque iterum demisit; èstque Iosephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Iosephus patrem suum Iacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Iacobus in Egyptum: ubi cum vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulchreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea

propinquante promissi tempore; de quo Deus Abrahamo iuraverat, crescebat populus in Egypto multiplici numero: donec exiit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eò usque afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, nè conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moyses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses nutritus, cum tandem expositus esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moyses in omnibus Egyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumque jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem, consanguineos suos Israelitas visere: cumque vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejusque injuriam, cælo Egyptio, ultus est. Arbitratur autem consanguineos, suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare, quod illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contendentes, pacem inter eos conciliare studébat, consanguineos esse commemorans, Cur alios alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constitueret: num se vellet interficere, quo modo pridè interfecisset Egyptium. Ex eo dicto Moyses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine môtis Sinæ genius Domini, in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moyses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus: nam locus in quo tu stas sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Egypto; eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendendi. Itaque volo mittere in Egyptum. Hunc Moysen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constitueret: hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu Genii: qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculâque fecit & prodigia tum in Egypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moyses ille: qui

dixit

dixit Israelitis, Dominum Deum ipsorum, vatem eis exco-
rum consanguinitate suscitaturum, ipsi Mose similem, qui pa-
rerent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in deserto cum
Genio, qui cum eo locutus est in monte Sina, & cum ma-
joribus nostris, qui vitam recepit doctrinam, quam nobis
traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores nostris
sed eo rejecto, animis sese in Egyptum converterunt, & ab
Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos qui se antecede-
rent. Nam Mose illi, à quo essent ex Egypto educti, sese
nescire quid accidisset. Itaque vitulum tum fecerunt, & sa-
crificium statuae peregerunt, delectati operibus manuum su-
arum. Et Deus avertens, eos sivit prolabi ad cultum astrorum,
quemadmodum in vatum monumentis scriptum est: Nun-
quid mihi victimas, & sacrificia obtulistis quadraginta annis
in desertis, posteri Israelis: Annon adhibuistis tabernaculum
Molochi, & Sydis Dei vestri Romphanis? quæ vos simulacra
fecistis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Ba-
bylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores no-
stri in desertis, sicut præscripserat is qui Mose rationem eius
faciendi ostendit. Quid ab illis acceptum, eorum successo-
res una cum Josua introduxerunt, tum cum invaserunt in
fines eorum gentium, quas Deus eorum adventu extermina-
vit; donec ventum est ad tempora Davidis: qui usus Deo fa-
vente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomone
autem eadem ei ædificavit. Sed non in templis manus vestras
habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cælum
mihi sedes est, & terra pedibus est scabellum. Quam mihi
vos domum extructis, (inquit Dominus) aut quis mihi lo-
cus requietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Per-
tinaces, & animo & auribus incircumcisi, vos semper Spiritui
Sancto resististis, & vos & majores vestri. Nam quem illi
vatum non sunt insectati? Annon eos necuerunt, qui adven-
tū justī prænuntiaverūt? Cujus vos modò proditores fuistis,
& interfactores: qui gentium administratione acceptā legem
non servastis. Ps. Disrumpor præ iracundia. Huncine tam
arroganter? St. Ecce autem, video cælos apertos, & Fili-
um hominis Deo ad dextram astantem. Se. & Sc. O im-
pudentiam!

pudentiam ! Quid eum audiamus amplius ? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agitè, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est, initium facere lapidationis, sustinete partes vestras. T. Nos verò perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra depouemus. S. Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes co-operite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densius. St. Domine Jesu, accipe spiritum meum. Sc. Properemus; obruamus eum lapidibus, St. Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. *Veritatem impietatis loco habent reſtores hujus ſeculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant reſtores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. *Æt. 10.*

ARGUMENTUM.

Accerſitus à Cornelio centurione Petrus; eum de Jeſu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus ad venire eum, quem curavi accerſendum. Itaque ei ex eo obviàm. O ſalve multùm mi. P. Ah! quid agis? Surge, quid me ità accidis? Ego quoque homo ſum: nè tu me divinis hōnoribus afficias. Ingredi-
amur. Quinam ſunt iſti, quos hic conveniſſe video? C. Mei ſunt cognati & neceſſarii atque amici, quos huc juſſi convocari. P. Vos ſcitis, ut neſas ſit homini ludæo hærere, aut congregi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum cenſere hominem. Quamobrem accerſitus, nihil dubitavi venire. Nunc ſcire velim, quam ob cauſam me accerſiveritis. C. Qua: to abhinc die, ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ horâ nonâ precationes faciebam: Ecce autem vir quidam extitit in meo conſpectu veſte ſplendidâ, & Tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita eſt, tuâq; miſericordiâ & benignitas Deo in memoria inſedit. Mittere ergo Ioppen, accerſitum Simonem cognomine Petrum, (is diverſatur apud Simonem coriarium ad mare) qui ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo miſi ad te, & tu rectè feciſti, quòd veniſti. Nunc nos omnes in Dei conſpectu,

Atu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. P. Reipsâ comperio, nullum Deo personarum esse discrimen, contrâque apud omnes nationes, qui eum metuant, vitâmq; innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, quâ curavit erudiendos Israelitas, quos læto pacis nuntio affecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæam usque à Galilæa, post lationem quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei numine, & potentiâ prædico: qui ultrâ citrâque commensans, multa multis beneficia conferebat, omnesq; sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum in Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, cum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifestò ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionemque sumpsimus cum eo postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut vulgo prædicemus & testificemur cum viventium esse mortuorumque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur cum esse, per cujus nomen veniam peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causa est eur minis aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur sanè nomine Domini.

Sent. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicumque Deum metuant innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.

CIRCUMCISI AR. II.

ARGUMENTUM.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quod cum Cornelio extranea gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

NOs quidē factum tuū probare nullo pacto possumus ut liberè loquamur. P. Quodnam id est tandem? C. Quod homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum

cœpisti. P. Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo: vos eâ auditâ judicabitis. C. Placet: enarra. P. Cum in oppido Joppa orarem, vilus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteam magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, & aëreas volucres, simulq; vocem audivi dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere. Tum ego; Minimè, Domine: nihil enim usquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit, Quæ Deus purgavit, tu nē pollue. Idque ter factum est: & tum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuò præstò fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congredere, divino afflatu admonitus sum. Fuerunt una mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renuntiavit ille, ut genium domi suæ vidisset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerserent Simonem cognomine Petrum: ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cum ego loqui cœpissem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum, quo dixerat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cùm in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem obistere Deo? *ch.* Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. Imitandi est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eas repudiare nemo debet.

R H O D E. AË. 12.

A R G U M E N T U M.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite

A Perite mihi has fores aliquis. R. Nescio quis pulsar ostium, proviso quis sit. P. Ecquis mihi aperit tandem? R. Petrus est, Petrus est, O me felicem! O populares, salvi sumus: Petrus præ foribus vestibuli stat. C. Instans. R. Minimè verò. Agnovi ejus vocem. C. Genius ejus est. P. Heus, heus, an expectatis dum ego hasce effringam fores? R. Non auditis eum pulsantem? C. Aperiamus, O mirum miraculum! Tunc ergò verus ades Petrus? P. Pax sit rebus. Audite ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cumque hæc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes, ecce adest genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergestum jussit surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille, Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, jussusque amicare pallium, & cum sequi parebam; cum jam egressus nondum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer. Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi processimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à domino missum esse ad me ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nuntiabitis. Mihi aliò concedendum est.

Sent. Deum nulli carceres, nulla catena prohibent, quò minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. AË. 17.

ARGUMENTVM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, à Philosophis deridetur, à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

P Ossumusne ex te scire, quæ sit ista tã nova doctrina quâ affers. Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Jesu nescio quem novû Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. P. Video vos animo, Athe-

nientes, paulò supersticiosiores. Nam cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo*. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis annuntio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cæli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quasi ullâ re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus stata vivendi tempora, certòq; inhabitandi terminos præfinivit, ut suum Dominum quærent, si fortè pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrû; cum in eo vivamus, moveamur, & simus: ut quidam etiam vestrorum Poetarum dixerunt. Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei; non debemus existimare, auro, aut argento, aut lapidi arte & industriâ humanâ cœlato, numen esse simile. At nunc omiſſis ignorantia temporibus Deus omnibus ubique hominibus denuntiat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à more revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. *E.* Festivum nugatorê, qui hic nobis homines morti eripit! *S.* De hoc satis in præsentia: aliàs te de eadem re audiemus. *D.* At ego ità affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ità sit: statuq; à te non discodere (si tibi molestum non est) nisi istâ doctrinâ quantum satis est instructus. *P.* Mihi verò nihil jucundius fieri potest, quàm & tecum & cum omnibus ità animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

Sent. Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.

LYSIAS. *Act. 23.*

Arg. Comprehensus in templo Paulus à Judeis, illis eripitur Lyſi tribuno, ejusque permissu apud Judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus. Lyſias cum virgis cedi jubet, verum, ubi eum Romanum esse cognovit, solvit.

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio,

Suc-

Succurrite, viri Israelitæ. Hic est homo ille qui cōtra populum, legem, & locum hunc omnes ubique docet. Quinetiam Grecos introduxit in lacrum, & sanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è sano, interimamus eum, Quid expectamus? Jam pridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas evitasset. *Al.* Vapula, homo seditiose. Hic nos te istibus trucidabimus. Hemi tibi. *Al.* Desinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam subito tanta orta est seditio? Eho! hiccine in causa est? comprehendite hunc milites & ei injicite catenas. Quisnam est? Aut quid fecit? Tacete, clamosi homines. Possumne ex vobis scire quidnam commiserit? Alius aliud nescio quid clamat Nihil intelligo. Abducatur in castra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia est? Hic jam, credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licetne mihi te alloqui? *L.* Scisne Græcè? Nonne tu es Egyptius ille, qui superioribus diebus concitatâ seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor milia hominum sicariorum? *P.* Ego homo sum Judæus, Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed, oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego homo Judæus sum, Tarsi in Cilicia natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè institutus, & Dei cupidus quemadmodum vos omnes estis hodie: qui hanc vivendi viam sum capitaliter insectatus, viros simul & mulieres constringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi Pontifex, totusq; senatus, à quibus etiam epistolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiscebar, eos quoque qui ibi essent, victos Hierosolymam ad supplicium adducturos. Sed in eo itinere cum appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de cælo multa me lux circumfulsit: & collapsus ad terram, vocem audiui dicentem mihi, Saule, Saule, quid me insectaris? Tum ego: Quis es, Domine? Atque ille: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu insectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego

ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere statutum est. Cùmque præ lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio omnium illic habitantium Iudæorum, venit ad me, & astans mihi, Saule frater, inquit, aspice. Cùmque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem; Deus Patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad Justum videndum, vocemque ex ejus ore audiendam: quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, abluere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hierosolymam celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cedere eos qui tibi confiderent: utque, cum tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego ad essem, et ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. *J.* Tolle istum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Necesse est graviores aliquam esse causas quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, & vestes distinderent, pulveremque in aerem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cogite causam fateri, propter quam ita in eum clametur. *C.* Fiet. Dispolletur jam, & fimbriis deligetur. *P.* Licetne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Iysia: nam hic homo Romanus est. *L.* Itane. Adibo eum. Dic mihi, esne Romanus? *P.* Etiam. *L.* Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. *P.* At ego natus sum. *L.* Desistite milites; jam satis superque factum est.

Sent. Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pel-
litur è medio sapientia, ubi vires geritur. Romana civitas plus
habet auctoritatis apud homines, quàm Christiana. Sic fit & ho-
die. Si cujus præpotentis civitatis aut principis auctoritate, com-
menderis, locum ubique invenies; sin nihil nisi justitiam habeas,
vilissimus eris.

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vincit Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut
ex legem. Deinde dicens se sperata resurrectionis reum, Phariseos
& Sadduceos inter se committit, & ab illis, adversus hos de-
fenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lycias, Sadducei, Pharisei.

Fratres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi
conscius fui. An. Percutiatür ei os. P. Percussurus est te
Deus, paries incrustare. Ergò tu sedes, ut de me ex lege ju-
dices; & contra legem jubes me pulsari? Ass. Pontifici Dei
convitiaris? P. Nesciebam, fratres, cum esse pontificem.
Scriptum est enim, Principi populi tui nè maledicito. Ve-
nim audite, fratres, qui in hoc consilio adestis. Ego Pharise-
us sum, Pharisei filius, sperata resurrectionis mortuorum re-
us sum. S. Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse
sperat. Ph. Non malè loquitur, nihil in eo mali video. Quòd
si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius, nè Deo
repugnemus. S. Ideo cum defenditis vos, quia se vobiscum
sentire clamat. Ph. Nos cum ideo defendimus, quia defensi-
one dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere in-
sones? S. Imò vos vultis tueri fontes? L. Videndum nobis
est, nè hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere ex-
ercitum, ut eis eripiatur, & in castra abducatur.

Sent. Injustus judex, incrustatus paries. Piis prosunt inter-
dum adversariorum inter se controversiæ, quemadmodum, inter se
rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur simulator
pium, id magis sui, quàm aquì amore facit.

NEPOS PAULI. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione
certior

certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tunc perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

Paulus, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem; habere enim eum aliquid ad te. L. Cedò mihi manum, adolescentule. Dic mihi hic in occulto quid habeas quod velis mihi enuntiare. N. Iudæi constituerunt petere à te, ut cras in conciliū educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtemperare; nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. L. Laudo te, quòd me scire admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatiq; ducentos, ad horam tertiam noctis; & iumenta adhibete, ut eò impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. Ficti homines piis pertinacissime insidiantur. Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quàm in iis qui se Dei populum gloriantur.

TERTULLUS. AÆ. 24.

ARGUMENTVM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causa cognitionem differt in adventum Lysia tribuni, Paulumq; jubet remissius custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

Adest hic reus ille Paulus, Anania pentifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. T. Quòd maximè pace per te fruimur; quòdque tuâ prudentiâ hæc provincia rectè administratur; nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias, quas possumus maximas. Sed nè tibi diutius sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eoque ut etiam sanum profanare

licet
 mare conatus sit. Eum nos comprehensum volumus ex no-
 tra lege judicare. Sed intercessit Lysias tribunus, eumque
 magna vi è manibus nostris eripuit, ac iussit ut ejus accu-
 ratores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si
 querere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus
 nos hunc infirmulam. Atque hæc ita se habere, testis est
 universa Iudæorum, quos adesse vides, concio. C. Ità est. P.
 Licetne mihi causâ dicere. F. Licet. P. Equidè eò confidenti-
 is pro me dico, quòd scio te multos jam annos huic genti jus
 dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim com-
 plevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum con-
 cessi. Neq; verò me in templo invenerunt cum aliquo collo-
 quentem, aut vulgi seditionem facientem, neq; in collegiis,
 neq; oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de qui-
 bus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex
 institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fi-
 demq; adungere omnibus quæ in disciplina nostra & vari-
 bus scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut ex-
 ploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, ali-
 quando revicturos: id quòd nè ipsi quidem non sperant. At-
 que equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo
 semper hominibusque probare possim. Veneram autem post
 annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum
 meorum popularium allevarem, ac terta libarem: cum me
 expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba, quidam ex
 Asia Iudæi; quos oportebat apud te præstò esse, & accusare,
 si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehende-
 runt in me crimen, dicant sanè, dum adsto in concilio. Nisi
 fortè criminosa est una hæc vox quam inter eos sic clamavi:
 Ego hodie à vobis reus agor defenzæ mortuorum resurrecti-
 onis. F. Iam finem facite. Cum Lysias tribunus venerit,
 cognoscam de vestra causa. Interea, tu Centurio, Paulum
 custodi ita ut remissius habeatur: nève aliquis necessari-
 orum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. Veritatis professionem, seditionem interpretatur ca-
 lumnia. Calumniatores, modo emenpiendo, modo torquendo,
 libil candidè dicunt. Calumniato ribus calumnia impunè
 est,

est, infontibus innocentia non item. O iudices, ubinam dormitis talionis?

PESTUS. Act. 25, et 26.

ARGUMENTVM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit: in qua de sua legatione, mortuorumque resurrectione differit. Pestus praeses, eum insanum appellat; Agrippa infontem iudicat.

Pestus praeses, Agrippa rex, Paulus.

Videtur hunc hominum, Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Iudaeorum multitudo, tum Hierosolymis, tum hic interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere amplius. Ego vero cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere; & tamen quid coram deo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut, re disquisita, habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vincitum, neque crimina quae ei imponuntur, significare. A. Liberum est tibi pro te ipso dicere. P. Quod omnia, de quibus a Iudaeis postulor, hodie sit apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Iudaicarum consuetudinem atque controversiarum vel in primis peritum, equidem beatissime existimo. Quamobrem oro te ut me aequo animo audias. Ac meam quidem aetatem ab ineunte aetate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Iudaei, jamdiu scientes (modò volint fateri) me vixisse Pharisaum, quae exactissima nostrae religionis secta est. Et nunc hic sto reus speratae praestationis eorum, quae maioribus nostris a Deo promissa sunt: quod quidem se perventuras duodecim tribus nostrae, Deum noctes diesque assidue colendo sperant. De hac spe, rex Agrippa a Iudaeis accusor. Itane verò incredibile apud vos iudicatur, a Deo mortuos excitari? Ecquidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda: itaque feci Hierosolymis, multisque sanctos per potestatem quam mihi a pontificibus permisa erat, in carceres conclusi, & capite meae sententiae damnari. Quin eos per omnia collegia tormentis saepe coge-
bam nefaria dicere: jamque immodice in eos furens, persequere-

har etiam ad exteras urbes. Cúmque aliquando proficisceretur
Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permiffa, die
medio, rex, in itinere vidi de cœlo solis splendore majus lu-
men, quod me meosque comites circumfulsit. Cúmque om-
nes ad terram corruissemus, vocem audiui affantis me, & He-
bræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Du-
rum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es
inquam, Domine? Ego sum inquit ille, Jesus, quem tu infe-
stas: verùm surge, & consiste in pedes. Nam eò tibi apparui,
ut te, ministrum & testem constituam eorum quæ vidisti, quæ-
que tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus ad
quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tene-
bris in lucem, & ex Satanæ potestate ad Deum se convertant,
& ita peccatorum veniam consequantur, & ad eandem cum
eis sortem perveniant, qui quia in fidem meam venerunt,
sancti facti sunt. Nec ego, rex Agrippa, cœlesti visione non
fui dicto audiens: quin primùm eis, qui Damasci erant &
Hierosolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipsis
gentilibus, correctionem vitæ denuntiarem, & exhortarer,
ut ad Deum sese converterent, & vitæ correctionem factis
ostenderent. Hæc me causa Judæi in fano comprehensum,
conabantur interficere. Sed divino præsidio ad hunc usque
diem steti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque
quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moses
futura antè denuntiaverunt: Christum videlicet esse mortu-
m passurum, primùmque ex mortuis in vitam revocatum, lucem
populo & gentibus nuntiaturum. *F.* Insanis, Paule: Nimis
te literæ ad insaniam redigunt. *P.* Non insanio, optime Fe-
ste: sed veracis & sobrii hominis verba profero. Scit rex, ad
quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere pu-
tem: neque enim in tenebris gestum est. Credisne, rex Agrip-
pa, vatibus? Credis, scio. *A.* Propemodum mihi persuades, ut
Christianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, sed
planè, non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt hodie,
fiant tales, qualis ego sum; exceptis his vinculis. *F.* Surga-
mus: discedamus hinc. Hic hodo mihi videtur, nihil morte
dignum aut carcerè, commisisset. *A.* Poterat absolvi, nisi pro-
vocavisset ad Cæsarem.

Sent.

1 Deos alios nullos, præter me, habero.

2 Simulacrum ullius rei, quæ extet aut suprà in cælo, aut infrà in terra, aut in aquis sub terra, nè facito; nève ta venerator, nève colito. Nam ego sum Jehova Deus tuus, Deus impatiens socii; qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usque quartamq; stirpem osorum mei; clementiâque utor ad millesimam usque stirpem erga mei amantes, meâq; præcepta conservantes.

3 Jehova Dei tui nomen inaniter nè adhibeto; neq; enim sinet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

4 Diem Sabbati sanctè agere memento. Sex diebus agito, tuâque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehovah Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuum jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Jehova cælum, terram, mare, quæq; in eis sunt omnia, feriatum est die septimo: qua de causa Jehova diem Sabbati faustum sacrumque fecit.

5 Parentem utrumq; honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Jehova Deus tuus donat.

6 Nè hominem occidito.

7 Nè adulterato.

8 Nè furator.

9 Falsum testimonium contra alterum nè dicito.

10 Alterius domum nè concupiscito: alterius uxorem nè concupiscito; nève servū, aut ancillam; nève bovem, aut asinum, nihil deniq; quod sit alterius. Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Moise petere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, nè emorereantur. Quibus Moses, Nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utq; vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo accessit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jehova Moisi sic fatus est: Commemorato Israelitis, ut me secum de cælo viderint loquentem, nè præter me Deos sibi argenteos aut aureos fabrica-

tur. Sed mihi exspititium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bubusve faciat, quoecunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos audieturus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, nè ex quadrato lapide excitatore: nam id ferramentum ad iduendo profanaretis. Nè per gradus ad meum altare ascenditote, nè in eo obsecra vestra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris servū Hebræū, sex annos servito; septimo autē anno manumittitor gratuito. Si cœlebs manumittitor: si n̄ maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, foemina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, cum dominus ad recuperatores adducito, ei que ad valvam aut ad postem applicato aurem subulā perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea n̄ servorum in morem manumittitor. Si ea Domino displicebit, nec is eum desponderit, redhibero. In extraneam gentem emancipandi potestas n̄ esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu n̄ fraudato. Si tria hæc ei non consecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum fortē fortunā incurrerit, statuat vobis locum, quō confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, ita vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, cūmq; vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno: si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

Si quis servum suum aut ancillam baculo percussit, si præsens mors secuta fuerit, tenetur. Verum si unum aut alterum diem superstes fuerit, non tenetur, quoniam * pecunia ejus est.

* Id est, ejus juris est, utpote emptus.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: si perniciēs non fuerit, ad estimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam rem arbitri sunt. Sin autem perniciēs fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, sugillationem pro sugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percusserit, eumque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillæ dentem decusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro non comestor, dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen custodierit, si virum aut foeminam occiderit; & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitur. Sin ei multa imponetur, tantum vitæ suæ pretium dato quantumcunque ei fuerit impositum. Sive puerum petiverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum petiverit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino solvantur, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eo deciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si ejus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. Aut si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neque cum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Vivum bovem pro illo reddito.

Si quis bovem, percussit, elepserit, mactaveritque; aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito; & quatuor balantes pro uno.

Furti Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & pena inde mortuus, homicidii poena nē esto, nisi orto cap. 22. sole; tum homicidii poena esto. Si habet unde reddat, reddito; si non habet, venditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum sarcito de optimo parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas emissus ignis, metam, aut segetem, aut messem corruperit; autor ignis detrimentum præstato.

Si quis apud alterum, argentum supellestemque deposuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocatur, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen statuetur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quæcunque res erit amissa, quæ cuja dicatur, causa amborum ad recuperatores defertor; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddi o.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit; si id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, iusjurandum Jehovah interponitor, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciaris rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum præstato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum præstato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente; damnum præstato. At præsentē, nē præstato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare non vult, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere nē finitote,

Qui-

Quicumque rem habuerit cum beſſa, capitale eſto.

Qui diis ſacrificaverit, ſacratus intereat, niſi uni Jehovæ.

Peregrinum nè premito, nève angito : nam perigrini ſuiſtis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillum premito: ſi preſſeris, cum ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam, iratusque ferro vos trucidabo, eruntque veſtræ conjuges viduæ & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum verſanti pecuniam mutua- veris, nè te ei fœneratorem prabeto, nè ei uſuram imponito.

Si alterius veſtem in pignus acceperis, ante ſolis occaſum reddito : nam id unum habet operimentum, eum cuculæ amictum in quo recubet: qui ſi apud me queſtus fuerit, ex- audiam, ut ſum miſericors.

Magiſtratu nè maledicito, nec eum execrator qui eſt in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bo- bus & balantibus facito : Septem dies cum matre ſua eſto, octavo die id mihi dato.

Præſtatote vos mihi puros homines: & carnem ruri rap- tam nè guſtatote, ſed ad canes projicitote. *Cap. 23.*

Auditionem falſam nè accipite.

Societatem cum impio nè coito, ut ſis teſtis injurius. Mul- titudinem in vitio nè ſequitor, nève in lite de recto in ſen- tentiam multitudinis deſectivo. Inopi in lite nè indul- gto.

Si adverſarii tui bovem, aſinúmve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui aſinum videris oneri ſuccubuiſſe, nè ei auxilium donegato, ſed opitulator.

Inopis tui jus in lite nè depravato.

A re falſa abeſto. Inſontem & juſtum nè interficito: nam ego iniquum non abſolvam.

Nève donum accipito: nam donum cæcat etiam perſpica- ces, bonorúmque virorum orationem pervertit. Peregrinum nè vexato: ſcitis enim vos quæ ſit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conferito, ejusq; proventum percipito: at septimo intermitto, remittitque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea & oliveto facito.

Sabbatum. Sex diebus opus tuum patrato : at septimo feriatur, ut requiescat bos tuus, asinusque, ut que respiret natus, ancilla tuæ, peregrinusque.

Omnia quæcunque dixi vobis, servatote.

Nominis alienorum decorem memoriam nè usurpato, nève in ore habeto.

Pesti dies. Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Azymalia servato, per quæ septem dies azymis vesceris (ut præcepi tibi) statuto tempore mensis verni, quia in eo emigrasti ex Egypto. Ergo coram me vacui nè apparento. Item mesalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro severis. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectum Domini Jehovæ sistuntor.

Cum mez victimæ sanguinem, eam mactando, effundes, fermentum nè habeto.

Mei festi adeps in posterum diem nè pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jehovæ tui inferto.

Hædum in sanguine matris suæ nè coquito.

FINIS.

Dialogorum

Dialogorum Sacrorum

Liber primus.

CATALOGUS.

Liber II.

A Damus.
Cainus.

Pag. I.

Larus
Abrahamus.
Ephron.
Rebecca.
Idumus.
Venator.
Jacobus profugus.
Laban.
Jacobus redux.
Iosephus venditus.
Iosephus captivus.
Iosephus conjector.
Iosephus agnitus.
Moses expositus.
Lumus.
Vitulus.
Conquerentes.
Calebus.
Balaamus.
Transjordanini.
Rachaba.
Gabaonita.
Josua.
Isael.
Gedeon triturans.
Gedeon.
Ieptha.
Rutha.
Rozus.
Discalceatus.
Samson.

3

ibid.

7

8

ibid.

10

11

13

ibid.

15

16

18

19

20

23

24

26

27

28

31

ibid.

33

34

35

37

ibid.

38

40

41

42

43

44

E Lis.

Saulus.

Samuel.

Sortilegium.

Obedientia.

Goliathus.

Jonathan.

Novilunium.

Achimelechus.

Doegus.

David latitans.

Abigail.

Abiseus.

Phœbas.

Achis.

Amalechita.

Nathan.

Thecuana.

Semeis.

Achitophel.

Abshalomus.

Berzeleus.

Basfabas.

Salomon.

Roboamus.

Sarephana.

Elias.

Michæas.

Sunamitis.

Nuaman.

Haguel.

45

46

47

49

50

51

54

55

56

57

ibid.

59

61

62

64

ibid.

65

66

68

69

70

72

73

74

75

ibid.

76

80

82

83

85

Iehus.

Abus.	86	Philippus.	140
Joas.	87	Panis.	141
Jonas.	88	Præposteri.	143
Rabfices.	90	Cbananea.	144
Ezechias.	92	Fermentum.	145
Jeremias.	94	claviger.	ibid.
Ananias.	95	Lunaticus.	146
Sedecias.	97	Lapidantes.	147

Liber III.

T Obias.	101	Renovalia.	153
Asmodeus.	101	Thomas.	154
Raguel.	103	Lazarus.	ibid.
Tobæus.	104	Repudium.	155
Raphael.	105	Dives.	156
Achior.	106	Dives immisericors.	158
Juditha.	109	Filii Zebedæi.	159
Olofernes.	111	Vinitores.	ibid.
Virago.	113	Denarius.	161
Susanna.	116	Sadducei.	162
Chaldei.	118	Petrus.	163
Daniel.	119	Pilatus.	166
Fornax.	121	Barabbas.	ibid.
Balsasar.	124	Simon.	167
Haman.	125	Lingua.	168
Artaxerxes.	127	Claudus.	170
Nehemias.	ibid.	Primates.	172
Veritas.	128	Gamaliel.	173

Liber IIII.

M Aria.	132	Cornelius.	178
Baptista.	ibid.	Circumcisi.	179
Nathanael.	133	Rhode.	180
Nicodemus.	134	Philosophi.	181
Samaritana.	136	Lyfias.	182
Centurio.	137	Ananias.	183
Piscatores.	138	Nepos Pauli.	ibid.
Simon.	ibid.	Tertullus.	186
Jairus.	139	Reffus.	188
		Judex.	190

0
1
3
4
5
1.
6
7
0
3
4
1.
5
6
8
9
d.
61
62
63
66
d.
67
68
70
72
73
74
78
79
80
81
82
83
id.
86
88
190

~~James G. Smith~~

Dec 15 1851

Octo: 13:

F

